

આ પ્રથમાવૃત્તિની ૨૫૦૦ પ્રત મેટ માપ
મર્યે જ છપાવી છે

બીજી આવૃત્તિ છપાય છે, તેની કિંમત ૦-
૬૬૫ પ્રત સામઘીના રૂ ૨-૮ ૦

સર્વ હક્ક પ્રજાપાકને સ્વાધિન ૧

ટે૦ 'એન્ટિસેપ્સુ મૉકિસ-મસદાણા

AHMEDABAD

Printed at the Jagdishward &
Rajnagar Printing Presses

सम्यक्त्व

३३

अथवा

धर्मनो दरवाजो.

प्रकाशक,

वाढीलाल मोतीलाल शाह

‘जैनहितेच्छु’ पत्रनो जॉइन्ट एडिटर तथा ‘हितशिक्षा’,
‘मधुमक्षिका’, ‘सती दमयती अने तेनी वातमाथी
लेवानी शिखामणो’ वि नो कर्ता.

अमदावाद.

श्री आचार्य विनयचन्द्र शान मण्डार, जयपुर

hat right, what true, what fit we justly call,
let this be all my care, for this is all—Pope

“जे खरु छे, जे सत्य छे, जेहेने आपणे व्याजवो
ति योग्य कहिए, तेहेनी ज मात्र हु तो दरकार गखीश,
जागण के ग्हारे मन त्हेमा बधुए छे”—पोप

जीमान सरदारचंदजी संतोषचंदजी

लागौर की ओरसे सादर भेट,

अर्पण पत्रिका

पूज्यपात्र श्री मयीलालजी महाराज

म्हारी दक्षिणती मुसाफरी व
भापभीनां दशान धर्ता भापे
म्यक्त्व विषयमां म्हारी केडळाक दांकाम
समाधान करी म्हने ते विषय ठपर स्व
छेक छेकचा शक्तिमान कर्पो त्हेना स्मरण
मा म्हानकर्तुं पुस्तक भापभीने अ सवि
अर्पण करायानी दखा छर्त पुं अने इच्छुं
क भापनी तथा अन्य विद्याविलासी मु
परोनी सहाययी म्हन तेमज अन्य सेवक
भापे उच्चम भनक पुस्तको प्रसिद्ध व
एपिच जैन धर्मनी सवा पञ्चाध्याना श
मळो ! अस्तु !

अद्रोहः सर्वभूतेषु कर्मणा मनसा गिरा ।
अनुग्रहश्च दानं च सतां धर्मः सनातन ॥

सर्व मव्य प्राणीओना

औहिक तेमज पारमार्थिक हित सारु

छपायलु

आ लघु पुस्तक

श्री (दक्षिण) अहमदनगर निवासी

धर्मप्रिय, वारव्रतधारी, ज्ञानवैराग्यना शोखीन

शेठ चांदमलजी लखमीचंदजी वोरा

तरफथी

सदुपयोग माटे

भेट.

“ क्रियाथी, विचारथी के वाणीथी कोइ
पण प्राणीनुं बुरु करबु नहि, चितवबु नहि
के बोलबुं नहि, उपकार करवो अने दान
देबु ए ज सज्जनोनो सनातन धर्म छे.”

अनुक्रमणिका.

प्रकरण	विषय	पृष्ठ
	उपोद्घात	७
१	प्रवेशक	१७
२	गुरु	२१ ^१
३	सम्यक्त्व (समकित) त्हेनी	
	व्याख्या मने भेद	३२
४	पचीस इष्टि' (पचीस बोळ)	४२
५	सम्यक्त्वना १७ बोळ	८७
६	देव तथा धर्म	११७
७	मिप्यारव त्हेनी व्याख्या मने भेद	१४२
८	भोताना प्रकार	२०६
९	सम्यक्त्वर्ता स्थिरता	२१८
	जाहेर अपरा	२२४-२३२

उपोद्घात.

४२६ • १३४

“Knock, and it shall be opened into you” अर्थात् ‘ठेलो एटले दरवाजो त-मारा माटे खुलशे’ ए बाइबलनु वाक्य साचु छे. बाइबल बनावनार मनुष्य बाइबल बन्यु ते जमानाना माणसो करता ‘ठेलवा’ मा वधारे खतीलो होवो जोइए, परन्तु धर्मना द्वार पोतानी अपूर्ण शक्तिवडे ठेलता त्हेने बराबर आवडया नहि, तेमज द्वार तदन खुल्ला थाय त्या सूधी ठेल्या करवानी ते धारज राखी शक्यो नहि; नहि तो अमेरिका

सुदृढ* जेना जबर पुरगळसमुद्देने ते ज
न गक्या एम घनन नहि पाच दस बर
ठेसवाथी वे बारणा बरवे बरा बगा यई म्ने
लेमाथी जे काई अपूण ल्हण जायुं लेने ले
'सत्यसर्व' अथवा 'धर्म' तरीक मानी स्त्रिनु

कुरान मन पुराणना रचमारामो पण बल
बल एवी ज रीते द्वार ठरवामा प्रफनशील यथेक

* लीस्ती मान्यता टीवी डे के—प्रमुए वातांनी
उत्पन्न कोस्ती दुनियांन वातांना हुकूम बिरुद भूट
बनी जीई जबाग गेल (पु) बंद लेनी प्रसन्न फवो
एमाथी नाभा' भजे लेना २ पुत्रीन ल्हम बचाप्या
लेमागा संम' एजे एसीभा लह बसायों. ईम
एजे आदिवा भव जकेर' एजे युगेय वमाग्यो
" वाईरीभा भमेगिरीनी इयाती जायता ज नहेला
तेवी भमेगिरी माग एक स्वायत्तार लेमन ल्हम्यो
बाई' —गद्दीव हार M D., L L D.

पण तेमनी शक्ति अने खतना प्रमाणमा तेओ
वारणा पाछळनुं सत्य अमुक अमुक अगे ज
नेवा पाम्या.

मनुष्यने कापी खानारा, ते स्थितिथी आगळ
वालीए तो माटीथी शरीर शणगारनारा, तेथी आ-
गळ चालीए तो परोणानी वरदास माटे पत्नीने
हेनी शय्यामा मोकली खुश यनारा, वळी आगळ,
डाखला अन डरामणी पोकोथी देवने प्रसन्न क-
रनारा; वळी, दयामय देवने हिंसाथी पामवा मथ-
नारा अने छेवटे खुशाळीना चिन्ह तरीके घेटु
वधेरनारा एम सर्व जूदी जूदी मान्यताना लोकोए
वारणा ठेलेला तो खरा, पण पोतपोतानी शक्ति अने
खतना प्रमाणमा तेमने ए प्रमाणे जणायु—अने एने ज
तेओ 'सत्यसर्व' अथवा 'धर्म' मानवा लाग्या.

ठेलवामा अपूर्ण फतेह पामेला असख्य प्राणीओ

સુદઃ જોશ જગરા પુનઃસ્થાપનમુદ્ધન તં જાઈ
 ન ગણ્યા ઇમં જનન નાદિ પાવ દસ જલન
 ઠેમ્વાધી જે જારણા જણે જગ જગા ધર્મ અને
 સ્તેમાધી જ કાર્ત્ત્ત અપૂજ ત્હેને જાયુ ત્હન ત્હેને
 'સત્યમર્મ' જથજા 'ધર્મ' તરીકે માર્ગી ઈનું

કુળન અન પુરાણના રચનારામો પણ અલ-
 લત પર્વા જ રીતે જ્ઞાર ટલજામાં પ્રવચનગીસ વયેસા,

૧. જીસ્તી મામ્યતા ફરી જે જે—પ્રમુખ વોતાની
 અપ્પજ કોસી જુનિયારે પેતાના કુલમ વિસ્તર મુદ્ધ
 થતી જોઈ જગર્ગા જેલ (પુ.) જોઈ ત્હેનો પ્રત્ય અર્થો
 આધી જોના અને ત્હેના ૨ પુજાન ત્હેને જથજા.
 ત્હેમાના અમ અને ફર્મામા જુદ જસાંથી ફેમ
 અને આઘિકા અન જેવજ એક યુગેવ જસાંથી
 “પાર્શ્વીમા અમેરિકાની જુવળી જાવતા જ નહોતા
 તેથી અમેરિકા માટે એક સ્વાપનાર લીમજે સજ્જો
 નાદિ.”—જ્ઞોત સુજ M. D., L. L. D.

પણ તેમની શક્તિ અને खतना પ્રમાણમા તેઓ
વારણા પાછળનું સત્ય અમુક અમુક અશે જ
જોવા પામ્યા.

મનુષ્યને કાપી खानारा, તે સ્થિતિથી આગલ
ચાલીએ તો માટીથી શરીર શળગારનારા, તેથી આ-
ગલ ચાલીએ તો પરોણાની વરદાસ માટે પત્નીને
તેની શય્યામા મોકલી खुश થનારા; વઢી આગલ,
ડાखला અને डरामणी પોકોથી દેવને પ્રસન્ન ક-
રનારા; વઢી, દયામય દેવને હિંસાથી પામવા મથ-
નારા અને છેવટે खुशाલીના ચિન્હ તરીકે ઘેટુ
વધેરનારા એમ સર્વ જૂદી જૂદી માન્યતાના લોકોએ
વારણા ઠેલેલા તો खरा; પણ પોતપોતાની શક્તિ અને
ખતના પ્રમાણમા તેમને એ પ્રમાણે જણાયુ—અને એને જ
તેઓ ‘સત્યસર્વ’ અથવા ‘વર્મ’ માનવા લાગ્યા.

ઠેલવામા અપૂર્ણ ફતેહ પામેલા અસહ્ય પ્રાણીઓ

વચ્ચે એવા વળ પ્રાણીઓ ઘડી ગયા છે—ચાપ છે અને પહે, કે બેઠાં તે ‘સત્યસર્વ’ ના આગછનું દાર ઢે-
છામા સતત પ્રયાસથી—સર્પૂર્ણ સ્વતથી—પક્ષથી
જોરથી મળ્યા રહે છે અને આસરે ૫ દરબાઓ છેમના
માટે સુસ્થો ઘડી રહે છે

એવા કતેહમદ પ્રાણી કાંઈ એક-થે નથી, હજાર
—અસંખ્ય મળી વળ અસંખ્ય છે હતા આશ્ચર્યવાર્તા છે
કે, તે સર્વેન એક સરસુ ન જોયું છે

આપણે હાલ ને થીઓ સૂક્ષ્મદર્શકપત્ર, દૂરબીન
આદિ સમ્યા સાહિત્યવહે વળ જોઈ સક્ષતા નથી ઢે
થીઓ આપણા પહેલાં હજારો વસતો ટપર ઘડી ગયેલા
તે ‘કતેહમદ ઢેજનારાઓ’ ૫ જોઈ હતી વાળી, થીર્ષ,
હવા આદિના ચારિકમા ચારિક પરમાણુમાં કટકા
બીજ છે તે સૂક્ષ્મદર્શકપત્ર થિના તેઓ જોઈ સમ્યા
હતા હોકાપત્ર, આગચોટ અને થીનાં હજારો સાહિત્ય

छता अमेरिकाखड मात्र ४१३ वरस उपर ज गो-
 धायो; परन्तु ते पहेला घणाए वरस अगाउ ते खड
 अने एवी बीजी बारसो भूमिओ पेला 'फतेहमद ठे-
 लनाराओ'ए जोई हती अने त्हेनी नोंध करी हती
 तार अने वराळयत्रनी शोध तो हजी हमणा ज थई
 छे, परंतु त्हेमनी झडपने शरमावी दे एवी झडपथी
 (आख मीचीने उघाडीए एथी पण योडा वखतमा)
 तेओ पोताना विचार हजारो गाउ उपर मोकली
 उत्तर मेळवी शकताः

ए 'फतेहमद ठेलनारा' नी फतेह कया का-
 रणने आभारी छे, ए एक न्यायप्रिय मगजने उद्-
 भववा योग्य प्रश्न छे शरीररूपी फानसमा जे
 आत्मा छे ते खरेखर दीपक ज छे ज्ञान रुप ज छे.
 परन्तु कर्मरूपी धुमाडीने× लीधे त्हेनु तेज ढकाइ

‘आहारक लब्धि’ घडे, × ज्ञानावरणीय कर्मो;

જન્મે એવા પણ પ્રાણીઓ ઘરૂં ગયા છે—ધાય છે અને ધસે, કે બેઠા ત 'સત્યસર્વ' ના આગછ્નું દાર છે ળવામા સત્ત્ પ્રયાસથી—સપૂર્ણ છતથી—ચક્ષુથી જોરથી મપ્પા રહે છે અને આસરે એ દરવાજા હેમના માટે સુસ્કો ધરૂં રહે છે

એવા ફતેહમદ પ્રાણી કોઈ એક-એ નથી, હજાર—અસંખ્ય નથી પણ અસંખ્ય છે છતાં આશ્ચર્યચર્ચા છે કે, તે સર્વે એક સરસુ જ જોયું છે

આપણે હાલ જે વીંબો સૂક્ષ્મદર્શકયત્ર, દૂરબીન આદિ ઉમદા સાહિત્યબદે પણ જોઈ સજ્જતા નથી તે વીંબો આપણા પહેલાં હજારો વરસો સુધી ધરૂં ગયેલ્લ તે 'ફતેહમદ ટેલ્લારાઓ' એ જોઈ રતી પાણી, વીર્ય, હવા આદિમા ચારિકમા ચારિક પરમાણુમા કટલા જાવ છે તે સૂક્ષ્મદર્શકયત્ર વિના તેવા જોઈ શક્યા હતા હોકાપ્ત, આગબોટ બન બીનાં હજારો સાહિત્ય

छता अमेरिकाखड मात्र ४१३ वरस उपर ज गो-
धायो; परन्तु ते पहेला घणाए वरस अगाउ ते खड
अने एवी वीजी बारसो भूमिओ पेला 'फतेहमद ठे-
लनाराओ'ए जोई हती अने तेनी नोंध करी हती
तार अने वराळयत्रनी शोध तो हर्जा हमणा ज यई
छे, परंतु तेमनी झडपने शरमावी दे एवी झडपथी
(आख मीचीने उघाडीए एथी पण योडा वखतमा)
तेओ पोताना विचार हजारो गाउ उपर मोकली
उत्तर मेळवी शकताः

ए 'फतेहमद ठेलनारा' नी फतेह कया का-
रणने आभारी छे, ए एक न्यायप्रिय मगजने उद्-
भववा योग्य प्रश्न छे शरीररूपी फानसमा जे
आत्मा छे ते खरेखर दीपक ज छे. ज्ञान रुप ज छे.
परन्तु कर्मरूपी धुमाडीने× लीधे तेनु तेज ढकाइ

* 'आहारक लब्धि' वदे, × ज्ञानावरणीय कर्मो,

ગયું છે પ્રથમ શુભ* અને પછી શુદ્ધ* કાર્યોવડે,
ધુમાઝી દૂર કરવાથી તીવ્રક આપોઆપ પ્રકાશે છે
પછી સર્વ વશાર્થ અને સર્વ માત્ર તાદ્રસ્ય દેશાય છે

આવા 'પતેહમદ ઠેલનાય' મોંએ દરવાજો ઠ
ઘડતાં બે બે સ્પષ્ટ જોયું તેની મોંએ આપણા હાથમા
બાંધે તો આપો કેવા માગ્યદાહ્યા! અરે, હેમણે તે
અનુમદ કીધો પણ છે 'જ્ઞાનનો દરવાજો' કેમ
સોલ્લો ત્હને માટે તેમો કુર્ચામો મૂકતા ગયા છે;
પટલુજ નહિ પણ દરવાજો સૂસતાં જુ જુ નબરે પડશે
તે પણ તેમો નોંધતા ગયા છે, કે બેથી યોડુ જો
બાધી તેને સપૂળ સરીકે આપણે માની ન બેસાવ
આપણે માટે હવે પટલુ જ કરવાનું છે છે કે, તે
દરવાજે બહુ ઠમજુ અને પછી સૂચવ્યા પ્રમાણે સંતપી,
દરવાજો ઠેલ્યા કરવો

* શુભ કાર્યો પટલે પુણ્યના કાર્યો અને શુદ્ધ કાર્યો
પટલે ધર્મના કાર્યો શુભ એ શુદ્ધ પાત્રીય છે

वाचक स्वाभाविक रीते ए महाजनोना नाम
 पूछवा इच्छा करशे; परन्तु ज्या सर्व महाजनोनी
 नोध एक सरखी छे त्या कोनु नाम देवु ? हा, ते
 सर्वनी नोधने एक नामथी ओळखाय छे खरी अने
 जो वाचकने नामनो कहोवाट न होय तो ते नाम
 'जैन' छे एने हु तो 'व'तरागनोध' ए नामथी
 ओळखाववु वधारे पसद करु छु, कारण के ए नोव
 राग अथवा पक्षपात वगरनी छे अथवा एवा महा-
 जनोनी करेली छे. परन्तु जनसमाज तेने 'जैनशास्त्र'
 नामथी ओळखे छे अने वाचनारने कोई अमुक
 नाम साथे नहि लडी पडता हेतुनी दरकार करवा
 सूचवा, हु पण आ पुस्तकमा ते वधारे जाणीतु
 नाम वापरवा छूट लइश

ए 'जैनशास्त्र' एम मूचवे छे के, 'धर्म' रुपी
 सुदर महेलमा प्रवेश करवा माटे प्रथम सम्यक्त्वनो

ઢરવાના સાલના નોફળ ૦ ઢરવાનેધી જ મહેરમા
 પ્રવસ થાય છ મ. માત કોળ જુલુક નદિ રાલ.
 અમદાવાદધી મુર્દી જુ હોય ત્દને માટે હમણા છે
 આગવાઢીની સજલ ઘળી સારી છ, તો પણ ક્યાર
 ગામવાનો રહીશ ઢીકીટ આર્પીસ જ ન જાગતો હોય
 તા ? અગર પ્લટપ્લેમ ઢપર આઢીને ઘરવાળ જવાની
 ગાઢી આજતાં હર્પ સહિન—અઢી મુર્દી પહોંચવાની
 આશાર્પી—ત્દેમા વેસી જાય તો ?

માટે ધર્મશાસ્ત્ર ઢપી રલ્લ દેન હાવા છતા
 ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘શુરા જ્ઞાન’ની માહતા વગર
 ધર્મશાસ્ત્રનો અઢલો ઢપયોગ જ ધવાનો

‘સમ્યક્ત્વ’ શુ તલ્લ છે, તેપી ઢલ્લુ ‘મિ
 પ્પાત્વ’ શુ તલ્લ છે, દરેકે માલતપર વિચાર કરવાને.
 ‘જ્ઞેમ રત્તિ’ કેટલી વિશાલ છે ‘વીતરગનોખ’
 કેવી પશુપાત વગરની છે—કેવી જ્ઞેમ વગરની છે—

आडवर वगरनी छे, अने जैन सिद्धातो स्वाश्रय (Self-reliance) शीखवाडनारा केवा उमदा सत्यो छे : ए सर्वनु काडक ज्ञान आ पुस्तक अथइति वाचनारने थशे तो म्हारो प्रयत्न सफळ ययो मानीश.

सम्यक्त्वना सववमा जे जे विविध विषयोनु विवेचन आवश्यकीय छे ते ते सर्वनो सक्षेपमा स-
मावेश आ पुस्तकमा करेलो जोवामा आवशे, धर्म-
ज्ञान आपनारी शाळाओ वाचनमाळा तरीके आ
पुस्तकनो उपयोग करशे तो तेथी महद् लाभ थवा
आशा रखाय छे.

सनातन जैन मतावलबी मुनीश्री मणीलालजी
महाराज (लिब्ररी समुदायना पूज्यश्री मोहनबालजी
स्वामीना शिष्यवर्य) एमणे आ पुस्तकमा जे कीमती
मदद करी छे ते माटे तेओश्रीनो अतःकरणथी
आभार मानु छु. तेमज अहमदनगरमा वसता श्रा-

મર્યુ છે પ્રથમ શુભ* અને પછી શુદ્ધ* કાર્યોંબંધે,
ધુમાડી દૂર કરવાથી નીચક આવોભાવ પ્રકાશે છે
પછી સર્વ પદાર્થ અને સર્વ માય તાદ્રસ્ય દેશાય છે

આવા 'ફોહમદ ઠલ્નાય' બોલે દરવાનો ઠ
ઘડતા બે બે સ્પષ્ટ બોલુ છેની મોંઘ આપણા હાથમા
આવે તો આપો કેવા મામ્યશાલ્ય ! અરે, તેમણે તે
અનુગ્રહ કીધો પણ છે 'જ્ઞાનમો દરવાનો' કેમ
હાસ્યો છેને માટે તેમો કુર્ષામો મૂકતા ગયા છે;
પટલુજ નહિ પણ દરવાના સ્ફુલ્તા શુ શુ નજરે પડે
તે પણ તેમો મોંઘતા ગયા છે, કે બેથી યોદુ જો
વાથી તેને સપૂર્ણ સરીકે આપણે માની ન બેસાવ,
આપણે માટે હવે પટલુ જ કરવામુ રહે છે કે, તે
દરવાને જઈ ડમ્બુ અને પછી સૂચમ્યા પ્રમાણે સંતપી,
દરવાનો ટેસ્પાં કરવા

* શુભ કાર્યોં પટલે પુન્યમાં કાર્યોં અને શુદ્ધ કાર્યોં
પટલે ધમના કાર્યોં મુર્તિ પ મુર્તિ પ જગીયુ છે

वाचक स्वाभाविक रीते ए महाजनोना नाम पूछवा इच्छा करणे; परन्तु ज्यां सर्व महाजनोनी नोंध एक सरखी छे त्या कोनु नाम देवु ? हा, ते सर्वनी नोंधने एक नामथी ओळखाय छे खरी अने जो वाचकने नामनो कहोवाट न होय तो ते नाम 'जैन' छे एने हु तो 'र्व'तरागनोंध' ए नामथी ओळखाववु वधारे पसद करु छु, कारण के ए नोंव राग अथवा पक्षपात वगरनी छे अथवा एवा महाजनोनी करेलीछे. परन्तु जनसमाज तेने 'जैनशास्त्र' नामथी ओळखे छे अने वाचनारने कोई अमुक नाम साये नहि लडी पडता हेतुनी दरकार करवा सूचवी, हु पण आ पुस्तकमा ते वधारे जाणीतु नाम वापरवा छूट लइश

ए 'जैनशास्त्र' एम सूचवे छे के, 'धर्म' रुपी सुदर महेलमा प्रवेश करवा माटे प्रथम सम्यक्त्वनो

દરવાજા છાલ્યા બોફે ૫ દરવાજેથી જ મહેલમાં
 પ્રવેશ થાય છે. એ વાત કોણ કબુલ નહિ રાસ!
 અમ્મદાવાદથી મુર્દા જવું હોય ત્હને માટે હમણાં તો
 આગગાડીની સવરૂં બની સારી છે, તો પણ કાંઈ
 ગામડાનો રહીસ ટીકીટ આપીસ જ ન જાણતો હોય
 તો ! અગર ૫૨૬૬૨મ તપર આધીને બઢવાળ જવાની
 ગાડી આવતાં હવે સહિત બરડી મુર્દા પહોંચવાની
 આશાથી—ત્હેમા બેસી જાય તો .

માટે ધર્મશાસ્ત્ર કયી રસ્તે ટ્રેમ હોવા છતાં
 ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘સરા જ્ઞાન’ની માહતી વગર
 ધર્મશાસ્ત્રનો અવલોપયોગ જ થવાનો

‘સમ્યક્ત્વ’ શું તત્ત્વ છે, તેથી સ્વચ્છ ‘મિ
 પ્પાત્ત્વ’ શું તત્ત્વ છે, દરેક વાકતપર વિચાર કરવાને
 ‘ઝૈમ રાઈ’ કેટલી વિશાલ છે, ‘વીતરગનોંધ’
 કેવી પશુપાત વગરની છે—કેવી ધ્વેમ વગરની છે—

आडवर वगरनी छे, अने जैन सिद्धातो स्वाश्रय (Self-reliance) शीखवाडनारा केवां उमदा सत्यो छे : ए सर्वनु काइक ज्ञान आ पुस्तक अश्रुति वाचनारने यशे तो म्हारो प्रयत्न सफळ ययो मानीश.

सम्यक्त्वना सबधमा जे जे विविध विषयोनु विवेचन आवश्यकीय छे ते ते सर्वनो सक्षेपमा स-
मावेश आ पुस्तकमा करेलो जोवामा आवशे, धर्म-
ज्ञान आपनारी शाळाओ वाचनमाळा तरीके आ
पुस्तकनो उपयोग करशे तो तेथी महद् लाभ थवा
आशा रखाय छे.

सनातन जैन मतावलबी मुनीश्री मणीलालजी
महाराज (लिवडी समुदायना पूज्यश्री मोहनबालजी
स्वामीना गिष्यवर्य) एमणे आ पुस्तकमा जे कीमती
मदद करी छे ते माटे तेओश्रीनो अतःकरणथी
आभार मानु छु. तेमज अहमदनगरमा वसता श्रा-

વક રાવચદ્રવીર મારી ઘણીએક ઠંકામોના મુજ
 કરી જ ઠપકાર કર્યો છે તે મૂમ્મય તેવો ન
 સમ્પન્ન સર્વથી મ્હાર મત્સરજ્ઞાનને તે ક્ષેત્રની સ
 યથી પુષ્ટી મલ્લવાથી જ મા પુસ્તક જન્મ પામું
 માટે હેમને તથા જે જ પુસ્તકની સહાય લેખ
 બાવી છે તે પુસ્તકોને, આ લેખની સુધીમો મ્હારો
 હેમાંના દાખો માટે હું પોતાને જ બોસમ્મરાર રમ્મુ
 અને પુસ્તકમા દાખો છે તે તો હું આગલ્લથી જ જ
 બુક કરીશ, કારણ કે રચતી તેમજ ઠપાકતી વસ્તુ
 જમુક મુશીબતો અને વંધનોથી હું બેરયબ્બ હતો.
 નવીન આવૃત્તિ યોદા જ વસ્તુમાં પ્રગટ કરવા ખર્ચ
 હું જે વસ્તુને સ્વાચ્છ વધારા સૂચવનાર સજ્જનાનો.
 મત કરણપૂર્વક આમાર માનીશ

જેનદિતેયુ ~ આફોસી
 મમવાપાક

} જા મો શાદ

तिथवी नागार का आरत सादर भट,

सम्यक्त्व.

प्रकरण १ लुं.

प्रवेशक.

(Introductory)

श्री ' भगवतीजी ' सूत्र सत्य कहे छे के:—

नस्सा जाइ नस्सा जोणी । नत्तं ठाण नत्त कुल ।

न जाया न मुव्वा जथ । सव्वे जीव्वा वीअणं तसो ॥

अर्थ:-“एवी कोइ पण जाति रही नथी,
एवी कोइ योनि रही नथी, एवुं कोइ स्था-

श्री आचार्य विनयचन्द्र ज्ञान भण्डार, जयपुर

(૧૮) પ્રકરણ ૧ સુ-પ્રવેશક "

ન રહ્યું નથી, પણ કોઈ કુલ્લ રહ્યું નથી, કે
જ્યાં આ જીવ મન્યો-મુખો ન હોય "

જીવ તે સર્વ જગાણ અનંત અનંત ધાર
ફર્યો છે

પરવાર્ષા અગર જન્મ-મરણમાં જે અ
સહ્ય વેદના સમાવેશી છે તે, મનુષ્ય માયાના
આવરણથી મૂલી જ આવે છે શ્રી 'ચત્તરાણ્ય'
યન'માં જાની મહાત્માસ્પષ્ટ વોકાર કરેછેકે

જન્મ દુઃખં મરા દુઃસ્વં । રોગાય મરણાણિય ।
અહો દુઃખો દુ સંસારો । જન્ય કિસ્સંતિ જંતુણો ॥

અર્થ:- "જન્મ દુ સમય છે; મરા (જુદાવસ્યા)
દુઃસ્વમય છે; રોગ અને મરણ પણ દુઃસ્વમય
છે મહો! આ સંસાર જ દુઃસ્વ રૂપ છે, કે જેને
વિષ જંતુઓ રીણાય છે "

काम, क्रोध, मद, मोह, मत्सर, विषय, कषाय अने प्रवृत्तिनी सोवतथी जीव नर्क, निगोद, मनुष्य, तिर्यच, देव आदि स्थिति-ओमां उपर कहेलां जन्म-जरा-मरण अने आधि-व्याधि-उपाधिनां असह्य दुःखों परा-धिनपणे भोगवीने पण अद्यापि तृप्त थतो नथी

विचारवुं जोइए के, आ मनुष्य भव घ-णो दुर्लभ छे; अने मळेली सामग्रीओ फरी फरी हाथ आवती नथी, माटे श्रीवीर प्रभुए गौतम ऋषिने आपेलो नीचेनो गुरुमंत्र दरे-क मुमुक्षुजने सावधान मनथी जपवो जोइए:-
दुलहेखलुमाणुस्सेभवे । चिरकालेणव्विसव्वपाणीणं ।
गाढाय विव्वागकम्मुणा । समयगोयममाप्पमायए ।

अर्थ:-“मनुष्य जन्म मळवो घणो दुर्लभ छे;

(૨૦) પ્રકરણ ૧ દુ-પ્રવેશક

ઘણા કાઠે પણ મન જીવને તે જન્મ દુસમ છે, (કારણ કે) ગાદી (નિકાચિત્ત) કર્મો આદી આપે છે માટે હ ગૌતમ ! મમય મામનો પ્રમાદ ન કરીશ ”

મનુષ્ય મન સાથે બહી બીજી સામગ્રીઓ મળી છે, તેનો સામ અવશ્ય લેવો જોઈએ:-

મનદર

રુઢો ‘મનુ-મન’ ‘આર્ય-લેખ’^૧ મે ‘ઉત્તમ કુલ’^૨,
 ‘સ્ત્રી તળી સ્ત્રી’^૩ ‘સાંચું આવનું’^૪ પ્રમાણીય,
 ‘પાંચે દિવિ પુરી’^૫ મળી, ‘શરીર નિરોગી’^૬ થઈ,
 ‘સમાગમ સાધુ તળો’ જેવી શાસ્ત્ર સૂણીય ૧
 ‘મતીતિ ધરમ કેરી’^૭, ‘દિવસ તપ-સંયમની’^૮,
 એવી ‘વજ્ર જોગવાઈ’ દુરુદ્ધમ માણીય
 મળ્યો જે સાહિત્ય સારાં, કરીય ન તે અકારાં,
 રુદા ઉપયોગ વહે, આતમને તારીય ૨

પ્રકરણ ૨ જું.

—~~~~—

ગુરુ.

—~~~~—

૧૩૧
૧૩૨
૧૩૩
૧૩૪
૧૩૫
૧૩૬
૧૩૭
૧૩૮
૧૩૯
૧૪૦
૧૪૧
૧૪૨
૧૪૩
૧૪૪
૧૪૫
૧૪૬
૧૪૭
૧૪૮
૧૪૯
૧૫૦
૧૫૧
૧૫૨
૧૫૩
૧૫૪
૧૫૫
૧૫૬
૧૫૭
૧૫૮
૧૫૯
૧૬૦
૧૬૧
૧૬૨
૧૬૩
૧૬૪
૧૬૫
૧૬૬
૧૬૭
૧૬૮
૧૬૯
૧૭૦
૧૭૧
૧૭૨
૧૭૩
૧૭૪
૧૭૫
૧૭૬
૧૭૭
૧૭૮
૧૭૯
૧૮૦
૧૮૧
૧૮૨
૧૮૩
૧૮૪
૧૮૫
૧૮૬
૧૮૭
૧૮૮
૧૮૯
૧૯૦
૧૯૧
૧૯૨
૧૯૩
૧૯૪
૧૯૫
૧૯૬
૧૯૭
૧૯૮
૧૯૯
૨૦૦

૧૩૧
૧૩૨
૧૩૩
૧૩૪
૧૩૫
૧૩૬
૧૩૭
૧૩૮
૧૩૯
૧૪૦
૧૪૧
૧૪૨
૧૪૩
૧૪૪
૧૪૫
૧૪૬
૧૪૭
૧૪૮
૧૪૯
૧૫૦
૧૫૧
૧૫૨
૧૫૩
૧૫૪
૧૫૫
૧૫૬
૧૫૭
૧૫૮
૧૫૯
૧૬૦
૧૬૧
૧૬૨
૧૬૩
૧૬૪
૧૬૫
૧૬૬
૧૬૭
૧૬૮
૧૬૯
૧૭૦
૧૭૧
૧૭૨
૧૭૩
૧૭૪
૧૭૫
૧૭૬
૧૭૭
૧૭૮
૧૭૯
૧૮૦
૧૮૧
૧૮૨
૧૮૩
૧૮૪
૧૮૫
૧૮૬
૧૮૭
૧૮૮
૧૮૯
૧૯૦
૧૯૧
૧૯૨
૧૯૩
૧૯૪
૧૯૫
૧૯૬
૧૯૭
૧૯૮
૧૯૯
૨૦૦

પ્રાયઃ* જન્મથી જ મળે છે એટલે એમાં (આ જન્મ-
મા તો) આપણો હાથ થોડો જ હોય છે પરન્તુ
આઠમી જોગવાઈ સાધુસમાગમ તે કેટલેક
અંશે આપણા હાથમાં છે; અને નવમી-દસમી

*પ્રાયઃ એ શબ્દથી સમજવું કે લક્ષ્મી કોઈને જ-
ન્મથી જ મળે છે અને કોઈને પાછળથી વેપારાદિ વડે
મળે છે જન્મથી જ સાત જોગવાઈ મળે છે તે પણ
અલગત પૂર્વ જન્મોમા આપણા હાથે જ રહેલી છે.

नोगवाइ तो आठपीनापेनामां ज भाषी नायछे

एक प्रसंगे भी गौसम ब्रह्मिण श्री महा
वीर प्रमुने पूछयुं के, “हे भगवन्! साधुनां स
मागम करवाधी तुं फळ पाय?” त्वारे ते
ज्ञानी महात्माए जबाब आप्यो के—

मल्लणे नाणे विनाणे । पञ्चस्त्राणेय संजम्मे ।

अएहनये तवे ज्ञेय । बोदाणे अकिरिया सिद्धि ॥

अर्थ - “साधुसमागमयी ‘श्रवण’नो लाभ
पळे; ए श्रवणधी ‘ज्ञान-विज्ञान’ फळ पाय,
ज्ञान-विज्ञानयी पापने त्यागवारुप ‘परधस्त्रा-
ण’ (प्रसास्यमान) फळ पाय; तेमांयी इन्द्राओ
उपर काबु राखवारुप ‘सयम’ फळ पाय; ते-
मांयी ‘अनाश्रय’ (अपरा नाशिन पापकर्म अ
द्वाराद्वारा) रुप फळ पाय; तेमांयी ‘तप’ फळ

थाय (कारण के अनाश्रवी जीवो हलुकर्मी
होवाथी तप करवा सहज इच्छे) अने तेथी
जूनां कर्मने भस्मीभूत करनारुं ' निर्जरा'रूप
फळ थाय एम परिणामे 'मोक्षफळ' अथवा
सिद्धि मळे ”

साधु-समागमनुं सार्थक त्यारे ज कहेवाय,
के ज्यारे तेमनो उपदेश श्रवण थाय अने ते
उपदेशने अमलमां मुकी मोक्षसाधना माटे
यथाशक्ति प्रयत्न थाय अहो ! आपणे केवा
मंदमति छीए-केवा दुर्भागी छीए के, श्री
वीतराग देवना अनुयायी मुनीराजो स्थळे
स्थळे विहार करी सत्योपदेश करे छे तो पण
प्रमाद, लोभ अथवा मोहने लीधे आपणे तेम-
नां दर्शननो अने उपदेशश्रवणनो लाभ लइ

શક્તા નથી ! જે ષોષ દાનાવરણીય, વજ્ર-
નાવરણીય, મોહનીય અને અતરાય એ ચારે
' ધાતીકર્મ ' તથા વદના આયુષ્ય, નામ,
અને ગોષ્ટ એ ચારે ' અધાતીકર્મ ' નો નામ
કરી મસારસમુદ્રસ્રમણથી રંગારવાની શ-
ક્તિ ધરાવેછે તે ષોષની ગરજ ન રાસીએ તો-
આપણે કેવા આત્મધાતી કરેમારે ! મગર
માગ્યે આવતી સ્ત્રીને ધક્કો મારનારા આ
પણા જેવા કમઅક્ષમના કોણ હોય !

પરન્તુ દરેક માણસે સાધુ અથવા ગુરુને
પારસ્વનામાં શ્રુતિ માપરતી ઓરે કારણ કે
જે પદ ઉપર આટલો વજો ચક્રિમાત્ર રાસ
વા મોટા પુરુષો મહામણ કરે છે તે પદની
સાલજ સૌને સાગે અને તેથી, યોગ્યતા ન હો

छतां, घणाए पुरुषो मात्र द्रव्यना लोभ-
नी अगर मानपाननी आगार्थी ए पद धा-
एण करेछे एवा गुरु पोते ज तरी शकता नथी
तो बीजाने शुं तारवाना ?

थाळ भयुं दुध थोरनु रे, उजळु अधिक प्रमाण;
भेसना दुधथी लागे भलुरे, पण पीनारना जाय प्राण.

माटे—

‘रूपे नवि रात्रिये—एना गुण तणो करीए तपास,
‘सदा बुद्धि साचीए—’

हमेश विचार करवो के, गुरु कइ वृत्तिथी
उपदेश करे छे—अने एनो उपदेश आपणी
‘न्यायबुद्धि—सदसद्विवेकबुद्धि मानी शके
तेवो छे के नहि ? धर्म के जे सुख माटे कर-
वामां आवे छे ते कोइ दिवस कोइ पण (ना-

(२१) प्रकरण २ जुं-गुरु

नामां नाना पण) माणीने दुःखी करवायीं
यतो नयी; अने कोइ पण माणीने दुःख प्राप्त
एवुं काम धर्मना नामे उपदेश तेने तमारे को-
इ दिवस गुरु के साथ मानवो नहि

जेओ धसुक माणसने हिंसागर्भित उप-
देश करनार तरीक जाणे छे छतां तेने पूजे
छे-माने छे, तेओ धणुसुद्ध साससु होषायी ज
एम करे छे गुरु काइ मर्ममर्मयी मार्ग दारि
इ फेहे मारा बेरीने दुःखी करे, मने ओकरां
आपे, इत्यादि सासपयी ज सोपी लोको हों-
गीने बन्गी रहे छे एक अनुमयी कोछे के:

“गुरु सोमी शिष्य साछनु, वानु सेछे दाव

“होनु दुख्या आपडा, बेठ पण्यरकी नाव ”

धर्मने कर्मधी नूदो जाणयो जोइए संसा

व्यवहारमां नीतिनो उपदेश उत्तम छे,
 ण धर्मनो उपदेश नीतिथी पण एक डगलुं
 मागळ बधीने, पुराणां पापोने धोता अने न-
 णां पापोने आवतां अटकावता शीखववानो
 तावो करे छे; तो पछी धर्मने नामे कोइ पण
 ज्ञानुं एवुं काम केम ज थइ शके, के जेथी
 कोइ प्राणीने पीडा थती होय? अने एवो उप-
 देश करनार माणस कदाच एम कहे के ' ए
 तो धर्मना घाटे करवानुं छे, ' तो शुं धर्मना
 खपी प्राणीओए तेथी ठगावुं जोडए ? शुं ते-
 ओ तेने धर्मगुरु कहेशे के व्यवहारगुरु ? वि-
 द्वाहनोए व्याजवी ज कहयुं छे के:—

सत्य नास्ति तपो नास्ति । नास्ति चेन्द्रियनिग्रहः ।
 सर्वभूते दया नास्ति । एते चाण्डाललक्षण ॥

(૨૮) પ્રકરણ ૨ શું-ગુરુ

અર્થ - “જેનામાં સત્ય નથી, તપ નથી, શિશુ નિગ્રહ (જિતેન્દ્રિયવર્ણ) નથી, પ્રાણીમાત્ર મોત્ર જ નહિ પણ નાનામાંટા મલ-તરફ ફેલાયા નથી, ત, ગુરુનાં નહિ પણ ઘડાઘડનાં સહ સમમનાં ”

શ્રી ‘સુવગદાગ’ મૂર્ખમાં ઉપદેશક(ગુરુ) યોગ્યતાના સર્વપર્મા કહ્યું છે કે:- ‘હિમ સુખ અપ્પાસચ્ચે’ અર્થાત્ જેમણે આશ્રયદ્વાર (પાપન કરનાર્થી) છેલ્લા છે ‘તે ધર્મ સુદમાસ્તંતિ’ તેઓ જ માત્ર સુદ્ધ ધર્મોપદેશ કરી શકે છે

વેદધર્મમાં ‘અહિંસા પરમો ધર્મઃ’ એ મુખ્ય મંત્ર છતાં તે ધર્મના કોઈ ઉપદેશક હિંસામિત્ર કામ કરવા સલાહ આપે તો તે ‘ગુરુ’ નહિ; જૈન ધર્મના કોઈ સાધુ, ‘વ્યા’ ને ધર્મનું મૂલ

अनवा छतां दयानो भंग थाय एवो उपदेश
करे तो ते पण 'गुरु' नहि

शास्त्रमां सदगुरुना २७ गुण विस्तारथी
कहेला छे अने ते सर्व आपणी विवेकबुद्धि
कबुल राखे तेवा छे

कान, आंख, जीभ, नाक अने त्वचा ए
पांच इन्द्रियोना निग्रह रूपी ५ गुण; हिंसा-
जूठ-चोरी-मैथुन अने परिग्रह (धन-माल
आदि) एपांचथी सर्वथा निवर्तवा रूपी 'पांच
महाव्रत'ना ५ गुण; क्रोध-मान-माया-लोभ
ए चार कषायना निग्रहरूप ४ गुण; मन-वचन
अने कायाना योग शुद्ध प्रवर्त्ताविवा रूप ३ गु-
ण; भ्रममा दृढता; करणसत्य (पडिलेहणा);
रोग-परिसहनी सहिष्णुता (शांत मनथी खम-

(૧૦) પ્રકરણ ૨ ઝું-ગુફ

ધાપણુ), મરણથી નિઠરપણુ; સમા; વૈરાગ્ય
ચારિત્ર; દર્શન (સમક્ષિત); જ્ઞાન; રાત્રીમોક્ષન
ત્યાગ; ૫ ૨૭ ગુણશાબ્દાને 'સદ્ગુરુ' કહેવાય ૫

ગુરુની પરીસામાં ઘણી મયાદ રામવા વે
ધો આ જમાનો છે; કારણ કે 'સંસાર અસા
છે', 'કાલ કોઈને મુકનાર નથી', 'ધર્મ ક્રો
ધો તે છુસી ધશે' એવો માસ્તાધિક બોધ સ
ધમ અને ગુરુઓ કરે છે અને ૫ માસ્તાધિ
બોધથી પોતાનું ગુરુપણુ સામા પાસે કમુલ ફ
રાવીને પછી તેને સ્વાર્થજાલમાં ફસાવે છે
'તમે દેશન રીઝવવા યજ્ઞ કરો, પૂજા કરા, ૪
રઘોદા કહાઓ' એવો વપદેશ આપી ૫ રસ
પોતાનું કમીષન મેલવી સે છે પરંતુ શ્રી
અનોખ વિધારવાનુ ૫ છે કે, જે દેવ સુશા

प्रतथी रीझाय ते देव खुशामत वंध थतां
कोपवानो के वीजुं कांइ? अने देवने कांइ फळ
आपवानी सत्ता नथी तेमज पापोनो करनार
माणस देवनी खुशामतथी शिक्षामांथी छूटी
जाय ए शुं वनवा योग्य छे? माटे जे कांइ उप-
देश गुरु करे तेतरफ परीक्षकदृष्टिथी, गुरुना हे-
तु अने स्वभावनुं मनन करी तेनी किमत करवी.
सोनानी किमत आंकवा माटे कसोटीनो प-
थ्थर एक उमदा साधन गणाय छे, तेमज 'नि-
र्वद्य उपदेश अने तदनुसार आचार' ए ज
कसोटी वडे गुरुनी किमत थइशके छे *

*शब्द--रूप--रस--गंध अने फरसना विषयो-
मा लुब्ध थयेला, घर छोडीने नीकळवा छता अ-

प्रकरण ३ जु

५

सम्यक्त्व (समकित)

गुरु रानी पसंदगी पाछळ आठली धर्मी सं
भाळ भने सावचेती राखवानु कांइक मयोज
न होय मोइय, कारण के, कारण अगर कार्य
पासरा—देरा—मठ—मंदीर—मसीद के बर्बना माली
क यह पदनारा, स्त्री—पुत्र—स्तनीने छोडी नीकळ
वा छतां शिष्य-शिष्यानी लटपटमां रच्यापच्या
रहेछा, बाहन त्यागवा छतां कोषरुपी मदोन्मत्त
हाथी उपर अहोनिश आरुध घयेछा, एताने ‘गुरु’
तरीके मानवा के नाहि प आ उपरपी स्पष्ट समजाये

वनतुं नथी गुरु तरफथी आपणने वेवडो लाभ
मळी शके छे. एक तो, तेमनो उपदेश श्रव-
ण करवाथी उमदा तत्व समजी शकीए; अ-
ने वीजुं एके, गुरु ए सद्वर्त्तननो जीवतो दा-
खलो होवाथी पुस्तको के व्याख्यान करतां
तेमनो चहेरो वधारे सारी असर करी शके
तेमनी शांत मुखमुद्रानुं गांभीर्य अने ढळेली
आंखोनो प्रकाश आपणी आंखो द्वारा आ-
पणामां प्रवेश करे छे अने मधुर रवरव कर-
ता रुपेरी झरा जेवो तेमनो वाग्प्रवाह आपणा
कान वाटे प्रवेश करे छे तेमज तेमनो शुद्ध
आचार आपणा मगज द्वारा प्रवेश करेछे

खरेखरा-आत्मारथी-निर्दभी गुरुनो एवो
अलौकिक प्रभाव छे. हवे एवा गुरु पासेथी

આપને શિસ્તવાનું શું ? શું માત્ર મોં જોડેને જ
બેસવાથી સાર્થક થયે ?

સારે ગુરુ પાસેથી મેઝ્ઝવાનુશુ હોઈ શકા
‘ સમકિત ’ અથવા ‘ સમ્યક્ત્વ ’ સમ્યક્
પટલે રૂઢા પ્રકારે જાળવવાપણું તે એનો સરલ
અર્થ પટલો જ કે માત્રાને સાધા સરીકે ઓઢ-
ઢસવું તે (અછબત, એમાં સોળને સોટા ત-
રીકે ઓઢસવાનો સમાવેશ આપોઆપ જ થા
ય છે) સાચા સોટાનું બેને રૂઢા પ્રકારે જા
ળવાપણુ થાય તે તો પછી મનમાંથી રાગદ્વે
પાદિને દશનિકાલ જ કરે; તેથી તે સર્વ પ્રા
ણી ઉપર અને સુસદુઃસ ઉપર સમમાન—સમા
ન દષ્ટિ રાખે; એ કારણથી વચ્ચે ‘ સમ્યક્ત્વ ’
ની બ્યારુયા ‘ સમમાન ’ પણ થઈ શકે

ધર્મનો પાયો જ સમકિત છે પડતા પ્રાણી-
ને ધરનાર-ઝીલનાર તેને 'ધર્મ' કહે છે પણ
ઝીલનારમાં અમુક જોર (Force) જોડે.
એક કેરી જાડ ઉપરથી પડે છે, તેને પાડનાર
પૃથ્વીનું 'ગુરૂત્વાકર્ષણ' (Gravitation)
નામનું તત્ત્વ છે હવે તમારે તે કેરીને ઝીલવા
વિચાર હોય તો એ 'ગુરૂત્વાકર્ષણ' જેટલા-
જ જોરવાળો અગર તેથી વધારે જોરવાળો
હાથ ધરવો પડશે જે કુદરતમાં કેરીને પા-
ડનાર 'ગુરૂત્વાકર્ષણ' તત્ત્વ રહેલું છે તે જ
કુદરતમાં પ્રાણીમાત્રને પાડનાર 'પાપ' તત્ત્વ
પણ રહેલું છે કોઈ ન જાણે તેમ તે વન્ને ત-
ત્ત્વો વીજોને અન પ્રાણીઓને નીચે રેંચે છે.
કેરીને 'ગુરૂત્વાકર્ષણ'નો અસરથી વચાવના-

(૩૬) પ્રકરણ ૩ મું—સમ્યક્ત્વ

જા તમે છા તેમ પ્રાણીને 'પાપ' ના આકર્ષણથી વધાવવા માટે 'ધર્મ' છ; તમે જેમ કેરી પર 'ગુરુત્વાકર્ષણ'ની અસર ન થતા દેશ માટે જત્યા જ અગરથી વધારે જોરથી હાથ ધરો છો; તેમ 'ધર્મ' પણ 'પાપ'ના આકર્ષણ જેટલા જ અગર તેથી વધારે જોરથી ચાલું 'સમકિષ્ઠ' થશે છ

આ પ્રમાણે સમ્યક્ત્વ એ ધર્મનો હાથ મ થતા ધર્મનો પાયો છે શ્રી 'ઉપરાધ્યયન' મૂલમાં કહ્યું છે કે:

અધિ ચરિત્તં સમસત્તિદૂર્ણં । દૈત્યેણ ઉમદયર્થં ॥

સમસત્ત ચરિતાદ્ । નુગર્વં પુર્વં ચ સમ્પર્ત્તં ॥ ૧ ॥

નાર્દસાણિસ્મનાર્ણં નાજેણ વિજ્ઞા ન હોતિ ચરણગુણા
અગુણિસ્મ નધિ મોલોનધિ અમુલસ્સ નિધ્વાણા ॥ ૨ ॥

अर्थ:-“ ‘समाकित विना ‘चारित्र’ (मुनीपणुं तेमज श्रावकपणुं) नथी. ‘दर्शन’ अथवा ‘समाकित’ ज्यां छे त्यां उभय (‘समाकित’ अने ‘चारित्र’ वन्ने) छे ‘समाकित’ अने ‘चारित्र’ ए वेना युगलमां प्रथम ‘समाकित’ आवे छे ‘समाकित’ विना ‘ज्ञान’ नथी; ‘ज्ञान’ विना ‘चारित्र’ नथी. अने ए गुण विना ‘कर्ममुक्तपणुं’ नथी; तेमज कर्म-था नहि मुकायलाने ‘निर्वाण’ नथी. ”

माटे समाकित प्रथम मेळवतुं जोड़ए समा-
कितीनी सुंदर व्याख्या श्री ‘उत्तराध्ययन’ सू-
त्रमां आ प्रमाणे आपी छे:-

तहियाणंतु भावाणं सभावे उवएसणं ।
भावेण सद्वहं तस्स समत्तं तं वियाहियं ॥

अर्थ:-“ ‘जातिस्मरण’ ज्ञाने करी अगर गु-

(૩૮) પ્રવરણ ૧ મું—સમ્યક્ત્વ

રૂના ઉપદેશે કરી અતઃકરણના શુભ માવેથી ;
'નવતત્ત્વો ને જાણે તે સમકિતી જીવ કહીય

આ ધ્યાસ્યામાં જાણપણું તેમજ અતઃક
રણનો શુદ્ધ માત્ર વાળેનો સમાવેશ છે

સમકિતના ૦ મેદ છે:—

૧ દ્રષ્ય સમકિત, ૨ માત્ર સમકિત, ૩ નિ

* નવતત્ત્વમાં સર્વ જાણપણાનો સમાવેશ થાય
છે તેમાં સપ્તર્ષિ શાસ્ત્રો, સર્વ વિદ્યા (Soochoo),
સર્વ તત્ત્વજ્ઞાનનો સંપૂર્ણ સમાવેશ થાય છે (૧)
મીઠા (૨) અમીઠા, (૩) પુણ્ય (૪) પાપ, (૫)
આશ્રય (૬) સંવર (૭) નિર્મલતા (૮) વંચ અને
(૯) મોક્ષ આ વિષય ધણો મોટા સ્તરેથી પણ
પર શ્રી 'સ્વા મે જ્ઞા મ મંદાલ' તરફથી કોઈ
વચન એક અજાયબું પુસ્તક બહાર પડશે

श्रव्य समकित; ४. व्यवहार समकित; ५. निःसर्ग
समकित. ६ उपदेश समकित; ७ रोचक सम-
कित; ८. कारक समकित; ९ दीपक समकित

(१) “ द्रव्य समकित ” :—श्री वीतराग
देव अगर तेमना आज्ञानुसारी मुनीराजनो
नोधसांभळी कोइ माणस मात्र श्रद्धाथी—
भरोसाथी तेने सत्य माने, परन्तु तेनो परमार्थ
समजे नहि; एवा जीवतुं जे समकित तेने ‘द्र-
व्य समकित ’ कहेवाय

(२) “ भाव समकित ” :—‘ जीव-अजी-
व ’ आदि ‘ नवतत्व ’, ‘ काइया ’ आदि ‘ पचीस
क्रिया ’ ए विगेरे अनेक भेद जाणी, शुद्ध अं-
तःकरणथी सर्दहे ते माणसतुं समकित ते
‘ भाव समकित ’ कहेवाय.

(૪) પ્રકરણ ૩ મું—સમ્યક્ત્વ

(૩) “નિશ્ચય સમક્ષિત” - જ્ઞાન-દર્શન-
ચારિત્ર-તપઃ એ ચારને વિષે નિશ્ચય-અપણ-
રાદિ ૨૬ બોલેનું સ્વરૂપ જાણે તેવા માણસ
નું ‘નિશ્ચય સમક્ષિત’ સમજણ આ સમ-
ક્ષિત આખ્યા પછી પાછું મળું નથી

‘દ્રશ્ય સમક્ષિત’માં માત્ર શ્રવણ અને શ્રુ-
ત્વાનો સમાવેશ થાય છે,—તેથી આગળ જ
ધીને ‘શ્રાવ્ય સમક્ષિત’માં તત્ત્વોનું જાણવણું
કરવાનો સમાવેશ થાય છે; અને તેથી પણ
આગળ જધીને ‘નિશ્ચય સમક્ષિત’માં જુદી જુ-
દી દૃષ્ટિ (from different points of
view) મત્યનું સિદ્ધાંતલોકન કરવાનો સમા-
વેશ થાય છે. દરેક વાક્ય ઉપર સિદ્ધાંતલો-
કન કરવાને માટે ‘૨૬ બોલ’ અથવા ‘૨૬ દૃષ્ટિ’

छे. एक पढखुं सोनाथी अने बीजुं रूपाथी रसेलुं
एवी एक पुतळी माटे वे माणसने थयेलो वाद-
विवाद जगजोहरछे एकनी दृष्टि सोने रसेला प-
डखा तरफ होवार्थी ते माणस ते पुतळाने सोना
नुंज कहेवामां दृढ रह्यो अने बीजानी रूपेरी भाग
तरफ दृष्टि होवार्थी, ते पुतळुं रूपानुं ज छे ए-
म नहि माननारने, ते गाळो देवा लाग्यो; पण
वन्ने भाग तरफ दृष्टि फेरवनार त्राहित लो-
कोने आ कजीओ करनारानी मूर्खता तरफ
मात्र हास्यज आवतुं दुनियामां आटला व-
धा धर्मो उभा थया अने धर्मने नामे कजीआ
थया ते आ ज कारणने लीधे अमुक धर्मने
सर्वोत्तम तरीके मनाववा माटे आ कथन थ-
युं छे एम न समजतां, वांचनारे एदळुं ज वि-

ધારણું કે, સાંકડી દટિયી-અમુક એક મ વિશા .
 માં ગોંધી રાસલી દટિયી જોઘાયલું તે કાર
 સંપૂર્ણ સત્ય હોઈ શકે નહિ 'મૈન ધર્મ' એ નામ
 આપણે ઘડીમર ઘાઝુર મુકીએ અને ૬ નામ
 પી ઓઢસાતા ધર્મનું શિષ્ટણજ આપણે સાંચ
 ઢીએ,તો ૫ળ તની વિશાઢ દટિ આપણને તે
 ના સત્ય વિષે સર્ટિફીકેટ રૂપ ઘઈ પડે છે.૫
 પ્થીની સપાટીથી આપણે જેમ ડચા ઘઢીએ
 તેમ આપણે ઘપારે જોઈ શકીએ છીએ તેમજ
 ઘપારે વિશ્વાઢ દટિયી (એક-ચ નહિ ૫ળ ૫
 પીસ દટિયી) જોઘાયલું-વિચારાયલું સત્ય ૫
 પારે માનનીય હોઈ શકે એ કબુલ કરણું મુ-
 શ્કેલ નથી [એ ' ૫ષીસ દટિ 'નું વિવેચન
 બોધા પ્રકરણમાં કર્યું છે]

(४) “ व्यवहार समकित ”:—‘संवेग’*
आदि पांच लक्षणथी प्रवर्तवुं ते ‘व्यवहार
समकित’ [एक पुस्तकमां लख्युं छ के:—
६७ बोलमांना ६१ बोलना गुणे करी सहि-
त ‘उपसम’ अने ‘क्षयोपसम’ × समकिती
झीवनुं जे समकित ते ‘व्यवहार समकित.’

(५) “ निःसर्ग समकित ”:—मुनीमहा-
राजना उपदेश विना ‘जातिस्मरण’ ज्ञाने क-
री नवतत्वादिनुं स्वरूप जाणवामा आवे, ते
‘निःसर्ग समकित’; अथवा, जैन मतने नहि

*‘संवेग’ आदि लक्षणो अने ‘६७ बोल’नो
खुलासो ९ मा प्रकरणमा वाचो

× ‘उपसम’ अने ‘क्षयोपसम’ समकितनो
खुलासो प्रकरण ९ मामा वाचो.

જાણનારો* પરન્તુ ભાદ્રિકસ્વમાથી માનસ
સૂર્ય સન્મુક્ષ આઘાપના હેતા, બેહેબેસે તપ ક
રતાં, જ્ઞાનને આધરણ રૂપ 'જ્ઞાનાધરણીય' કર્મ-
નો સયોપસમ કરે ત્યારે તેને 'ધિમગ જ્ઞાન'
વત્પદ ધાય અને તેથી જીવ—અજીવનું
સ્વરૂપ જાણે, તેથી જે જે ધર્મો આરમ પરિગ્રહ,
ઈલાલા છે તે સર્વ તરફ ધિરાગ વત્પદ ધાય
અને માત્ર નિરારંભી—અપરિગ્રહી (જેન) ધર્મને
જ સાચો માને અને 'ધિર્મગજ્ઞાન'ની જાની
કરી 'અદાધિ જ્ઞાન' પામી, 'કેષ-જ્ઞાન'
ઉપાર્મીત કરી અંતે મોક્ષ પામે; એવા માણ
મનું સમાકિત પળ "નિ સગ સમાકિત" કહેવાય.

* માધી જૈનમતની ઉદારશૃતિ (Liberal
tendency) સાચીન ધાય છે

(६) ‘ उपदेश समकित ’:-गुरु आदिना उपदेशे करीने मळेलुं समकित ते “ उपदेश समकित ” कहेवाय

(७) “रोचक समकित”:-श्री वीतराग-ना वचन उपर रुचि राखे, धर्म करवाना मनोरथ करे पण अंतराय कर्मने लीधे ते मनोरथ पुरा पाडी शके नहि; तो पण धर्मनी शुद्ध सर्दहणा-परुपणा करे अने लोकविरुद्ध आचरण न करे, एवा पुरुषनुं समकित ते “रोचक समकित” कहेवाय (श्री कृष्ण अने श्रेणिक राजानुं समकित आ प्रकारनुं हतुं)

(८) “कारक समकित”:-“रोचक समकित”थी एक पगलुं आगळ वधेला जीवने “कारक समकित” होय; एटले के

જાણનારો* પરન્તુ મદ્રિકસ્વભાવી માણસ
સૂર્ય સન્મુખ આઠાપના લેતાં, બેલેબેસે તપ કર
તાં, જ્ઞાનને આવરણ રૂપ ‘જ્ઞાનાવરણીય’ કર્મ-
નો ક્ષયોપસમ કરે ત્યારે તેને ‘ વિમંગ જ્ઞાન ’
ઉત્પન્ન થાય અને તેથી મીઠા—અજીવનું
સ્વરૂપ જાણે, તેથી જે જે પર્વો આરમ્ભ પરિગ્રહ
ઈચ્છા છે તે સર્વ તરફ વિરાગ ઉત્પન્ન થાય
અને માત્ર નિરાંતરી—અપરિગ્રહી (જૈન) ધર્મને
જ સાચો માને અને ‘ વિમંગજ્ઞાન ’ની દાની
કરી ‘ અઘાધિ જ્ઞાન ’ પામી, ‘ કેવલજ્ઞાન ’
પ્રાપ્ત કરી અંતે મોક્ષ પામે; એવા માણ
સનું સમાપ્તિ પણ “ નિ સગ સમાપ્તિ ” કહેવાય.

* આથી જૈનમતની હંધારમૃત્તિ (Latent-
mindedness) સામીત થાય છે

ण गुप्ति' * आदि शुद्ध क्रियाओ करे.

‘रोचक’ समकिती जीव चोथे ‘गुणस्थाने’ होय अने ‘कारक’ समकिती जीव छठे-सातमे ‘गुणस्थाने’ होय

(९) “दीपक समकित” :—दीवो बीजा उपर प्रकाश नाखे पण पोतानी तळे तो अंधारुं ज रहे तेम, ‘दुर्भवी’ + अने ‘अभवी’ जीवो

* ३ गुप्ति:—मन—वचन—काया ए त्रणने पापथी गोपाववा अर्थात् पाप क्रियामा न प्रवर्त्ताववा ते.

+ घणा भव भ्रमण करवा छता पण जेने मोक्ष नथी ते ‘अभवी’ अने आखरे मुशबिते पण मोक्ष पामे तो खरा एवा जीव ते ‘दुर्भवी.’ (हथेळी उपर गमे तेटली दवा लगावो तो पण वाळ नहिज ऊगवाना.)

(૬૬) પ્રકરણ ૧ જુ—મમ્યસ્ત્વ

“ કારક સમક્તિ ” થાઓ જીવ ધર્મ ર,
પર રુચિ પળ રાસે અને તે પ્રમાણે ધર્મ આ
ધરે પળ સ્વરો તે જીવ પંચસમિતિ’, * ‘જ

* ‘ પાંચ સમિતિ’ —(૧) દ્રાષ્ટિ એટલે જા-
સદુ તે ‘ રૂપા સમિતિ (૨) ચિન્તા—ચિન્તાને નિ-
ર્ણય માયા મોહથી તે ‘ માયા સમિતિ’, (૩) વચન
પાત્રપ્રદિક યત્ના સહિત (with caution) જેવો
મુકવા તે ‘ આત્માન મેઢમત્ત નિસ્તેવના સમિતિ (૪) ૨૧
રોપ ટાઢી નિર્વેલ્ય આદારલેવો તે ‘ રૂપના સમિતિ’
અને (૫) વહીનાતિ—અપુર્નપ્રતિ (જાઓ—વેશાવ
આદિ બહાર પરઠવાની (ફોંટી દેવાની) જોડો કા-
દ જીવને કીલામના (દુઃસુ) ન ટપમે રૂપી ઈંટો
પરઠવાથી તે ‘ ઊંધાર પાસવળ સ્તેજજલ સઘાળ પરિઘ
મળિયા સમિતિ

एण गुप्ति' * आदि शुद्ध क्रियाओ करे.

‘रोचक’ समकिती जीव चोथे ‘गुणस्थाने’ होय अने ‘कारक’ समकिती जीव छठे-सातमे ‘गुणस्थाने’ होय

(९) “दीपक समकित” :—दीवो बीजा उपर प्रकाश नाखे पण पोतानी तळे तो अंधारुं ज रहे तेम, ‘दुर्भवी’ + अने ‘अभवी’ जीवो

* ३ गुप्ति:—मन—वचन—काया ए त्रणने पापथी गोपाववा अर्थात् पाप क्रियामा न प्रवर्त्ताववा ते.

+ घणा भव भ्रमण करवा छता पण जेने मोक्ष नथी ते ‘अभवी’ अने आखरे मुशविते पण भीक्ष पामे तो खरा एवा जीव ते ‘दुर्भवी.’ (हथेळी उपर गमे तेटली दवा लगावो तो पण वाळ नहिज जगवाना.)

(४८) प्रकरण ३ जुं-सम्यक्त्व

अन्यमनोने प्रतिषोधी मोक्षनां साधनो ब्रह्मा
पण पोताने 'गहीमद' घाय नहि, समय स
द्रव्यकिया करे पण अतर कोरु न रहे; एव
पुरुषनु समकित ते "दीपक समकित" ग
णाय छे " अमे तो परमेश्वरने सोळे बेटेसा
छीए" एहुं समजनारा सुद जैन वर्गना न केट
छाक साधुभा—सफेद वस्त्रवाळा, पीला
वस्त्रवाळा तेमन दिक्षावस्त्रवाळा साधुओ—
पण 'दीपक समकित' होय छे

प्रकरण ४ थुं.

पचीस 'दृष्टि' ('पचीस बोल')

The Twenty Five Points Of View.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
ॐ ए हं क चीज उपर जेम वधारे दिशामां-
ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
थी दृष्टि पढे तेम ते चीज वधारे स्पष्ट दे-
खाय; तेम ते चीजनं वधारे तादृश्य ज्ञान था-
य. जैन तत्त्वज्ञान दरेक वावत उपर २५ दृ-
ष्टिथी-२५ दिशाथी-२५ आंखोथी नजर फें-
के छे अने जो दरेक देशना अने दरेक जमा-
नाना महापंडीतोए पण जैन सिद्धांतोने उ-

(૧૦) પ્રકરણ ૬ પું-પચીસ રહિ

સમ તરીકે સ્વિકાર્યો તેનું કાંઈ કારણ હોય
તો તે તેની વિશાલ રહિ પૂ જ છે

પ 'પચીસ રહિ ને જોનો ધણુંસરું 'પચી
સ બોલ' પ નામથી બોલેલું છે પણ તેનો
સત્યાર્થ 'પચીસ રહિ' પ શબ્દથી સારો સમજા
ય છે અને પ પચીસ સંબંધી સંક્ષિપ્ત વિશ્લેષન
કરવામાં આવેલું, તો પણ ખરીક સમજાવી
માટે તો કોઈ વિદ્વાન સાધુની પાસેથી સામ-
ગ્રી દરેક મધ્ય ભીષને મહામણ કરવામાં
આવે છે કારણ કે પ 'પચીસ બોલ' ધર્મ
સંબંધી તેમજ વ્યવહાર સંબંધી દરેક વાક્ય
ઉપર લાગુ પડેલાં શકાય છે અને પ ઘટે વ્ય
વહારકુશલ થવાય છે મૂલિવિશાસનાં સિ
દ્ધાંતો લાગુ પાડીને નવાં સિદ્ધાંતો (Deduc-

ctions) રૂમાં કરવા જેવું આ કામ છે; તેથી બુદ્ધિ સ્વીકારે છે, પરિપક્વ વિચારથી કામ થવાથી પસ્તાવું પડતું નથી અને ધર્મ ઉપર શુદ્ધ શ્રદ્ધા આવતી જાય છે.

ए 'पचीस दृष्टि' अथवा 'पच्चीस बोल' नीचे प्रमाणे छे:—

(૧-૨) 'નિશ્ચય' અને 'વ્યવહાર'.

(૩-૪) 'દ્રવ્ય' અને 'ભાવ'.

(૫-૬) 'વિશેષ' અને 'અવિશેષ'.

(૭-૮-૯-૧૦) 'નામ નિક્ષેપ', 'સ્થાપના નિક્ષેપ', 'દ્રવ્ય નિક્ષેપ' અને 'ભાવ નિક્ષેપ'.

(૧૧-૧૨-૧૩-૧૪) 'દ્રવ્ય', 'ક્ષેત્ર', 'કાળ' અને 'ભાવ'.

(૧૨) પ્રકરણ ૪ યુ-પચીસ હાંદ

(૧૫-૧૬-૧૭-૧૮) 'મસણ પ્રમાણ',
'અનુમાન પ્રમાણ', 'હપમા પ્રમાણ' અને
'આગમ પ્રમાણ'

(૧૯-૨૦-૨૧-૨૨-૨૩-૨૪-૨૫)
'નૈગમનય', 'સંગ્રહનય', 'વ્યવહારનય' 'જ
જુસુધનય', 'શબ્દનય', 'સમધિરુદ્ધનય' અને
'પ્રબંધુતનય'

પ પચીસ, હાંદ સહિત, નીચે સમજાવ્યા છે

(૧-૨) 'નિશ્ચય' અને 'વ્યવહાર'

નિશ્ચયથી—પુસ્તક ઉપાધ્યક્ષી જ્ઞાનનો
પ્રસાર થાય અને તે કાર્યને છઠ્ઠે 'જ્ઞાના
વરણીય' કર્મ જૂદે.

વ્યવહારથી—પુસ્તક ઉપાધ્યક્ષી પ્રવ
ર્ત્યા પુણ્ય-પાપ વચ્ચેની ક્રિયા છાંગે

दरेक कार्यमां 'व्यवहार' ते योगनो व्यापार छे; माटे शुभाशुभ बन्ने क्रिया तो लागेज (श्री 'ठाणांग सूत्र' मां कहेवा प्रमाणे). परन्तु केटलांक कार्यमां तो 'निश्चय' थी ज नुकशान होय छे (जेमके चोरी करवामां).

(३-४) 'द्रव्य' अने 'भाव'

दृष्टान्तः—'द्रव्य' वीटी एटले वीटी-नो आकार मात्र होय ते; 'भाव' वीटी एटले आंगळीए पहेरवाना काममां आवे ते.

(५-६) 'विशेष' अने 'अविशेष'.

दृष्टान्तः—'अविशेष' ज्ञान एटले ममुच्चय ज्ञान अथवा ज्ञानना कांइ भेद व-

(१४) प्रकरण ४ सु—पचीस द्रष्टि

छाव्या सिषाय पाषाभारे 'ज्ञान' कहइ
ते 'निक्षेप' ज्ञान एटसे ज्ञाननो कोइ न
मुक्त भेद—येनाभाग कह्यो ते; जेमके 'के
वल्ल ज्ञान' अथवा 'मतिज्ञान' भिगेरे.

(७—८—९—१०) चार 'निक्षेप' ❀

आ चार 'निक्षेप' जैन मतमां छप
योगी भाग भमबे छे एनी गेरसमजषी
निरांरभी जैनबर्गमां एक मूर्तिपुमक पैब

* सिप्=केंकर्तु नि+सिप्=आपहुं, आरो
पहुं निक्षेप=आरोपहुं ते अथवा आरोहण
Act of attributing or ascribing attri
bution, कोइ चीजमां बीसी चीजओ गुण आ
रोपबो ते

उभो थयो छे के जे, मूर्तिपूजा के जेमां हिंसा मुख्यत्वे छे अने धर्म के जेमां जीवदया मुख्यत्वे छे ते वेनो परस्परविरोध पण-जोवानी दरकार करतो नथी.

अत्रे आपणे * 'अरिहंत' अने 'सूत्र' ए वे शब्द उपर आ चार 'निक्षेप' उता रीशुं अर्थात् लागु पाढीशुं:—

* हुनियामा जेटली चीज छे तेटली बधी कबुल करवा छता पूजवा योग्य होइ शके नहि. तेमज 'निक्षेप' चार छे ते चारने पूजेतो ज 'निक्षेप' चार कबुल राख्या एम सावीत थतुं नथी. मूर्तिने माननारा तेमज नहि माननारा ए-कंदर जैनो कहे छे के, केटलीक चीजो 'ज्ञेय' एटले जाणवा योग्य छे, केटलीक 'उपादेय' ए-

અરિહંત

૧ “નામનિષેપ” :—કોઈ જીવ
અગર અજીવ વસ્તુનું ‘અરિહંત’ એવું ના
મ આપ્યું હોય ત્યારે તે જીવ અથવા વસ્તુ
‘નામ નિષેપ’ના આધારે ‘અરિહંત’ ક
હેવાય મરણાદના છોકરાનું નામ ‘ઇન્દ્ર’
પાદે છો તે છોકરો ઇન્દ્ર ન હોવા છતાં ‘ના
મ નિષેપે’ ‘ઇન્દ્ર’ કહેવાય

તેણે આદરવા યોગ્ય છે અને કેટલીક ‘હેય’
વસ્તુને તનવા યોગ્ય છે માટે ‘નિષેપ’ વાક્ય
મહિ પણ ખાર છે જમ કબુલ રાખનાર માણમે
‘સ્થાપના નિષેપ’ને ‘ઉપાદેય’ તરીકે જ કબુલ
રાસબો મોરણ વધુ કદમ્બરા માખ પોતાને મ ઠગે છે

२. “स्थापना निक्षेप” :— तेना
बे भेद छे: (१) ‘सद्भाव स्थापना’ अने
(२) ‘असद्भाव स्थापना’

(१) ‘सद्भाव स्थापना’ ते ता-
दृश्य रूप; जेमके फोटोग्राफ, बावलुं इत्या
दि. ‘अरिहंत’ नी ‘सद्भाव स्थापना’ सा-
रे ज कहेवाय के जो भगवान देहधारी हता
ते वखतनी तेमनी आवेहुव छवी अगर
बावलुं बनावी राख्युं होय तो.

(२) ‘असद्भाव स्थापना’ ते
१० प्रकारे कराय छे:—चोखा;कोढा-संख-
छीप; गंडीने घनावे ते; परोवीने वनावे ते;
जोढीने वनावे ते; धींटीने वनावे ते; लीपी-

(૫૮) મકરણ ૪ પું-વર્ષીસ દ્રષ્ટિ

ને યનાથે તે; પીસરીને બનાથે તે; કાઠ;
કપડું; એમ ૧૦ પ્રકારે કરાય છે ' અરિ
હંત' મસુનો ફોટોગ્રાફ (છબી) અગર બાબરું
ન મળ્યાથી* તેને બદલે ધોસા-કોદા-

* સોઠો ડ્યારે દરકોદ પુક્તિથી મૂર્તિને આ
ગલ કરવા માગે છે તો પછી, જા એક આશ્ચર્ય
જાણા છે કે, તેઓ 'સદમાથ સ્થાપના' છોરી
મે 'અસદમાથ સ્થાપના' કેમ કરે છે ? મેનું
નામ જ 'અસદ્' એટલે 'લોટું' તેને પ્રણ ક
ર્ણુ ૯ શું વિચારશક્તિ પામેછા મનુષ્ય પ્રાણીને
શોમતી જાત છે ? શ્રી મહીનાયનીનું સુચળરું
જાણું એવું તો આવેદુજ બનાવવામાં આવ્યું હ
યું કે વિષયી રાગ્યજો તેને મેટવા તરફી તથા
દતા ઓ મૂર્તિપૂજા ૭ રહે કામ હોત તો મહી

काष्ठ-पाषाण आदि बड़े आकार मात्र मा-
णसने मळतो वनावी तेमां महावीरपणुं आ-
 नाथ तीर्थकरनी ए आवेहुव मूर्ति केम साचवी
 न राखवामा आवत ? वळी मात्र अंगुठो जोइने
 आखा शरीरनी आवेहुव छवी वनावनार कारी-
 गरो पण हयाती धराववा छता कोइपण तीर्थ-
 करनी छवी के बावलुं केम न वन्युं ए सम-
 जातुं नथी भगवान तो जाणता हता ज के अ-
 मारा पाछळ वखत आवो आववानो छे; वळी
 ते भविष्य काळनुं वर्णन पण करी बतावता;
 तो शुं कोइ समकितो—भक्तिवंत श्रीमंतो ते
 वखतमा न्होता के जेओ भविष्यना करोडो
 "जीवोना हितार्थे हयात भगवाननी छवीं अने
 बावला वनावी राखे ? एम थगु होत तो आज्ञे

(१) मकरण ४ पुं-पञ्चीस द्रष्टु

रोपे एटले के तेने 'महावीर' तरीके माने-
पुने ए 'भारिहत'नो 'असद्भाव स्थापना निक्षेप'

‘असद्भाव स्थापना’मा कोइने मुनाइ रहइ
पडत नहि

बळी आ पण विचारना मेवुंछे के, ‘सद्,
भाव’ अने ‘असद्भाव’ स्थापना से, रूपरंग
वस्तुनीन होइ शके पण कोइ भार-गुण(abstract)नी होइ शके नहि जे भगवानने स्व
स्थानुं आपणे कहीण छीण त भगवान कोइ पृ
थ्वीनो ब्रह्मा मयी, पण अदृश्य आत्मा—मोक्षार्थ
उपगमो मेस मूर करी ‘निमरुप’ मा मळी ग
मेछो आत्मान छे तेमा गुण जे भाव-वस्तुन
भारिष्ट ते तो अदृश्य छ; तनी स्थापना शी
रीने बगी शराय !—रक्षागर

३. “द्रव्य निक्षेप”.—तेना ५ भेद छे:—
 (१) ‘ जाणम शरीर द्रव्य ’; (२) ‘ भवीय
 शरीर द्रव्य ’; (३) ‘ लौकिक द्रव्य ’; (४)
 ‘ कुमावचनीक द्रव्य ’ अने (५) ‘ लोको-
 त्तर द्रव्य ’

(१) ‘ अरिहंत ’ मोक्ष सिधाव्या अने
 तेमनुं शरीर पडयुं होय ते शरीरने ‘ जा-
 णम शरीर द्रव्य निक्षेप ’ ना आधारे ‘ अ-
 रिहंत ’ कहे

(२) ‘ अरिहंत ’ प्रभुए दीक्षा लीधी न
 होय ते वसते एटले केघरवासमां होय सारे
 ‘ आ तो अरिहंत थवाना छे ’ एम वि-
 चारीने तेमने ‘ अरिहंत ’ कहे, ते ‘ भवीय
 शरीर द्रव्य निक्षेप ’ ना आधारे कहुं

(૬૨) મકરણ ૪ યુ -યચીસ વ્રષ્ટિ

(૩) સ્તોકને ધિપે, ઘમ્ને જીતે તેઓને
પટલે ચમ્કી-ધાસુદેવ-ગાનાં ધિગેરને ' સો
કિક દ્રવ્ય નિલેપ 'ની રટ્ટિપ અરિહંત' કહે

(૪) અરિહંત મમુમાં જે ' ચોખીસ મ
વિશય' છે તે જે દેવમાં મ હોય પણ હરિ,
હર,મહા આદિ દેવને 'કુમારચનિક દ્રવ્ય
નિલેપ 'ની રટ્ટિપ ' અરિહંત ' કહે

(૫) કોઈ મનુષ્ય જૈન ધર્મમાં હોય,
પણ 'કેવલ જ્ઞાન' પામ્યો ન હોય; છતાં
પોતાને ' અરિહંત ' કહેષદાશે તે ' સો
કોશર દ્રવ્ય અરિહંત' ('ગોસાન્ય'ના ૬
પૃષ્ઠિ)

૪ " માવ નિલેપ " :-કેવલજ્ઞા
નાદિ સહિત જે વર્તે છે તે 'માવ અરિહંત'
સરેલ્લરા અરિહંત તો તે જ; અને બંદનીક

पण ते ज. वाकी तो ' अरिहंत ' नामनो माणस के पथ्यर कोइनुं कल्याण करी शके नहि.

सूत्र.

१. नाम निक्षेपः—कोइ पण प्राणी पदार्थनुं ' सूत्र ' एवुं नाम.

२. स्थापना निक्षेपः—सूत्र तरीके कागळ मुकी तेने सूत्र माने.

३. द्रव्य निक्षेपः—लखेलां पानां
(Concrete thing)

४. भाव निक्षेपः—सूत्रमांनां तत्वो (वांचनार जे ग्रहण करे छे ते) (Abstract teachings of the Scriptures)

(૧૪) પ્રકરણ ૪ ધૂં-પચીસ વ્રાષ્ટિ

શ્રી ‘ અનુયોગદ્વાર ’ સુધર્મા કાર્યું છે
કે, પહેલા ત્તણ ‘ નિસેપ ’ ‘ અવધ્યુ ’ ર
ટસે ઉપયોગ વિનાના છે; છેલ્લો ઘોષો જ આ
લાકર્મા ઉપયોગી અને પરમાર્થમાં સાધન
રૂપ છે જેમકે ‘ ગુમાસ્તો ’ એ નામ પોક્કા
રવાથી દુકાનનું કામ વધે નહિ; તેમજ ગુ-
માસ્તો પાતે હાજર રહે પણ કામ ન કરે
અગર દુકાન ચલાવવાની શક્તિ તેનામાં ન
હોય તો પણ તે નકામો છે ગુમાસ્તા તરી-
કે કરવાનાં કામ જાણનારો અને જાણવા
પ્રમાણે કરનારો ગુમાસ્તો એ જ કામનો છે
ગુમાસ્તાનો ‘ ગુણ ’ અથવા ‘ યાવ ’ જે દુ-
કાનનો ધરીવટ, તે જ ઉપયોગી છે દેવની
વાચનમાં પણ મેયજ સમજાવ્યું

सूचना १ लीः—‘लोगस्स’मां जे तीर्थकरोनां नाम छे ते तीर्थकरनो ‘नाम निक्षेप’ न कहेवाय पण ‘नाम संज्ञा’ कहेवाय तीर्थकरनुं नाम अन्य कोइने आपीए खारे ते ‘नाम निक्षेप’ कहेवाय.

सूचना २ जीः—खुद तीर्थकर वीराजता त्यारे नाम तो हाल छे ते ज धरावता पण ते ‘नाम निक्षेप’ कहेवाय नहि; ‘भाव निक्षेप’ कहेवाय.

सूचना ३ जीः—‘मोहन घर’मां श्री मल्लीनाथे पोतानुं आवेहुव सुवर्ण वावलुं सुक्युं हतुं, के जेना कारणथी छ राजाने ‘जाति स्मरण’ ज्ञान उपन्युं हतुं;तो

(६६) प्रकरण ४ थुं—पचीस द्रष्टि

पण ए छ समकित्ती भीनोए बाबसाने बां
थुं नहि—ओ क एक तो ते उपकारी पदा-
र्य-कारणभूत पदार्थ हतो अने पच्ची छी
र्यकरनी 'सद्भाव स्थापना' इही नमी
राज चुडीना कारणयी भूस्या हता पण
चुडीने तेमणे पुजी नहावी सपुद्रपाळ रा
जा चोरने देखीने भूस्या हता पण काइ
चोरने तेणे बांधो—पूज्यो महोतो माटे 'भ
गवाननी मूर्ति देखवायी भगवान याइ आ
बे छे, ते कारणयी मूर्ति पूजवी मोइए' ए
दस्तील तदन पाया बगरनी छे अने जीन
प्रतिमा माननारा 'जीन प्रतिमा जीन सा
रिस्सी' कहे छे पण द्रव्य के मात्र एकपक्ष
रीते से भीन सारिस्सी यह सकती नयी, भ

गवान देहधारी हता ते वखतनी छवी के वावलुं होत तो कदाच द्रव्ये 'सारिखी' कही शकात, वळी भगवाननो ज्ञान गुण अने मूर्तिनो जड गुण : ते पण एक 'सारिखी' कहेनारे विचारवा जेवुं छे

आ तो धर्मयां आगळ बधवानी तीव्र इच्छाने लीधे उन्मार्गे चडी जवा जेवुं थयुं विद्वान अंग्रेज 'एडिसन' एक सादुं सत्य कहे छे के, " *Idolatry may be looked upon as another error arising from mistaken devotion* " अर्थात् "मूर्तिपूजा ए भक्तिनो अर्थ भूलवार्थी घती एक बीजी भूल गणवी जोडए "

वैराग्य उपजवानुं के ज्ञान थवानुं तो

(६८) मकरण ४ शुं—पचीस द्रष्टि

सयोपसम उपर आधार राखेछे सुद महा-
वीर स्वामीना मुख्य शिष्य गौचम स्वामी
जेषा तेमणे भावतीर्थकरनी भक्ति करी तो
पप्प महावीर स्वामीनी ह्याविधुषी तो ते-
मने ' केवलज्ञान ' न ययु अने तेमनो वि-
योग ए न गौचम स्वामीने एक टुंका बसव
मा ' केवलज्ञान ' अपावनारो यइ पढयो
सासात् पीतराग देव वीरानता स्यारे ते
मने बाँदबा कोइए सप कहाइया नहोता
भी ' विपाक ' सूत्र तथा श्री ' भगवती ' सू-
त्रमा कह्युं छे के, सुषाङ्गकुमारे तथा उदा-
इ रामाए एम भावना भाषी के ' भगवं-
त जो अर्ही पपारे तो तेमने बाँदी हुं क
तायं पाठ । ' एन्छो तीव्र भक्तिभाव छता

अने खुद भगवाननां दर्शन थवानां हतां
छतां, तेमज पोते लक्ष्मीवान होवा छतां,
संघ काढीने वांदवा गया नहोता, तो प-
छी पथ्थरने भगवान मानी लड तेने वांदवा
माटे संघ काढीने जवुं एमां थुं भगवाननी
आज्ञा होय ? अरेरे ! भष्मग्रहना भ्रमीत
आचार्योण मात्र पेटना कारणे, दुधमांथी
पोरा वीणवा जेवुं काम करी, ' स्थापना
निक्षेप ' नो अवळो अर्थ लेइ मूर्तिपूजाना
अने ते अंगें थतां बीजां अगणित पापो-
मां भोळी दुनियाने केवी दूवावी दीधी छे!
अमे दूवेला पाछा उठवा ज न पामे तेदला
माटे तेमना उपर कपोळकाल्पित ग्रंथोनी
केवी त्रासदायक पछेढी ओढाढी दीधी

(૭) પ્રકરણ ૪ યું-પદ્ધતિ દ્રષ્ટિ

હે! એક યરપિયન પદ્ધતિ કહેતો કે, મારા પ
 ક્ષમાં મારા જેવા માધ્મ-૪ પદ્ધતિ નર આપો
 તો 'પ્રકાશનુ કારણ સૂર્ય નથી' એમ દુનિ
 પાને સમજાવી દેશમાં મને કાંઈ મુશ્કેલી
 નથી ! સરે, " સાક્ષર વિપરીતા રાક્ષસા
 યથાન્તિ " * ડ્યારે ૨-૪ પદ્ધતિ આટલી
 અવિષ્ણા ફેલાવી શકે છે ત્યારે મસ્મગ્નના
 સર્યાષ્ઠ મૂલ્યથી આકૂળ વ્યાકૂળ થયેલા
 આચાર્યો સાક્ષરુ શસ્ત્ર બનાવી તે ઘડે દુ
 નિયાનો શિકાર કરવામાં ફતેહ પામે એ

* 'સાક્ષર' એ શબ્દને ટાંકાવી વાંચીને તો
 'રાક્ષસા' થાય છે. તેમજ 'સાક્ષર' એટલે પંદીત
 જનો 'વિપરીતા' એટલે આઠા ફાટેત્યારે 'રાક્ષસ'
 જેવા બને છે

માં શું આશ્ચર્ય ! પરન્તુ જેઓને અંતર્ચક્ષુ છે તેમને વિચાર કરવા દો અને પાપલાઈમાં ધ-કેલી દેનાર સામે માનાસિક ટક્કર લેવા દો.

(૧૧-૧૨-૧૩-૧૪)

‘દ્રવ્ય’-‘ક્ષેત્ર’-‘કાળ’ અને ‘ભાવ’

—કઈ રકમનો અમુક પદા-

ર્થ છે અથવા કઈ જાતનું કામ કરવાનું છે તે વિચારવું તે ‘દ્રવ્ય’થી વિચાર કર્યો કહેવાય; કયા દેશનો પદાર્થ છે અગર કયા દેશમાં અમુક કામ કરવાનું છે તે વિચારવું તે ‘ક્ષેત્ર’થી વિચાર કર્યો કહેવાય; કેવા વસ્તુમાં વનેલી વસ્તુ છે અગર કેવા જ-માનામાં—કેવા પ્રસંગ (occasion) માં

अमुक काम करवानुं छे ते विचारनुं ते
 ' काळ ' की विचार कयों कहेबाय; अने
 अमुक वस्तु अथवा कार्ययी शुं सामान्य-
 शुं परिणाम पछे ए विचारनुं ते ' भाव ' की
 विचार कयों कहेबाय

स्पष्टीकरण:—एक माणस जापानमा
 कापडनो बेपार करवा जबा तैपार बया
 तेने (१) द्रव्ययी विचारुं के, कापडनो बे
 पार केबो कहेबाय ! (२) क्षेत्रयी विचारुं
 के जापान देशमा कापडना बेपार माटे
 केबु क्षेत्र (field) छे—स्पर्धा केबी छे—
 सपत केबी छे ! (१) ' काळ ' की विचार
 कयों के, हमणा बेपार करवायी कशिया
 जापाननी सहाइना कारणयी काई सकट

तो नाहि पडं ? (४) भावथी विचार कर्यो के आ वेपार एकंदरे लाभकारक थाय तेम छे के केम ?

(१५-१६-१७-१८) 'प्रत्यक्ष,' 'अनुमान,' 'उपमा' अने 'आगम' प्रमाण.

(१) आंखथी रूप जाणवुं, कानथी शब्द जाणवो, नाकथी वास जाणवी, जीभथी रस जाणवो. त्वचाथी फरस जाणवो; ए " प्रत्यक्ष प्रमाण. "; जेमके सूर्यनुं किरण जोइने कहे के सूर्य उग्यो.

(२) अनुमान अथवा कल्पनाथी धारवुं ते "अनुमान प्रमाण". जेमके कोइ पुरुषने भीतना अंतरे ' चौद पुर्व ' नो अभ्यास करतां संभळीए ते उपरर्थ

(૭૪) પ્રકરણ ૪ પૂ-પપીસ દ્રષ્ટિ

અનુમાન કરીએ કે તે મુનીરાજ હોવા જોડય; વરસાદની ટંદી હવા અને સ્વાસ ગંધ આવવાથી અનુમાન કરીએ કે ૧૬ કાંપની અદરમાં વર્ષાદિય વરસાદ પડે છે; ૧ સર્વ “અનુમાન પ્રમાણ”

(૧) ‘તલ્લામ સમુદ્ર જેવું છે’, ‘પાણી અમૃત જેવું છે’, છાસ ગુણ જેવી છે; ૧ “અનુમાન પ્રમાણ”

(૪) શાસ્ત્રનાં પ્રમાણ (શાસ્ત્રી) તે “આગમ પ્રમાણ”; જેમકે સૂર્ય જમીનથી ૮૦૦ યોજન ઉપર છે, મરુતસપ્ત ૫૨ રૃદ્ધ યોજન નો છે, જંબુદ્વીપ ત્રાસ યોજનનો છે અહીં દ્વીપ ૪૫ સાસ યોજનનો છે, તેમાં ૧૧૨ અંગુળ અને ૧૧૨ સૂર્ય છે; ૧ સર્વ “આગમ

प्रमाण. ” तेषां पण २ भेद छे:—

‘लौकिक आगम प्रमाण’ अने ‘लोकोत्तर आगम प्रमाण’ “ त्रिकोणना त्रण खुणा मलीने वे काटखुणानी वरावर छे ” एवं कहेवुं ते भूमिति शास्त्र के जे लौकिक शास्त्र छे तेनुं प्रमाण कहेवाय. “समकित विना मोक्ष नथी ” एम कहेवुं ते जैनसूत्रनुं वाक्य छे अने जैन सूत्रने ‘लोकोत्तर शास्त्र कहेवाय छे बाटे ए वाक्य “ लोकोत्तर आगम प्रमाण ” कहेवाय

(१९-२०-२१-२२-२३-२४-२५)

सात नय.

१. “ नैगम नय ”,—अंशग्राहीपणुं;

(७६) प्रकृष्ट ४ धू-पञ्चास द्रष्टि

जेमके — समद्राष्टि जीवने सिद्ध मानवो,
अथवा चैतन्य गुणस्थाने वर्तता साधुन
संसारी कोरेयो ते 'नैगम नय' नी मान्य-
ता बाष्पानुं काम छे आबक दयाछु होय
ए सिद्धांत उपरपी, कोइ स्त्रीस्त्रीमां जरा
दया भोइने तेने 'नैगमनय' मान्यो मानस
आबक करे छुगई बप्पवा भाइछु, इसी
एक अ छार नाछ्यो तेने 'नैगमनय' ना
आपारे करे के 'छुगई बप्पु' एसीम री-
ते छुगई बप्पाइ रहेवा आब्यु होय माव
एकज तार मोछा होय तेने 'नैगम नय'
भाव्ये करे के 'छुगई बप्पु' नपी '

२ "संग्रह नय" :- संग्रह — समुच्चयपी
जोसई ते; जेमके — दस मण सामाधिक

करता होय तेने 'संग्रहनय' वालो एक ज सामायिक कहे तेमज, घणा जणाना रूपिया एकठा करी दानशाळा मांडी होय पण 'संग्रहनय' दृष्टिवाळो कहे के एक ज दातार छे.

३ "व्यवहार नय" -- 'नैगम' अने 'व्यवहार' नयमां भिन्नता एटली ज छे के, कोइ माणस सामायिक करवा घेरथी नी-कळे तेनी पास पथरणुं जोइने 'नैगमनय'नी दृष्टिवाळो कहे के आ सामायिकवाळो पुरुष छे; अने 'व्यवहारनय' नी दृष्टिवाळा तो ते माणसने सामायिकना पाठनो उच्चार करतां सांभळे त्यारे ज एम कहे वन्ने षाह्य चेष्टा उपरथी ज विचार बांधे छे,

(७१) प्रकृष्ट ४ पुं-पञ्चास द्रष्टि

जेमके— समद्राष्टि जीवने सिद्ध मानवी,
अथवा चौदमा गुणस्थाने वर्तता माधुन
संसारी कह्यो ते 'नैगम नय' नी मान्य
ता बाम्बनु काम छे आबक दयाळु होय
ए सिद्धांत उपरवी, कोइ स्त्रीस्तीमा जरा
दया छोडने तेने 'नैगमनय' बाब्ये माणस
आबक कहे लुगई बणवा माइपुं, हभी
एक ज तार नाख्यो तेने 'नैगमनय' मा
आपारे कहे के 'लुगई बण्णु' एषीम री
ते लुगई बणाइ रोवा आब्यु होय माण
एकज तार ओछा होय तेने 'नैगम नय'
बाब्ये कहे के 'लुगई बण्णु नयी'

२. "समग्रइनय":— समग्र—समुच्चयधी
बोसपुं ते; जेमके:—दश जण सामायिक

(१) इन्द्र ज्यारे सभामां वेठा होय त्यारे, ए गुणने लइने, तेने शब्दनयनी दृष्टिवाळो माणस 'इन्द्र' शब्दथी बोलावे; पण ज्यारे इन्द्र शत्रुने जीतवायां होय त्यारे, ए गुणने लइने, 'पुरंदर' शब्दथी बोलावे; तेमज वळी इन्द्राणीनी साथे विलासमां होय त्यारे, ते गुणने लइने, 'शुचीपति' शब्दथी बोलावे शब्दनयवाळनी दृष्टि शब्दार्थ तरफ वधारे होय.

(२) 'समाभिरुद्ध' नयनी दृष्टिवाळो माणस गुण अने लिंग जोडने वात करे. जेभके साडी, अंगवस्त्र, कपडुं, साडलो ए विगेरे नाम एक ज चीजनां छे. पण ते चीजस्त्रीना काममां आवे छे अने स्त्री नारीजाति अथ-

(૭૮) મકરણ ૪ મુ-યજીસ દ્રષ્ટિ

પણ શાસ્ત્ર જેવડામાં પણ ' નૈગમનય ' દ્રષ્ટિ
શાસ્ત્ર કરતાં ' વ્યવહારનય ' દ્રષ્ટિશાસ્ત્રે
માણસ ઘણે સારી કરે છે .

૪ “ ઋજુસૂત્રનય ” :—આ દ્રષ્ટિશાસ્ત્રો
માણસ વર્તમાન કામ્બીજ વાત માને

દૃષ્ટાન્ત-કોઈ માણસ સમાયિકર્મા હોય પ
ણ તેનું મન ઘેપારમાં દોડતું હોય તો ‘ઋજુસૂ
ત્ર’ નયશાસ્ત્રો એ જ ચલત વાત કરતાં કહેકે,
“અમુક માણસ ઘેપારમાં છે—ઘેપારી છે”

૫ ૬ ૭ “ શબ્દનય ”, “ સમભિરુદ્ધ
નય ” અને “ એવમ્ભૂત નય ”

એ ત્રણ નયશાસ્ત્રો માણસ મામ, દ્રશ્ય અને
સ્વાપના નિષેષને અવધ્યુ (અવસ્તુ) માન છે

(१) इन्द्र ज्यारे सभामां वेठा होय त्यारे, ए गुणने लइने, तेने शब्दनयनी दृष्टिवाळो घाणस 'इन्द्र' शब्दथी बोलावे; पण ज्यारे इन्द्र शत्रुने जीतवायां होय त्यारे, ए गुणने लइने, 'पुरंदर' शब्दथी बोलावे; तेमज वळी इन्द्राणीनी साथे विलासमां होय त्यारे, ते गुणने लइने, 'शुचीपति' शब्दथी बोलावे शब्दनयवाळनी दृष्टि शब्दार्थ तरफ वधारे होय.

(२) 'समाभिरुद्ध' नयनी दृष्टिवाळो घाणस गुण अने लिंग जोइने वात करे. जेमके साही, अंगवस्त्र, कपडुं, साडलो ए विगेरे नाम एक ज चीजनां छे. पण ते चीजस्त्रीना काममां आवे छे अने स्त्री नारीजाति अथ-

(८०) प्रकरण ६ धुं-पचीम द्रष्टि

वा स्त्रीसिंग छे ए कारणवी तेना कपरा
ने 'समयिरुह' नयबाब्बे माणस 'सादी' क
हे [कारणके सादी पण स्त्रीसिंग छे] परन
पल्ल के सादछो न कोहे

(१) 'एबमूवनय' बालो 'कार्यना उपयोग'
तरफ ज दृष्टि राखे छे जेमके, दाणा जो,
सनारो माणस 'छायोमी' 'वेयोनी'
'मणोमी' ए धम्योने पकड़ी राखे छे, पण
दाणा के भानवाने पकड़ी राखवो नथी;
एने तो केठमी कारण यह तेनुंज काम छे
ए प्रमाणे पचीस बोछ' अथवा 'दृष्टि'

*आ मंधीर तत्त्वज्ञानमा भारामी मूल ब
इ नया संभव छे; माटे विद्वज्जन्ये मृदु सूचक
तो मनी आवृत्तिमा सुषारीग

કે. હવે આપણે એ 'પચીસ દૃષ્ટિ' 'જ્ઞાન' ઉપર લગાડીશું.

જ્ઞાન.

(૧) નિશ્ચય જ્ઞાન-સમ્યક્ત્વ સહિત અંતરંગ (અભ્યંતર) ભાવે યથાતથ્ય જીવાદિકનુ'જાણપણું' તે 'નિશ્ચયજ્ઞાન'.

(૨) વ્યવહાર જ્ઞાન-ગુણ સહિત પદાર્થનું યથાતથ્ય 'પ્રકાશવું' તે 'શુદ્ધભાવ વ્યવહાર જ્ઞાન'.

(૩) દ્રવ્ય જ્ઞાન-વિના સમકિત, શુદ્ધ સર્વદહના રહિત, મિથ્યાત્વીનુ જે જ્ઞાન તે 'દ્રવ્યજ્ઞાન'; તેમજ, આ લોકમાં કીર્તિ મલ્લવા અર્થે જ્ઞાન ધણવું તે પણ 'દ્રવ્યજ્ઞાન'.

(૪) ભાવજ્ઞાન-જીન આજ્ઞા અને શુદ્ધ સર્વદહના સહિત એકાંત નિર્જરાને અર્થે જ્ઞાન

(८२) प्रकरण ४ थु पच्चीस एष्टि

मणवुं ते 'मात्रज्ञान'

(५) अभिव्येष ज्ञान-समुच्चये ज्ञान
(सास विभाग बनाव्या शिमाय)

(६) विश्लेष ज्ञान--ज्ञानना भाग-
विभागादिनुं स्वाम जाणपणुं

(७) नामनिक्षेप ज्ञान--कोइ माव
अगर पदार्थन ज्ञान एवुं नाम आपवुं

(८) स्थापना निक्षेपे ज्ञान--ज्ञानन
स्थापना करवी ते

(९) द्रव्य निक्षेपे ज्ञान-सुखेसां पुस्तक
पानां

(१०) मात्र निक्षेप ज्ञान-सप्रनुं तत्व ते

(११) द्रव्यज्ञान-पदद्रव्यस्नुं यथावत्

१ चर्मास्तिशाय २ भयमास्तिशाय
३ आकाशिकाय ४ पृथग्व्याप्तिशाय ५

स्वरूप जाणवु तथा परुपडुं ते

(१२) क्षेत्र ज्ञान—सर्व क्षेत्रनुं (अर्थात् चौदराजलोक 'नुं) यथातथ्य स्वरूप जाणवु ते क्षेत्रज्ञान (एमां भूगोल-स्वर्गोल-देवो समावेश थाय छे)

(१३) काल ज्ञान—वर्तमान, भूत, भविष्य ए त्रण काल संबंधी ज्ञान [अमुक ऋतुमां अमुक वनाव वने, लडाइना कालमां अने दुष्कालमां अमुक वनाव वने, भूतकालमां आम वन्युं हतुं माटे भविष्यमा आम वनने, विगरे प्रकारनु ज्ञान]

जीवास्तिकाय, ६ कालद्रव्य. प 'पट्टद्रव्य ' Matter, Motion, Attraction विगरे सर्वनी समजुनी आ पट्टद्रव्यना विस्तारमां आवे.

(८४) प्रकरण ४ पुं - पचीस इति।

(१४) यावज्ज्ञान—सब भावबुद्धि

(१५-१६-१७-१८) प्रत्यक्ष-अनुमान
उपमा अने भागम प्रमाण ज्ञाननां हरे
पाछळ सत्ताई मर्णा छ

(१९) नैगमनय प्रमाणे ज्ञान—
अंशमात्र ज्ञानने पण ज्ञान कोहे अने ए ही
साधे याव 'नैगमनय' दृष्टिवाळा विचार
गायत्रीआमो, नवनस्थ-सकायना बोस के
एकाद वोकरो पाठे करनार सापुने के द-
काद अंग्रेजी घोपडी मणनार संसारीने
'ज्ञानी' कोहे छे; कारण के तेओ अन्ध
दिना होबापी अन्धज्ञानने ज्ञान माने छे.

मजीवना माब - बर्ब, गध रस फरस
जीवनो माब 'उपयोग' परछे के ज्ञान हरे
म धारिज तप, पीस, सुख-दुख

(२०) संग्रहनय प्रमाणे ज्ञानः—
 च प्रकारनुं ज्ञान छे तोपण समुच्चये एक
 ज्ञान कहे ते

(२१) व्यवहारनय प्रमाणे ज्ञानः—
 ज्ञान जोइने ज्ञानी कहे ते कोइ डोळ-
 प्लु साधु व्याख्यान वांचे तेमां पुराण-
 कुरानना अशुद्ध अने असंबद्ध फकरा तथा
 गटकना रागोटा संभळावेत्यारे 'व्यवहार'-
 ती दृष्टिवाळी प्रषदा तेने ज्ञानी माने

(२२) ऋजुसूत्रनय प्रमाणे ज्ञान—
 ज्ञान पांच प्रकारनु छे; जे पैकी, छद्मस्थने चार
 ज्ञान होय परन्तु 'ऋजुसूत्र'नय वाळो माणस,
 बात करती वखते जे ज्ञान तेनी पासेथी
 सांभळे ते एक ज्ञान तेनामां छे एम कहे.

(८४) प्रकरण ४ पुं - पञ्चीस श्लो.

(१४) माषज्ञान—सर्व माषनुज्ञान

(१५-१६-१७-१८) अस्पृश-अनुमान

उपमा अने आगम प्रमाण ज्ञाननां हर्षा
पाछळ लक्षाई गयी छे

(१९) नैगमनय प्रमाणे ज्ञान-

अंशमात्र ज्ञानने पण ज्ञान करे अने एही
माषे मात्र 'नैगमनय' श्रुतिशाला विचार
गानहीमाओ, नवनस्प-उद्भाषना बोझ के
एकाद बोझको पाठे करनार साधुने के ए-
काद भंग्रेजी घोपटी भणनार संसारिने
'ज्ञानी' करे छे; कारण के तेओ अराहु-
दिना होवापी अस्पृशज्ञानने ज्ञान माने छे

सजीवना माष-धर्म, गद्य रस फरस
जीवनो माष 'उपयोग' परछ के ज्ञान बर्ण
न आग्नि तप, धीर्य, सुख-दुःख

(२०) संग्रहनय प्रमाणे ज्ञानः—
 पांच प्रकारनुं ज्ञान छे तोपण समुच्चये एक
 त ज्ञान केहे ते

(२१) व्यवहारनय प्रमाणे ज्ञानः—
 ज्ञान जोइने ज्ञानी केहे ते कोइ डोल-
 साधु व्याख्यान वांचे तेमां पुराण-
 कुरानना अशुद्ध अने असंबद्ध फकरा तथा
 नाटकना रागोटा संभलावेत्यारे 'व्यवहार'-
 केनी दृष्टिवाळी प्रषदा तेने ज्ञानी माने.

(२२) ऋजुसूत्रनय प्रमाणे ज्ञान—
 तज्ञान पांच प्रकारनुं छे; जे पैकी, छद्मस्थने चार
 छे ज्ञान होय परन्तु 'ऋजुसूत्र' नय वाळो माणस,
 स्वात करती वखते जे ज्ञान तेनी पासेथी
 सांभळे ते एक ज ज्ञान तेनामां छे एम केहे.

(८६) प्रकरण ४-यु-पचीरा द्राष्टि

(२३) अकृत्तग प्रमाणे ज्ञान-
सम्यक्तर सहित ० तत्त्वनु ज्ञान ते

(- ४) समीभिरङ्गनय प्रमाणे ज्ञान
सम्यक्त्वं सहित ज्ञान हेय अने परगुणव
विरक्तपणु होय तेवा न ज्ञानन आ नयमात्रं
ज्ञान माने

(- ५) एवभूतनय प्रमाणे ज्ञान-
केवल ज्ञानने न ज्ञान कहेशय

પ્રકરણ ૫ શું

સમ્યક્ત્વના ૬૭ વૉલ.

સમ્યક્ત્વ શું ચીજ છે અને તેના
ભેદ કોટલા છે તે વિગેરે આપણે જો-
ઈ શક્યા હવે આપણે સમાક્તિની જીવના લક્ષણ
શું, તે શું શું કરે છે અને શું શું નથી કરતો,
કડ કડ જાતના અલ્પ દોષો તેને માથે જી-
કુંમી રહ્યા છે, इत्यादि विचार करीशु
चार सर्वहणा.

[૧] “ પરમાર્થ સંસ્તવ -સમાક્તિ-

(८८) प्रकरण ५ सु — ६७ बीस

वी जीव होय ते नवतत्त्वादिनो परमा
(यथातथ्य ज्ञान) जाणवानो उद्यम करे

[२] “ परमार्थ ज्ञातसेवन ” :-
समक्षिती जीव होय ते परमार्थ जाणना
पुरुषनी मेवाभक्ति करे

[३] “ व्यापन्नदर्शनवर्जन ” :-
समक्षिती जीव होय ते समक्षित पाण्या व
जी पडेला अर्थात् वमेला (पडवाइ) न
सोबतची दूर रहे

[४] “ कृद्दर्शन वर्जन ” — सम-
क्षिती जीव होय ते बीवराग मार्ग मिवापना
बीमा यागोनो (निकट) सहवाम यर्मे, अ
यात् अग्यपर्यन्त मिदानो—स्यानको बिगेरे

नो विशेष सहवास न राखे *

* दरेक धर्मना लोकोमां आवी एक सा-
ची-न्यायवंत सलाहने ताणींखेंची, मारीमच-
रडी उधो अर्थ लेवानो रीवाज छे. ब्राह्मणो
कहे छे के, “ एक तरफ भयकर अग्नि होय,
थोजी तरफ उची दीवाल होय, त्रीजी तरफ
अदमस्त हाथी आवतो होय अने चोथी तरफ
आवकनो अपासरो होय तो हाथी के अग्नि-
नी दीसा तरफ जवु वहेतर छे, पण अपास
राना पगथीआना स्पर्शथी पगने अपवित्र न
करवा. ” बीजा धर्मोवाळा कहे छे के, ‘अमुक
धर्मनो उपदेश थतो होय त्या यइने जवुं पडे
तो कानमां आंगळी नाखची !’ अने जैनों पण
अन्य धर्मो माटे एम ज बोले छे, एटलुं ज
नहि पण आवां शास्त्रवचनोने मारी मचर-
डी उधो अर्थ करी तेने पुरावा तरीके रज्जु
करे छे. पण मारा समजवा प्रमाणे ए पक्षा-

(૧૦) પ્રકરણ-૬ મુ—૬૭ શાલ

શ્રવણ લિંગ

(૧) “સુશ્રુષા — માતે દિવસના

પક્ષો મહાશયુ-મગ્નનનું ચિન્હ છે. જો તે તા
એમ જણાય છે કે, સ્વધર્મના નિર્જાતો શા
સ્વા પછો હરફોડે ધર્મનો નિર્જાતો ધર્મ
થી રક્ષિતો પાતાન ઉત્તમ ધર્મ તર્કનો મર્ગના
પક્ષો પતા આવે છે. મહાશયુ માતૃગાથાથી
પણ ‘મહાશયુ સ્તોત્ર’ માં કહે છે —

મમ્યે વર્ગે હરિશયુ એવ હયા

“ હરિયુ એવુ ત્વયે ત્વાયે તોપમિ ”

અર્થ — હ મમા મેં હરિશયુ શાસ્ત્ર દર્શો

આવા તં ભાર્યે ધર્મ એમ હુ માનુ છું, કારણ કે
તમને જાણવા માટે હવે તારાના સ્તોત્ર વા
મ છે. ત્યાર છુ થા શાસ્ત્રવર્તન દારૂ સમ
સયુ ? નહિ, મજ હનુ સમજવા જોઈએ. જે
મારે સ્વધર્મ ની પીડાન કરી થઈ તમના
કોરા હરિયુ પર મમ્યધર્મના સહવાસથી તે છાપ

अन्वयाने जेम यं जन्तनी जदि होय, तेम स-
 एही जाय छ. एहटा गांठे स्वधर्मना अनुभव
 वगरना माणने अन्य धर्मनी त्यागन न करवी
 जाय. धर्म नामकितो जनिता एण श्रेणा भेट
 होयथी एहटाक पनकितो जेय जा के स्व-
 धर्मने जाणे छ तोरण तेना परमार्य बराबर
 जाणया नये तेथी अन्य धर्मधी गाढ सहवास
 न ज करे, कारण के गाढ अने लोंगा बगवतना
 सहजानधी कदाच समकितने धको लागे.
 ए समजने लइन सहीसलामत बाजु० रहेवा
 सूचना स्व आ आदेज छे. मारु तो आधिन मत
 आ छे; एही तो केवली गम्य आ सूचनामां
 एहलुं गर्भित रहे छे के, धर्मज्ञान बाळपण-
 थी ज अवश्य आपवु, के जेथी आगळ जता
 कोइतो सहवास तेना मन उपर खोटी असर
 करी शके नहि.--प्रकाशक.

समकित्ती जीवने पर्योपदेश-शास्त्रवचनो सा
मन्त्रवानी रुचि होय

(२) “धर्मराग” — गुनान-सुंदर
चतुर भने सुखी पुरुषने एसी ज कुमारिका
तरफ भेषो राग होय एटलो राग समकित्ती
जीवने धर्म विषे (धर्म आदरवाने विष) होय

(३) “वैयाघ्रन्य” : — समकित्ती
जीव देव-गुरुनी सेवामक्तिमा प्रमादन कर

दश विनय

समकित्ती जीव अरिहत, सिद्ध, आशा
र्थ, उपार्ज्याय स्थिर, * कुल अथवा एक

* स्थिर ३ प्रकारना छे — (१) ३ व
रानी उपरना साधु से ‘व्यास्थिर’ (२)

गुरुना शिष्यो, गण अथवा घणा आचार्योना शिष्यो, संघ, साधर्मो* तथा क्रियावंतः ए १० नो विनय करे.

विनय चार रीते थायः— बहु भक्ति-भाव वताववाथी, कीर्ति करवाथी, मान देवा-थी अने त्रीस प्रकारनी आसातना टाळवाथी.

त्रण शुद्धि *

समकिती जीव होय ते मन-वचन-काया, ए त्रण योगने शुद्ध प्रवर्तावे.

२० वरसनी दीक्षावाळा साधुते 'प्रब्रज्यास्थिवर' (३) ठाणागजी—समवायांगजी जाणनारा ते 'सूत्रस्थिवर'.

*साधर्मिनो विनय एटले श्रावक, श्रावकनो विनय करे; साधु, साधुनो विनय करे.

१० जरथोस्थी अने खीस्ती धर्ममां पण ए ३

पाच दुपण रहितपण.

(१) “शका” :—समक्षिवा नी पोवामां ज्ञाननी न्यूनतान स्वीये नीवरा वाक्यनो परमार्थ न समजी शके तेथी इमं सिद्धांतमां शका स्वाये नहि पण बुद्धि फेरये अगर समय पुरपोने पूछी ध्वस्तपरहित वाय

(२) “काक्षा” (कखा) —सप-

बुद्धि मनस्वी’ (Thought) ‘गदस्वी’ (Will) मने कुमस्वी (Deed) ए वष शब्दची समजावी ल.

मा पाच दुपण मतिचार छ मतिचार ए भक्त्यार ७. एमा महाप्रतभंग जेरको शर नथा

किती जीव एम कदी न समजे के अमुक धर्मसा पण देवलोकनी वातो छे अगर च-
मत्कार छे माटे ते धर्म पण साचो छे; अगर
'सर्व धर्म सरखा' छे एम गोळ-खाळ एक
समान गणवानुं काम समकिती जीव न करे.

(३) "विचिकित्सा." (विति—

गिच्छा):—समकिती जीव धर्मना फलनो
संदेह न राखे; जेम के, हुं धर्म तो करुं छुं
पण तेनुं फल मने मळशे के ते उद्यम मात्र
निष्फल ज निवडशे? अगर, अमुक माणस
वणो धर्मी छे छतां महादुःखी छे तो 'ध-
र्मथी सुख मळे-छे'ए वात केम मनाय? एवी
रीते समकिती जीव कदी बोले नहि. कारण
के आ जीवने पूर्वना भवोमां करेलां कर्मोनां

पण सारां-नरसां फळ योगवातां पद हे
तो आ भवमां योगवातां दुःख से कां
आ भवनां धर्म कृत्यनुं फळ नपी

(४) “अन्य तीर्थिक प्रशंसा”.

(परपापही प्रशंसा) समाकृती जीव होय व
अन्यतीर्थीनां धर्मकार्योमी प्रशंसा करे नरि

(५) “अन्य तीर्थिक परिचय ”

(परपापहीमयबो) —समाकृती जीव होय व

कहायत छ के जया बय तेबा पुजारी
माट गुणार्णिण पुरुषनी प्रशंसा करमाय पव
गुणार्णिण ज हाय भगर पन भगवतीर्थिकर्मा
एकाड स्वाग गुण हाय पण दयानो उत्तर
गुण जन शास्त्रमा ज विस्तार्या उपद्रव्या छे
न बाणा पद्म रागज मयमा न हावाया मय

अन्यतीर्थिक* जनोथी झाझो सहवास

तीर्थिक माणस अलवत प्रशंसा करवा योग्य तो नहि ज. 'होरेस' साचुं कहे छे के - "Commend not till a man is thoroughly known. A rascal praised you make his faults your own." HORACE.

‘पालळ ‘कुदर्शनवर्जन’ ए बोल आवी गयो तेमां अन्यधर्मना सिद्धांतो-स्थानको वि-गेरेना सहवास संबंधी कष्टु अने आ बोलमां ए सिद्धांतोने माननारा अन्यतीर्थिक प्राणी-ओना सहवास संबंधमां कहे छे. एमा अन्यधर्मी साथे कन्याव्यवहार आडि गाढा सबधमां न जोडाया भलामण छे. कदाग्रह छोडी विचार कर-नारने आ सलाहनु सत्य आपोआपज समजाशे.

‘सोयत तेवी असर’ ए जगजाहेर कहेवत

(२) अरिहंत देव (वर्तमान काले श्री महाविदेह क्षेत्रे) विचरे छे तेमनी भक्ति करे अर्थात् मन-वचनथी तेमना गुणग्राम करे अने कायाथी नमस्कार करे

(३) साधु-साध्वी तथा साधर्मीनी योग्य * भक्ति करे

अत्रे सहवास ए जायुनी के लांवा वस्त्र-तनी सोवतना अर्थमां समजवो. धधारोजगार अर्थे, सामाने उपदेश करवा अर्थे आदि हेतुने लडने अन्यतीर्थिकनी परिचय छेक त्याज्य नथी, हमेश हेतु तरफ द्रष्टि राखवो.

साधु साध्वीने आहारादि आपे, विगेरे अने साधर्मी आवकन जोड़ने हर्षोत्थ थइ मानपान, आदरमन्त्रकार आपे भोजनादिथी प्रसन्न करे काइ कामकाज होय तो पूछे अने पोताथी चने तेम दाय तो ने करो आपे, विगेरे,

(૪) ધર્મથી અજાણ ધાળીને અને
દર્શનના અનુયાયીઓને ધર્મ સમજાવે
રજળ બેઠા હોય ત્યાં યુક્તિથી ધર્મ સર્વ
માઠ છેદે અને સૌને ધર્મરાગી બનાવે

(૫) ધર્મ પામેલો માણસ ધર્મથી ડગલ

૧૧૨-૧૬ માં હુપ્કાલમાં ઘણાં મુલ :
રતા છાકાને મુલિફોજ મામથી મોઢપા
શીસ્તી સોફોપ મદદ માપીમે પાતાના વંશ
ઝીંધા હતા હવે જો તે ધર્મના સોફોપ
બોધારા સાધારણી ધર્મ છોડનારને વશ
સરમી સ્થાપતા કરી હોત તો તેમનો ક
બગદન નહિ અન મિરાધીત કહ', કે
ધિષ્ણાશ્રમ એમ બનાધાશ્રમ' ધિગરે જ
સુધી નહિ સ્થપાય ત્યાં સુધી હાલના જ
(મમુખ્યયે) માં પાંચમા ભૂવળ' વગરના
વેળાં આરંભ તરફના માધેથી ઉતરશે નહિ
કમામ ૪ એમને ઘર મમ્મના મંદાર મરડુ

પ તેને જ્ઞાન વહે અને જરૂર પડે તો દ્રવ્યા-
કની સહાય દર્શને ધર્મમાં સ્થિર કરે.

તેમને શીરાપુરી સવરાવવા માટે નોકારસી,
ચ્છ, જ્ઞાતિ ભોજન આદિ કરનાર જૈનો અને
યાં જરૂર ન હોય ત્યાં એક ઉપર ચાર બીજાં
માં-અપાસરા કરાવવામાં યા વરઘોડા અને
શિક્ષા પ્રસંગમાં હજારો રૂપીઆ સર્જવાનાં મોટા
ખાનનારા જૈનો, જૈન શાશનને કયા 'ભૂષણ'-
થી શોભાવાય તે જાણતા જ નથી, અગર જીવ-
શ્યાનુ સ્વરૂપ જ સમજતા નથી. ઉપર કહે
તેલા જૂદા જૂદા રસ્તે જે દ્રવ્ય સ્વરચાય છે
તેમાંથી ૫૦ ટકા વચાવી જતા મૂકીએ તો
પાંચ વરસમાં એવી સારી રકમ ઊભી થાય
કે તેમાંથી ઉપર કહેલા આશ્રમો સ્થાપી શકા-
ય અને 'જૈન પુસ્તકાલયો' વિગેરે પણ સ્થાપી
શકાય. — પ્રકાશક.

(૪) ધર્મથી અજાણ માણીને અને જ
દુર્ધર્મનના મનુષ્યાઈઓને ધર્મ સમજાવે શો-
રમળ બેઠા હોય ત્યાં યુક્તિથી ધર્મ સર્વથી
વાત છેદે અને સૌને ધર્મરાગી બનાવે

(૫) ધર્મ પામેલો માણસ ધર્મથી દગતો.

• ૧૧૫૬ ના શુક્લાઢમાં ઘણાં મુક્ત મ-
રતા શ્લોકોમાં મુક્તિફોજ નામથી શ્લોકોમાં
જીંસ્ટી શ્લોકોમાં મદદ માપીને પાતાના વંચમાં
સીધા હતા હવે જો તે ધર્મના શ્લોકોમાં ત
ધીવારા શ્લોકોમાં ધર્મ છોડવામાં બચત
સરની સ્થાયતા કરી હોત તો તેમનો મજ
બગડત નહિ જૈન શિષ્યશ્રીત કહ્યું, અને
શિષ્યશ્રીત જૈન મનાયાશ્રીત ' શિષ્યેરે જ્યાં
સુધી નહિ સ્વપાય ત્યાં સુધી ત્રાહના જૈન
(મમુજીય) આ પાંચમા મુખ્ય ' ધર્મના છે
એવો મારાપ તના માધેથી ડહરના નહિ જ
જામને ધર મન્નના મંદાર મરપુર

હોય તેને જ્ઞાન વહે અને જરૂર પડે તો દ્રવ્યા-
ટિકની સહાય દરને ધર્મમાં સ્થિર કરે.

છે તેમને શીરાપુરી સવરાવવા માટે નોકારસી,
ગચ્છ, જ્ઞાતિ ભોજન આદિ કરનાર જૈનો અને
જ્યાં જરૂર ન હોય ત્યાં એક ઉપર ચાર બીજાં
દેશાં-અપાલરા કરાવવામાં આ વરઘોડા અને
દીક્ષા પ્રસંગમાં હજારો રૂપીઆ સર્વજ્ઞાનાં મોટાદ
માનનારા જૈનો, જૈન શાશનને કયા 'ભૂષણ'-
થી શોભાવાય તે જાણતા જ નથી, અગર જીવ-
દયાનુ સ્વરૂપ જ સમજતા નથી. ઉપર કહે
લા જૂદા જૂદા રસ્તે જે દ્રવ્ય સ્વરૂપ છે
તેમાંથી ૫૦ ટકા બચાવી જૂદા મૂકીએ તો
પાંચ વરસમાં એવી સારી રકમ ઉભી થાય
કે તેમાંથી ઉપર કહેલા આશ્રમો સ્થાપી શકા-
ય અને 'જૈન પુસ્તકાલયો' વિગેરે પણ સ્થાપી
શકાય. — પ્રકાશક.

પાંચ લક્ષણ

દર્પણમાં નેમ મો સ્પષ્ટ જોઈ શકાય છે, તેન સમક્ષિતી જીવિમાં ‘પાંચ લક્ષણ’ સ્પષ્ટ દેખાય છે (૧) શમ (૨) સવેગ; (૩) નિર્ભય; (૪) અનુકંપા અને (૫) આસ્થા

(૧) “શમ” અથવા “ઉપશમ”--

સમક્ષિતી જીવ જાન પ્રકૃતિ રાસે (ક્રાધે જીતે), કોઈનું કુદરતિ નહિ અને આર્તિ રોદ્ર ધ્યાન ધ્યાયે નહિ

(૨) “સવેગ” —પુરુષલનો સ્વમાય

પુરુષ અને ગલ્લુ પચો છે એ સમગ્રી પુરુ ગલીક વસ્તુઓ ઉપરથી મુચ્છાભાવ (મોહ ભાવ) ઉતારી, પેક પાસે કાદવમાં જન્મેલું

‘पंकज’ एतले कमल जेवी रीते कंदवथी
 जेने आसपासना जळथी अद्धर रहेछे तेवी
 रीते दुनियामां होवा छतां अंतरात्माने दु-
 निआथी दूर राखे. कमल जेम सूर्य तरफ ज
 द्रष्टि राखे तेम ते समकित्ती जीव मात्र मोक्ष
 तरफ ज द्रष्टि राखे

(३) “निर्वैग” :--पूर्व सृष्ट्यधी स-
 घळी इन्द्रिओ परिपूर्ण पामवा छतां ते
 इन्द्रिओने तेमना जूदा जूदा विषयोमां लुब्ध
 न थवा देतां तेमनो निग्रह करी तेमने धर्म-
 मार्गे प्रवर्त्तावे

(४) “अनुकंपा” :--‘आत्मवत् सर्व
 भूतानि’ एव जाणने छकायना* जीवो

*छकाय -(१) पृथ्वीकाय (माटो-पथथर-रत्न-

उपर दयामात्र राखे

(५) “आस्था” :—सपत्तिती मीच होय ते राग वैषादि रहित देव-गुरु-धर्म ए प्रण तन्त्र उपर शुद्ध भात्मभाषणी श्रद्धा राखे (कार विगेर) :—(१) अथकाय मध्या पाणा करा परफमांना पोरा विगरे आग (२) ते उकाय मध्या भगिना आग (भगिना एक तणपामा मसंख्याना ओय छे तेमां जे एक एक आय मोहलोमे एवरास अथवा पाया करे ता एक एका याजनना अनुष्ठितमा पण समाय नहि) (३) पाठदाय मध्या पापराना आय () पनस्पानिकाय (फल-फल पंचमल विगरे) मसकाय-गीमा परामा अतो अदा ओय परल क ओम मन कायावाळा येहाय आद भू-माफद जया आय परल क नाह-आम मने कायावाळ्य ‘ते होद्वय’ आन ममरा तोड पीछी जया आय परमे क

आठ प्रकारे प्रभावक.

समकितो जीव पोते जे मार्गे सुखी
थयो ते मार्ग अन्यजनोने बताववानी पोतानी
फरज समजे ए मार्ग पहेली द्रष्टि ए लो-
कांन अकारो (अप्रिय) जणाय तो अमुक
'अमुक युक्तिथी नेमने ते मार्गनो शेख ल-
गाडे एवा समकितो जीव जैन वर्णना 'प्र-

आंख-नाक-जीव अने कायावाळा 'चैर-
न्द्रिय' जीव, अने मनुष्य-देवता-तिर्यच तथा
नारकी प चार प्रकारना 'चन्द्रिय' जीव.
ए चारेमां वळी घणा भेद छे. तिर्यचमांना
केटलाक जलमा चालनारा, केटलाक जमीन
पर चालनारा, केटलाक पेदे चालनारा, अने
केटलाक भुजथी चालनारा तथा केटलाक पां
सथी उडनारा होय छे.

(૧૦૬) પ્રકરણ ૬ મું — ૬૭ શ્લોક

માધવક' કહેવાય છે પ્રમાવક ૮ પ્રકારના
હોય છે, જેનાથી જે રીતે પ્રમાણના થઈ શક
તે રીતે કરે

(૧) “પ્રવચની” પ્રમાવક હોય
તે ઘણાં સુસમિર્થાવનુ જાણવણું કરીને
જનમાગ દીપાવે

(૨) “ધર્મકથી” પ્રમાવક હોય
તે ઉત્તમ સૈવિધી-મિય સ્વરથી-મધથી મ
રપુર ધર્મકથા કરીને લોકોને ધર્મ પ્રમાદે
અન ઇ રીત જનમાર્ગ દીપાવે

(૩) “વાદી” પ્રમાવક હોય ત
ન્યાયપુર શાન્ત વિષે વાજ-વણા કરીને
જન ધમની ઉત્તમતા સર્વમાન્ય કરાવે અન
ઇ પ્રમાણ જનમાર્ગ દીપાવે

(४) “नैमित्तिक” प्रभावक हो-
य ते निमित्त शास्त्र जाणे, व्यवस्थित तेनो
उपयोग, ज्यारे धर्म उपर धाड पडती होय
त्यारे अगर एवा कोइ खास कारणे (अपवाद
तरीके) वै नी इच्छा वगर, मानकीर्तिनी इ-
च्छा वगर, भद्रवाहु स्वामी अने कार्तिकेठनी
माफक, करे अने एरीते जीन मार्ग दीपावे.

(५) “तपस्वी” प्रभावक होय ते
द्रव्य अगर मान आदिनी इच्छा रहित तप
करीने धर्म दीपावे

(६) “विद्यावान” प्रभावक
होय ते अनेक प्रकारनी विद्याओ* भणीने

* कोइ फइ छेके, विद्या एटले चमत्कारी
विद्या, देव-देवीने साधवानी विद्या, पुण में

(१०८) प्रकरण ५ भु — ६७ कोस.

जैनधर्म दीपावले (रसायण-यम-स्वगोष्ठ-
-भूतल-मुस्तर-इतिहास-न्याय-तर्क-का
यदा विगेरे धीस्तीने वे ज्ञान मैत सिद्धा
वोनी पुदीया सागु पावे

(७) “ प्रसिद्ध व्रत छद्ने जैन
मार्गन बोपावे

तेमो समावेश बोपा प्रकाशमा करी बीघेझी
हावापी विद्या पटले विविध ज्ञान ए अथ ज
मने बघारे पसद छे. विद्या पटले Scientist
ए छु बमत्कारी विद्या नयी? वही तनावडे जो
जैन भिद्य! तामे देखो मछी शक्तो होय तो,
ते छु बमजी बमत्कारी नयी? आ जमानामो
विद्या (Science) ना मज्यामनी समझ कता
ज्या सुपी जैनो सुबानोन धमज्ञान भाष्या

(८) “काव्य शक्ति वडे धर्मबोधने
विविध खुर्चीओवाली स्वाभाविक रसथी
भरपुर कवितामां गुंथी धर्म सर्वने प्रियकर
बनावे

षड् ‘भावना’.

(१) “इदं सम्यक्त्वं धर्मस्य मूलम्”
समकिती जीव एम ‘भावना’ भावे के,
“आ सम्यक्त्व छे ते धर्मरूपी वृक्षनं मूल

पछी विद्यासपन्न (Scientists) नहि बनावे
त्यां सुघो जीनवाक्योनी खुर्चीओ बराबर
समजवाया नहि ज आवे. विद्या (Science)
ना शत्रु अने मात्र शास्त्रोमा कहेलां गणित
गोखत्रामां ज सर्व विद्यानो समावेश करी मि-
थ्याभिमानमां चुटी पडता लोको उपर ज्यां

(૧૧૦) મકરણ ૬ મુ — ૬૭ શોભ

છે.” મૂલ્યગરં પ્રાંદ રગે જ કર્યાંથી ? તમ જ
સંપાદિત^૨ વિના ધર્મ ૫ નામનો જ સંમત મથી
“ચેતન તે પ્રીચ્છયો નદિ ધું થયો મતધાર”
“સાહ વિદુષા સેવમાં, દયા પનાથી વાદા”

(૩) “હદ સમ્યક્ત્વધર્મસ્ય દ્વારમ્” *
સમકિતી મીવ હોય તે એમ ‘માધના’
માધે કે, “આ સમ્યક્ત્વ છે તે ધમરૂપી
દીવ્ય નગરમાં પસવાનો દરગાજો છે”

સુધી સર્વ માધ્યમ રાગી વશા રહેવામાં આ
વળે ત્યાં સુધી ધમ મધા દેવ પધના સ્થિ
તિ સુધાગ્રામ વન્દ વગદતી મ અયાતી

* સામાન્ય — ધમરૂપી નગરન સમાકિત
રૂપી ગદ

(३) “इदं सम्यक्त्वं धर्मप्र-
तिष्ठानम्” :-समाकिती जीव एम ‘भा-
वना’ भावे के, “धर्मरूपी भव्य महेलनो
पायो समाकित छे ” (मकाननो पायो जेम
वधार उंडो अने मजबुत तेम मकान वधारे
अजबुत अने निर्भय बने छे)

(४) “इदं सम्यक्त्वं धर्मा-
धारम्.” :-समाकिती जीव एम ‘भावना’
भावे के, “छापहुं जेम थाभलाना आधारे
रह्यु छे तेम धम समाकितना आधारे रह्योछे ”

(५) “इदं सम्यक्त्वं धर्मस्य
भाजनम्” :- समाकिती जीव एम ‘भावना’
भावे के, “जेम घीनुं भाजन तपेलु तेम

ધર્મનું યાજન સમાક્રિત છે ' સપેલા વગર
ધી અને સમાક્રિત વગર ધર્મ રહી ન શકે

(૬) “ઈદ સમ્યક્ત્વ ધર્મસ્ય ની
ધિઃ” :—સમાક્રિતી જીવ એમ ‘માયના મા
ને કે “ધમરૂપી રત્નને જાલ્લબાને સમાક્રિત
રૂપી મદાર મયયા તિમોરી (૨૦૧૦) છે ”

છ યત્ના (જયણા)

(૧) “આલાપ ’ —સમાક્રિતી જી-
વ, થીજા સમાક્રિતી જીવને ઘોસાધવાનો
ધિનય કર; જેમ્કે ‘આયો વધાગો ! ’

(૨) “સલાપ ’ —સમાક્રિતી જી
વને વિશેષે આદર સહિત મોલાવે, કુસલક્ષેમ
પૂઠે, શ્યા રે

(૩) “દાન” :—સમાકિતી જીવને
અન્ન-જલ સુખવાસ-ધન આદિનું દાન આપે.
[આ શ્રાવકે શ્રાવકની વાત છે સાધુ-સાધુને
અગર સાધુ-શ્રાવકને અગર શ્રાવક સાધુને
જૂઠા પ્રકારનું દાન આપે. જ્ઞાનદાન પણ
દાન જ છે]

(૪) “પ્રદાન” :—વિશેષે દાન આપે.

(૫) “વંદન” :—સમાકિતી જીવને
વંદન-નમસ્કાર કરે.

(૬) “ગુણગ્રામ” :—સમાકિતી જી-
વની પૂઠ પાછલ તેનાં વચ્ચાણ કરે *

* કેટલાક આ છ યત્નાનો તદ્દન જૂઠો જ
અર્થ કરે છે. સમાકિતી જીવના સર્વંધમાં તે
વોલ ને ઉતારનાં મિથ્યાત્વીનાં સર્વંધમાં ઉ-

હ ‘આગાર’ (હ ‘ઝીંઠી’)

સમક્ષિતી જીથે હમેશ્વ સદ્શાસ્ત્રોની સ
છાદ મુનચ વર્તવાના સ્વપી પશું જોઈએ પરન્તુ
કોઈ કોઈ મસગે તેને પોતાની જ પરની વિરુદ્ધ
કોઈ કામ કરવાની જરૂર પડે છે તે મસેગા
અને તેથે વસ્તવે કેમ વિષારણુ ત નીથે
જખાણ્યુ છે:—

તારે છે; પરછે કે મિષ્પાત્સીન માષકાર, વિ
શયે માવકાર, વાન, પ્રવાન જવન અને ગુણ
પ્રાપ્ત ન કરવા માણ સમગ્રજ્ઞ પ્રમાણે, ધર્મ
તુચ્છિથી મિષ્પાત્સીને ‘આધો, પધારો’ યમ ન
કહુંજુ મગર વાન ન વેણું તે પરબર છે પણ
ધર માષેછા હરકોઈ માણસમ જાહાધયો જ
નહિ મગર હરકોઈ ધર્મમા તુ જીને વાન ક
રજું નહિ, પણ કોઈ વિષય જેમ શાસ્ત્રોનો હ
પવેશ હોય જ નહિ

(१) “**शयाभियोग**”:-राजाना कारणे काइ वखत धर्मविरुद्ध कार्य करवानी जरूर पड़े; एटले के राजाना बलात्कारथी के कायदाथी कांइ करवु पड़े अगर राजा संबंधी हरकोइ कारणथी पोतानी मरजी विरुद्ध पण अयोग्य करवुं पड़े ते करती वखते समकित्ती जीव एम विचारे के, “हुं जो साधु होत तो मारे आ नापसंद काम करवानी फरज पडत नहि” आम अयोग्य काम करवाथो जो के दोषीत तो थवाय छे पण समकितनो नाश थतो नथी.

(२) “**गणाभियोग**”:-नात-जात-कुटुंब आदिना आग्रहथी अगर तेमना कारणे शास्त्र विरुद्ध कार्य करवु पड़े तो पण उपर मुजब

(૧૧૬) પ્રકરણ ૬ મું — ૬૭ શ્લોક

વેરન કરે ક, “જો હું ત કાર્ય નહિ કરું
૧ ૨૫ સ્વોક્ષો મને પોતાના ગોળામાંથી બ
૧ ૨ ૬ રુશે તથા મારું નિરપરાધી કુટુંબ
૧ ૨૩ ધરેઃ વઢી મારી રાગદ્વપની પરિ
૫ ૧ માગશે એમ વિષ્વારી, ન છુટક કરતો
૧ ૨૬ ઉપર હપરની ઘેષ્ટા માન કરીને
૫ ૨ ૩

૧ ૪) પ્રલાભિયોગ’ અને ‘દેવા

૧ ૫ — એટલે બલગાન પુરુષના કે

(५) “ दुरु निग्रह ” :—बड़ील-

जन अर्थात् माता-पिता-शिक्षक-धर्मोपदे-
शक विगेरेना कारणथी कांइ अयोग्य क-
रतुं पडे तो ते वखते पण उपर मुजब चि-
तवे -(दृष्टान्त:-गोशालो ढोंगी साधु छे, एम
रूपष्ट जाणवा छतां तेने पाटपाटला विगेरे
सकडाल पुत्रे आप्युं ते मात्र पोताना गुरुना
तेण गुणग्राम कर्या ते कारणथीज आप्युं हतुं)
आ छ ‘छींढी’ अथवा ‘आगार’ छे
ते कांइ सर्व समकित्ती जीव माटे नथी जेओ
दढता न राखी शके तेवाने माटे छे धर्म
हागी जवा करतां आगार राखीने ते आगा-
रनो लाभ लीवा पछी घटीत प्रायश्चीत ले
ते वधारे सारुं तेम छतां जे खरा धर्मिष्ठ
जीवो छे-शुद्ध सम्यक्त्व जेने रगे रगे व्या-

પી રથું છે પણ દહરાગી નીવો તો ગમે
 તેવા આપણિ સમયે—કસોટી ચલતે પળ—
 ચઢાખ્યા ચઢતા નથી અને કાચર ઘડ
 સમ્પત્તિને તીલમાત્ર પળ સ્પર્શિત કરતા નથી
 બેનાથી એવી દહતા ન રહી શકે તેમણે આ
 માર રાસના છતાં—તેનો લામ લેવા છતાં
 હમેશાં દોષ્ટ તો આ દહતા તરફ જ રામ્બરી
 અને યાચના તો એવી માચરી કે ‘ ધન્ય
 છ તે દહધર્મીઓને, કે બેઝા આવા પ્રસંગે
 પણ ટેકે સંદોષ કરતા નથી ! ’

પદ સ્થાનક

એ કર્મો જે પદ દર્શન પ્રપર્તે છે તેમણે
 આશુ મન્ય વિચારુ નથી સત્ય અથવા ધર્મ
 જે મહાકર્મો છ તે મહામનો દરવામો તેઓ

સંપૂર્ણ સ્વાલી શક્યા નથી અને જે કાંઈ વે
 દરવાજા વચ્ચેની થોડી સરસી જગામાંથી
 જોઈ શક્યા તેને 'સત્યસર્વ' માની વેઠા છે
 અને તેથી તેમાંના કોઈ તો મુદ્દલ જીવને જ
 માનતા નથી; તેથી વધારે જોવા પામેલાઓ
 જીવને માને છે પણ તેને 'નિત્ય' માનતા
 નથી, તેથી વધારે જોવા પામેલાઓ તેને
 નિત્ય માનવા છતાં 'કર્મના કર્ત્તા' તરીકે
 સ્વિકારતા નથી; વઢી વીજાઓ તેને 'કર્મનો
 ભોક્તા' માનતા નથી. દરવાજા ઠેલવામાં
 આ ચાર વર્ગે જેટલી ફતેહ મેળવી તેથી
 વધારે હતેહ મેળવનારો પાંચમો વર્ગ એ ચાર
 સત્ય જોઈ શક્યો પણ 'મોક્ષ છે' એ વાત
 તેના જોવામાં-જાણવામાં ન આવી અને
 છઠા વર્ગે મોક્ષને કબુલ રાખવા છતાં તેના

(૧૨૦) પ્રકરણ ૬ મુ — ૬૭ વોલ

‘રસ્તા’ન તે વર્ગ જોઈ ન શક્યો પરંતુ સમ્યક્ વિચાર કરનારો સમક્ષિતી જૈન એ છપે વાવત છુપ છે—જાણે છે અથ્થે સમક્ષિતીની એ છ માન્યતા કારણો આપીને સાધોત કરીશું —

(૧) આત્મા ‘છે’

કોઈ એમ કહે કે, ‘આત્મા છે જ ક્યાં ? શરીર એ જ આત્મા છે ઘર—વસ્ત્ર—અસકાર વિગેરે ધીજા છે તો તે દેસ્વાય છે પણ સ્વરી; તેમજ આત્મા હોય તો દેસ્વાય કેમ નહિ ?’

“આત્મા છે જ ક્યાં ? એ પ્રશ્ન પૂછનારે વિચારશું જોઈએ કે, જો આત્મા નથી જ તો એ પ્રશ્ન પૂછ્યો જ કોણે ? ઘર—વસ્ત્ર—અસકાર અદિ ધીજોને જાણનાર અને ઉપલો પ્રશ્ન પૂછનાર એ વાત જ આત્મા છે શરીર

અને આત્મા એ વસ્ત્રનો સ્વભાવ જ જૂદો છે તો તે વે એક પદાર્થ કેમ હોઈ શકે ? શરીરનો સ્વભાવ જડ છે અને આત્મા ચેતન છે—જાણવાનો સ્વભાવ છે શરીર એ જ આત્મા હોય તો જાડા શરીરમાં થોડી બુદ્ધિ અને પાતળામાં વધારે બુદ્ધિ કદાપિ કેમ હોઈ શકે ?

આત્મા અને દેહ એક લાગનાનું કારણ માત્ર ઘણા કાળનો સ્વોદો મહાવરો-દેહાધ્યાસ છે હમેશાં દેહના જ વિચાર થતા હોવાથી આત્મા અને તે એક મનાઈ રહ્યા છે દેહનો અકેક અવયવ વીજા અવયવનાં કામ જાણી શકતો નથી આંખ વોલી શકતી નથી અને જીભ દેખી શકતી નથી પણ આંખ, જીભ અને સર્વ ઇન્દ્રિયોનાં કામ આત્મા જાણે છે.

(૧૨૨) પ્રકરન ૫ મું — ૩૭ શ્લોક

શરીર આત્માને જાણતું નથી કારણ કે તે
જર છે આત્માને જાણવાવાળો પણ આત્મા
જ છે જાગૃત, સ્વપ્ન અને નિદ્રા અને અવસ્થા
માં જવા છતાં આત્મા તે અને અવસ્થાથી
જુદો છે; પરંતુ જ નહિ પણ અને અવસ્થા
થી ત્યાં થાક પણ આત્મા તો હયાત છે અને
જે સર્વ જાણે છે

(૨) આત્મા ‘નિત્ય’ છે

આત્મા અને દેહ જ એ સૂત્ર જ પદાર્થ
જાણવામાં આવ્યા અને આત્માનો સ્વભાવ
અદૃશ્ય-અરૂપી તથા દેહનો સ્વભાવ દૃશ્ય
અને રૂપી જાણવામાં આવ્યો તો પછી, આ-
ત્મા અદૃશ્યની વૃત્તિ પામતો નથી અને
દેહ સાથે નાશ પણ પામતા નથી એમ સિદ્ધ

थाय छे; कारण के, जडथी चेतन के चेत-
नथी जड उत्पन्न थइ ज शके नहि, तेमज
ते वन्नेनो साथे नाश पण न संभवे

वली, सापमां जे अत्यंत क्रोध अने
उंदर-बीलाडी वच्चे जे वैर जोवामां आवे
छे तेनुं कारण वर्तमान देहे तो कर्तुं नथी
कोइ पाछलुं कारण जोइए अने पाछलु
कारण विचारतां कबुल करवुं पडशे के, साप-
उंदर अगर बीलाडीना देहमां रही जे आ-
त्मा क्रोध के वैर प्रगट बतावे छे ते आत्मा
ते देहना पहेलां बीजी कोइ देहमां हतो.
एम आत्मा आदि के अत वगरनो अर्थात्
नित्य छे एम कबुल करवुं पडशे

(३) आत्मा 'कर्त्ता' छे.

“कर्मो नो कर्त्ता आत्मा नहि पण कर्म

(૧૦૪) પ્રકરણ ૬ મું — ૬૭ મોસ

છે, અગર અનાયાસ કર્મ પની આવે છે અ
ગર જો કમનો કર્તા આત્મા મ હોય તો
કર્મ કરવા એ આત્માનો સ્વભાવ ઠર્યો; તો
પછી તેનો મોસ ન સમજે / એવો સંશય થ
વા યોગ્ય છે

પરન્તુ, ઘતન મધના આત્માની મેરખા
સ્વ પ્રવૃત્તિ ન હોય તો કર્મ કે જડ છે તે
કાંઈ જ ક્રિયા કેવી રીતે કરી શકે ? મોટે
આત્મા જ કમનો કર્તા છે પછી આત્મા
જ્યારે કમ કરવા છાટી દે છે ત્યારે કર્મ
બંધ રહે છે તેથી આત્માને કર્મ કરવાનો
સ્વભાવ જ અગર કર્મ જ છે એમ પણ કહી
શકાય નાહ

જો કર્મનો કર્તા ઈશ્વરને માનીએ તો
ઈશ્વર કં જે શુદ્ધ-આત્મ સ્વભાવે છે તે, કર્મ

જો પ્રેરક ઇટલે દોષિત થયો; માટે એ કલ્પના પણ સ્વાદી છે માટે કર્મનો કર્તા ઈશ્વર નથી, તેમજ તે અનાયાસે પણ આવતાં નથી, તેમજ કર્મ તે જીવનો સ્વભાવ નથી; પણ આત્મા પોતે જ કર્મનો કર્તા છે આત્મા જો શુદ્ધ ચૈતન્યાદિ સ્વભાવમાં વર્તે તો તે આત્મ-સ્વભાવનો કર્તા છે અર્થાત્ નિજસ્વરૂપમાં પરિણમિત છે; અને જો તે શુદ્ધ ચૈતન્યાદિ સ્વભાવમાં વર્તતો ન હોય તો કર્મભાવનો કર્તા છે.

(૪) આત્મા 'ચોક્કા' છે.

૧ કેટલાક કહે છે કે, " આત્મા છે, તે નિત્ય પણ છે, અને કર્તા પણ છે પરન્તુ કર્મ જડ હોવાથી તે કર્મ ફલપરિણામી થાય

(૧૨૬) પ્રકરણ ૬ મુ — ૬૭ શ્લોક

અને આત્મા તે ફલ ભોગવે પણ બનવા યોગ્ય નથી ' .

પરંતુ, કમ કાંઈ ફલ દેતાં નથી : સ્વ માટે જ ફલદાતા નીચદ છે મીઠાનો ફરાદા પણ નથી કે સ્નાનારનું મોં સ્વાદુ ફરે, અને બિપનો ફરાદો પણ નથી કે કોઈના માણ લઈ પરંતુ તે બંનેનો સ્વમાથ જ છે એમ મીઠુ અને બિપ સ્નાનાર પોતે જ તેનું ફલ ભોગવે છે તેમ કર્મ કરનારો પણ પોતે જ તેના ફલનો ભોક્તા છે એ એમ ન હોય તો, એક માણસ જન્મથી જ રામા અને એક જન્મથી જ બિહુક કેમ હોઈ શકે !

(૫) મોક્ષ 'હે'

કેટલાક લોકો મોક્ષની હયાતી માનતા

સુથી : મોક્ષને એક કલ્પના માત્ર યાને છે. તેઓ કહે છે કે —“ અનંતા કાલ વીતી જવા છતાં કર્મ હજી હયાત છે—સંસાર ચાલ્યાં જ કરે છે, તો પછી કર્મનો નાશ અથવા કર્મમુક્તપણુ—મોક્ષ હોઈ જ કેમ શકે ? વળી શુભ કર્મથી દેવપણું અને અશુભ કર્મથી નર-કાંદિ ભોગવ્યા જ કરવાનું; પણ જીવને કર્મરહિતપણું થવાનું જ નથી.”

આ કલ્પના દેખીતી જ મૂલ ભરેલી છે, કારણ કે આ તો પ્રત્યક્ષ વાત છે કે, ‘દિવસ’થી પ્રતિપક્ષી કાંઈ ચીજ હોવી જ જોઈએ; અને તે ચીજ ‘રાત્રી’ છે ‘ના’ થી વિરુદ્ધ ધાત્વક હોવું જ જોઈએ, જ ‘દિવસ’ છે તેમજ ‘વંધ’થી પ્રતિપક્ષી કાંઈક હોવું જ જોઈએ, કે જે ‘મોક્ષ’ છે.

શુભ અને અશુભ કર્મના કરવાથી શુભ અને અશુભ ફલનું મોગલનાપણું માન્ય રાખ્યું, તો પછી એમ પણ માન્ય કરવું જ પડશે કે, શુભ-અશુભ કર્મના ન કરવાથી (પાત્કે કે, તેથી નિવૃત્ત થવાથી) શુભ-અશુભ ફલનું પણ મોગલનાપણું નથી તે જ મોક્ષ પ્રવૃત્તિ અગર કર્મ કરવાપણું જેમ અફલ નથી તેમ કર્મથી નિવૃત્તિ પણ અફલ નથી—અને તેનું ફલ મોક્ષ છે, ક જેનું ધીજી નામ કર્મરહિત પણું છે અનત કાલ ધિત્યો તે કર્મ પ્રત્યે જીવતા આસક્તિના જ પ્રમાણે ; પણ તેના પર સદામીન ભાવ થવાથી કર્મફલ છેદાય અને તેથી માણસ્વભાવ પ્રગટ થાય

(૩) મોક્ષનો ‘ઉપાય’ છે

મોક્ષના વિશાલ અધિકારને ગમ્યા

માટે એક દીવો શક્તિમાન છે. તેમાં પળ
 'પરંડી' આના દીવા કરતાં કેરોસીનનો દીવો
 વધારે અને તેથી ગ્યાસનો અને તેથી પળ
 વીજળીક દીવો વધારે પ્રકાશ કરી શકે છે.
 તેમજ 'કર્મભાવ' એવું જે જીવનું અજ્ઞાન, તે-
 નો નાશ કરવા માટે 'જ્ઞાન' રૂપી દીવો છે
 અને એ જ્ઞાનમાં પળ 'આત્મજ્ઞાન' એ વિજળીક
 દીવો છે.

અજવાળા માટે અંધકારનો નાશ કર-
 વો જોડે તેમ મોક્ષ માટે કર્મવંથનનો નાશ
 કરવો જોડે.

રાગ-દ્વેષ એને અજ્ઞાન : એનું એકપણું
 જ કર્મની મુખ્ય ગાંઠ છે એ વિના કર્મનો
 વંધ થતો નથી. તેની નિવૃત્તિ જેથી થાય
 તેજ મોક્ષમાર્ગ સમજવો. જે માર્ગ વહે

(૧૩૦) પ્રકરણ ૬ મુ - ૬૭ થોસ

મત્ (અવિનાસી), ચૈતન્યમય (સર્વમા
ષને પ્રકાસમા રૂપ સ્વમાષમય) અને કે
ષલ્લ (શુદ્ધ) એવો આત્મા-શુદ્ધાત્મા પામીએ
પરું મન્વર્તન યાય, તે જ માગને મોક્ષમાર્ગ
માનયો

કર્મ મુલ્યસ્ત્રે ૮ પ્રકારનાં છે તેમાં
પણ મુલ્ય 'મોહનીય કર્મ' છે મોહનીય ક
ર્મના પણ ૪ ભેદ છે —

(૧) તર્જન મોહનીય કર્મ — પરમાર્થને
ધિપે અપરમાર્થ શુદ્ધિ અને અપરમાર્થને ધિપે
પરમાર્થ શુદ્ધિ રૂપ

(૨) ધારિત્ર મોહનીય કર્મ — પરમાર્થ
અનુમાર, આત્મસ્વમાષમાં સ્થિરતા તે ધા
રિત્ર તે ધારિત્રને રોષક પણ પૂર્વસસ્કાર

રૂપ કપાય અને નોકપાય : તે 'ચારિત્ર મોહનીય' કર્મ.

ए वल्ले कर्मने फेडनार तेना प्रतिपक्षी 'आत्मवोध' અને 'वीतरागपणुं' छे:—

(१) 'दर्शन मोहनीय' कर्मनुं कारण 'मिथ्यावोध' : तो तेनो उपाय 'आत्मवोध' ज होइ शके

(२) 'चारित्र मोहनीय' कर्मनु कारण रागादि; तो तेनो उपाय पण 'वीतरागपणुं' ज होइ शके

1 क्रोध विगेरेथी 'कर्मबंध' छे; અને प्रतिपक्षી क्षમાથી 'કર્મક્ષય' છે, તેથી જ રીતે ઉપલો ભેદ પળ સમજવાનો છે

સર્પનુ સત્વ—અકુળ એ નીકલ છે કે,
 આસ્મધોષ અને રાગદ્વેષના ત્યાગના સ્વપી
 ધર્મ—અર્થી જ પરિણામે મોક્ષ છે અને એ સ્વપી
 પર્ણુ જેનામાં હાય તે મળે ગમે તે વેળે પહેરતો
 હોય—ગમ તે હાય પરંતુ તે સીધે રસ્તે છે
 સીધો રસ્તો અથવા સમક્ષિત પામેલો માણસ
 મોક્ષનો પહોંચી શકે છે

આત્માર્થી જીવે આત્માના મુક્તિપ્રાપ્તિ
 (કર્મમુક્તિપર્ણુ અગર મોક્ષ) માટે હરદમેશ
 ચિંતન કર્યા કરણ મોક્ષ કરરાજાની જેમ
 સક્લ હિંદુઓ એકાગ્ર થઈ કન્યાના મેલાવ
 તરફ જ ધ્યાની રહી હોય છે; લલ્લા નીકલેલા
 રાનાનું એકદર સ્વ જેમ સ્વપુત્ર પોતાના પમ
 તલે પહેલો જોના લેવાઈ રહ્યું હોય છે; સો

ઢાના તાર ઉપર નાચનારા નટનું સર્વ ચિત્ત
જેમ સુક્ષ્મ તારના મધ્યવિંદુમાં હોય છે; તેમ
અને વરાવર તેમજ, આત્માર્થી જીવે મોક્ષ
અથવા મોક્ષના સાધન સાથે ઝુટે નાહિ
एवी लगनी लगाडवी जोइए

एवा आतमार्थी जीवो अथवा जिज्ञा-
सुओनी मोटी आशा मोक्षनी ज होवार्थी,
तेमनो मोटो आनंद पण ते संबंधनो ज होइ
शके चोरीमां वेठेला वरने जेम व्यापारमां
लाभना समाचार आनंद आपता नर्थी पण
'कन्यानी पधरामणी करो' ए शब्द आ-
नंद आपे छे; पछी कन्यानुं वस्त्रदूरथी नजरे
पढतां वधारे आनंद थाय छे; तेने पास
बेसाढवामां आवतां एथी वधारे आनंद

ધાય છે અને હસ્તમેઢાપથી વઢી ઈથી પખ,
 વધારે આનંદ ધાય છે, તેમજ મુમુક્ષુ ઝીવાને
 સાંસારીક લામથી, મોગવિલાસથી કે કી
 ધિંધી કાંઈ આનંદ થતો નથી; એ તો ક્ષય
 વહાર સાક્ષીમૂલક થઈ જાય છે પરંતુ તેનો
 આનંદ તો આત્મિક આનંદ જ રહ્યો હોય
 છે કોઈ પરિભ્રાત્માનાં દર્શન, રાગદ્વેષ પર
 ઝીત મેઢવવાનું પોતાથી ધરાવતું કોઈ પગલું,
 જ્ઞાન સંધથી થયેલા કોઈ વિષાદ એજ તેને
 આનંદ આપી શકે છે. એ દશા પરિવર્તન
 વધાર ધાય એ આશ્વા વઢી તેને ઓર આનંદ
 આવે છે અહીં એક સુંદર મુકાવલો સ્પષ્ટતા
 લેવા યોગ્ય છે સાંસારીક આશ્વા માણસને
 હમણાં ધિંતામ્ય રાત્રે છે, ઝવારે આ આશ્વા

जेने आनंदमय राखे छे

ए स्थितिनी परीपक्व दशा अर्थात् सर्व आभाररहित आत्मस्वभावनुं जेमा अखंड ज्ञान वर्त्ते छे ते ज 'केवलज्ञान' एवा केवळी, देह छतां उत्कृष्ट जीवन्मुक्त दशामा समजवा.

१. देहाध्यास अथवा देह साथे एकता अने देहना धर्ममां अनुरक्ति मटे तो पछी जीव कर्मनां कर्त्ता नथी तेमज भोक्ता पण नथी ते मोक्ष स्वरूप ज छे: अनंत दर्शन-अनंत ज्ञान-अनंत सुख स्वरूप छे.

“ हुं देहादिक सर्व पदार्थथी भिन्न छुं. ग्राहं आत्मद्रव्य कोशमां भळतुं नथी-कारण के आत्मा सिवायना पदार्थो जड छे तेमज कोश ग्राहामां भळतुं नथी स-

ધર્મી હું મિશ્ર છું માટે—

“ હું શુદ્ધ છું, ષોષસ્વરૂપ છું, ચૈતન્ય
પ્રદેશાત્મક છું, હું અઘ્યાબાધ મુક્તમય છું
અને હું સ્વયંઝ્યોતિ છું

“ હું સ્વયંઝ્યોતિ હોવાથી મને પ્રકાશ
નાર હું પોતે જ છું—સીમું કોઈ નથી સ્વ
પ્રકાશ માટે જો હું સ્વપી ઘાઠ છો રાંક ધીપા
રાં કર્મની શ્રી સદા છે કે મારું નામ દર્શ
શકે ! ઈશી માલના હમેશ મને હોજો !

પ્રકરણ ૬ હું.

ધર્મ તથા દેવ.

❖❖❖❖
❖ ૬ ❖
❖❖❖❖

નિયાની સમસ્ત પ્રજાઓ ધર્મની ઇ-
ચ્છા કરે છે અને ધીજી સર્વ વાવતો
કરતાં ધર્મ તરફ વધારે માનની લાગણીથી
જુદા છે કેટલાક તો માત્ર અમુક શબ્દો
અથવા અમુક ક્રિયાઓને જ ધર્મ માની લઈ
તે પાછલ પોતાની જીંદગી અર્પણ કરે છે.

માત્ર અમળ અથવા ઓછા કેલકાયલા

(૧૩૮) પ્રકરણ ૬ - ધર્મ તથા દેવ

હોકો જ પમ તરફ આવી ઘણી આસ્થા
 ખરાબે છે, એમનયો એવી સ્ત્રી મરાધિદ્વાનો
 ધર્મ તરફ મામાન્ય પ્રજા કરતાં વધારે આ
 સ્થા ખરાબતા જોવામાં આવ્યા છે. શ્લોકનો
 માત્રી પ્રધાન ગ્લેડસ્પન સારેષ કે જે અધ્ય-
 કુમારનો નમણો હાય ગમ્માતો તે જ્યારે
 જ્યારે દુનિયાના કામકાજથી કટાક્ષતો અ
 ગર જ્યારે જ્યારે તેનું માર્થુ દુઃસ્વર્નું સ્વારે
 તે 'વાદ્વલ્લ' સ્થાને થેસતો તે કહેતો કે સંકટો
 ધાર 'વાદ્વલ્લ' વાંચવા છતાં દરવસ્થા તેમાંથી
 મને એવી એવી સુખીઓ નહીં આવે છે કે
 ધિતાઓ અને દુઃસ્વો તે સુખીઓની મજા આ
 ગલ્લ અદ્રશ્ય થાય છે

જે ધર્મે યુરોપની પ્રજાને ૧૦૦૦ થી

वधारे वरस सुधी अज्ञानमय-दुःखमय-जु-
लमी स्थितिमां राख्युं ते धर्मना पुस्तकमांथी
आवा महाविद्वानने आटलुं वधुं सुख मळतुं
त्यारे जे धर्म मनुष्योने हजारो वरस सुधी
सुख आप्युं छे-जे धर्म आपणने सर्व विद्या-
नुं ज्ञान आपे छे-जे धर्ममां बीजा धर्मोनी
माफक परस्परविरोध छे ज नहिः एवो धर्म
आ जन्ममां दीलासो अने आवता जन्मोमां
सुख केम न आपी शके ?

जेटला जेटला लोको धर्मने माने छे
तेओ प्रायः दुःख जोइने ज मानवा लाग्या
छे. पोताना दुःखो दूर थाय अने कायमनुं
सुख मळे एवी योजना : ए ज धर्म

आ प्रमाणे धर्मनुं मूळ स्त्रिकाग्तुं अने

(૧૧૮) પ્રકરણ ૬ - ધર્મ તથા દેવ

હોકો જ ધર્મ તરફ આટલી ધર્ષી આસ્થા :
ધરાવે છે, એમનવી એવી હસદુ મરાધિદાનો
ધર્મ તરફ સામાન્ય પ્રજા કરતાં ધધારે આ
સ્થા ધરાવતા જોનારાં ધાધ્યા છે રગ્લહનો
મામી પ્રધાન ગ્લેહસ્ત્રન સાદેવ કમે અમય
કુમારનો મમખો હાય ગળાતો તે ળ્યારે,
જ્યારે દુનિયાના કામકામથી કઢાઢતો અ
ગર જ્યારે જ્યારે તેનું માર્યું દુઃસ્વનુ ત્યારે
તે 'વાદ્યસ્' સરને ધેસતો તે વહેનો કે સેઢડો
ધાર 'વાદ્યસ્' ધાધરા ળતાં હરધસ્વત તેધાંધી
મને એવી એવી સુધીઓ મઢી આવે છે કે
ધિતાઓ મને ધુ સ્વો તે સુધીધાની મધા આ
ગઢ અદ્રધ્ય યાય છે

જ ધર્મે યુરોપની પ્રજાન ૧૦૦૦ થી

વધારે વરસ સુધી અજ્ઞાનમય-દુઃખમય-જુ-
લ્મી સ્થિતિમાં રાખ્યું તે ધર્મના પુસ્તકમાંથી
આવા મહાવિદ્વાનને આટલું વધું સુખ મળતું
ત્યારે જે ધર્મ મનુષ્યોને હજારો વરસ સુધી
સુખ આપ્યું છે-જે ધર્મ આપણને સર્વ વિદ્યા-
નું જ્ઞાન આપે છે-જે ધર્મમાં વીજા ધર્મોની
માફક પરસ્પરવિરોધ છે જ નહિ : એવો ધર્મ
આ જન્મમાં દીલાસો અને આવતા જન્મોમાં
સુખ કેમ ન આપી શકે ?

જેટલા જેટલા લોકો ધર્મને માને છે
તેઓ પ્રાયઃ દુઃખ જોઈને જ માનવા લાગ્યા
છે. પોતાના દુઃખો દૂર થાય અને કાયમનું
સુખ મળે એવી યોજના : એ જ ધર્મ

આ પ્રમાણે ધર્મનું મૂલ સ્વિકારતાં અને

સર્વ જીવોને સુખ દુઃસ્વપ્ની સારી નરમી લાગળી થાય છે તે વિચારતાં, આપોઆપ જ સમજાય છે કે, ધર્મ કોઈ દિશસ કોઈ પણ જીવના કુત્સર્માં સમાવલો નથી મીઝા જુલોડાં ફરીએ તો, “ અન્ય જીવોન સુખ આપીને તે રસ્તે પોતા માટે સુખ મેળવવાની જે કલ્પા તેનું નામ જ ધર્મ ”

આ એક ધર્મની સામાન્ય વ્યાख्या થઈ દુનિયાનો કોઈ માણસ—ચઢી તે ચાહે તે પયનો મત્ત હાય પણ આ સારી વ્યાख्या ના કબુલ કરી શકશે નહિ અને જો તે નાકબુલ કરવાની હિમત ધરાવતો હશે તો તે માણસારથી પણ દૂર રહેવાની હિમત ધરાવતો હોવો જોઈએ

જરથોસ્થિ, જૈન, વેદ, ઇસ્લામ વિગેરે
સર્વ કહે છે કે:-‘મનસા’, ‘વાચા’ અને ‘ક-
મણા’ (મનથી-વચનથી અને કૃત્યોથી)
શુદ્ધ વર્ત્તણુક એ જ ધર્મ; પરોપકાર એ જ
પુણ્ય અને પરપીડન એ જ પાપ.

જ્યારે દુનિયાના સર્વ ધર્મો એ જ પાયા
ઉપર ચળાયા છે ત્યારે એ પાયો શું ઓછો
મહત્વનો હોવો જોઈએ ? પરન્તુ પાયો એક
છતાં ઇમારત ઝાંધવામાં જૂદા જૂદા હાથોની
કારીગિરીમાં ફેર પડી ગયા જણાય છે. કો-
ઈએ ખીલનાં ઝુંપડા વાંધ્યા, કોઈએ સ્વેદુતનાં
(માટીનાં) ઘર વાંધ્યાં; કોઈએ એક માલનાં
ઘર વાંધ્યાં; કોઈએ વગલા વાંધ્યા
અને કોઈએ મજબુત દીવાલવાળા સુશોભિત

(१४२) प्रकरण ६—धर्म तथा दण्ड

सात माळना दीव्य महेन्द्र पांख्या ६

मन, बचन अने शरीरनी युद्ध वर्तणुक
तथा परोपकारनो उपदेश करवा छता, एव
उपदेशक भो धर्मनी स्वातन्त्र होम, यज्ञ
पूजा, निषेदनो उपदेश करे वो शु ए उप
देशमा परस्परविरोध स्पष्ट जणातो नयी!
अने शु ए परस्परविरोध ते उपदेशकनी
स्वार्थबुद्धि अथवा जीवाजीवना ज्ञाननी ग
रहाजरी सावीत करवा बस नयी !

वेदनो स्पष्ट पोकार छ के “ अहिंसा
परमो धर्म ”, अने तेम छता वेद ज हिंसक
क्रियाना उपदेश करे व कम संभव ! मन
आ त एवो उपदेश कर ता तेना सधर्ममा
एवं ज शक्य के, तेणे सुंदर पाया

उपर सहजमां उडी जाय एवी झुंपडी ज
वांधी ! एवी रीते दरेक धर्म माटे कही शकाय.

वीतराग एटले राग अथवा पक्षपात
विनाना पुरुषोए जे पद्धतिथी मोक्ष अथवा
नीजरूपपणुं अथवा सास्वतुं सुख संपादन
कर्युं छे ते पद्धतिने 'जैन धर्म' ए नामथी
लोको ओळखे छे, कारण के तेमां स्वार्थ
अने हिंसा उपर जय मेळववानो ज उपदेश
छे; एटलुं ज नहि पण एम करवानां हथी-
आर पण पुरां पाहयां छे.

एना उपदेशमां हिंसा अने स्वार्थीपणा-
नो अश मात्र नथी अने जो कदाच कोइ
माणस कोइ सूत्र, कोइ पुस्तक के कोइ ग्रंथ
एवो बतावी शके के जेना उपर जैन नाम

(૧૪૦) પ્રકરણ ૬—ધર્મ તથા દેવ

સર્વ જીવોને સુખ દુઃસ્વર્ગી સારી નરસી સારી
ગળી ખાય છે તે વિચારતા, આપોઆપ જ
સમજાય છે કે, ધર્મ કોઈ દિવસ કોઈ પણ
જીવના દુઃસ્વર્ગી મમાપણો નથી થીજા જ
બ્દોનાં કહીએ તો, “ અન્ય જીવોને સુખ
આપીને ત રસ્તે પોતા માટે સુખ મેઢવરાની
જે કઢા તેનું નામ જ ધર્મ ”

આ એક ધર્મની સામાન્ય વ્યાખ્યા થઈ
દુનિયાનો કોઈ માણસ-પછી તે જાહે તે પ
યનો મક્ક હાય પણ આ સાદી વ્યાખ્યા ના
કબુલ કરી શકશે નહિ અને જો તે નાકબુલ
કરવાની હિમત ધરાવતા હશે તો તે માણ
સાચી પણ વૂર રહેવાની હિમત ધરાવતો
હાથો ખોઈ

જરથોસ્થિ, જૈન, વેદ, ઇસ્લામ વિગેરે સર્વ કહે છે કે:-‘મનસા’, ‘વાચા’ અને ‘ક-મણા’ (મનથી-વચનથી અને કૃત્યોથી) શુદ્ધ વર્ત્તણુક એ જ ધર્મ; પરોપકાર એ જ પુણ્ય અને પરપીડન એ જ પાપ.

જ્યારે દુનિયાના સર્વ ધર્મો એ જ પાયા ઉપર ચળાયા છે ત્યારે એ પાયો શું ઓછો મહત્વનો હોવો જોઈએ ? પરન્તુ પાયો એક છતાં ઇમારત વાંધવામાં જૂદા જૂદા હાથોની કારીગિરીમાં ફેર પડી ગયા જણાય છે. કો-ઈએ ભીલનાં ઝુંપઢા વાંઘ્યાં, કોઈએ સ્વેદુતનાં માટીનાં ઘર વાંઘ્યાં; કોઈએ એક માલનાં ઇંટોના ઘર વાંઘ્યાં; કોઈએ વગલા વાંઘ્યાં અને કોઈએ મજબુત દીવાલવાળા સુશોભિત

(१४२) प्रकरण ६—धर्म तथा दम

सात माळना दीव्य मोह्य बोध्या

मन, वचन अने शरीरनी शुद्ध वर्तणुक
तथा परोपकारनो उपदेश करना छता, ए अ
उपदेशक जो धर्मनी स्वावर होय, यह
पूजा, निवेदनो उपदेश करे ता शु ए उप
देशमा परस्परविराध स्पष्ट अणावोनयी।
अने शु ए परस्परविरोध ते उपदेशकनी
स्वार्थबुद्धि अथवा जीवानीवना ज्ञाननी ग-
राजरी साक्षीत करवा वस नयी !

वेदनो स्पष्ट पोकार छ के “ अहिंसा
परपो धर्म ’, अने सम छता शब्द अ हिंसक
क्रियानो उपदेश कर त केम संभवे ? अने
आ ते एरो उपदेश करे ता तेना सधधमा
एतलुं अ कही शक्य के, तणे सुंदर पाया

उपर सहजमां उडी जाय एवी झुंपडी ज
वांधी ! एवी रीते दरेक धर्म माटे कही शक्याय.

वीतराग एटले राग अथवा पक्षपात
विनाना पुरुषोए जे पद्धतिथी मोक्ष अथवा
नीजरूपपणुं अथवा सास्वतुं सुख संपादन
कर्युं छे ते पद्धतिने 'जैन धर्म' ए नामथी
लोको ओळखे छे, कारण के तेमां स्वार्थ
अने हिंसा उपर जय मेळववानो ज उपदेश
छे; एटलुं ज नहि पण एम करवानां हथी-
आर पण पुरां पाहयां छे.

एना उपदेशमां हिंसा अने स्वार्थीपणा-
नो अग मात्र नथी अने जो कदाच कोइ
माणस कोइ सूत्र, कोइ पुस्तक के कोइ ग्रंथ
एवो बतावी शके के जेना उपर जैन नाम

હાય અને જેની અદર હિસક કૃત્યનો, ઉપદેશ હોય, તો તે પુસ્તક 'જૈનસેવ' નહિ પણ બનાવટી જ સમજવું. ઉચ્ચમ વીમો ની મોટી નક્કરો હમેશ થયાં જ કરે છે.

જૈન સિદ્ધાંતોષ અહિંસાની ઉચ્ચમતા સ્વિકારવા છતાં તે પાઢ્યમાં રહેલી મુશ્કેલીઓ પણ સહમાં છાધી છે, અને તથી 'સાગારી' અને 'અનાગારી': પત્ની જે શાસ્ત્રાઓ ધમની બનાવી છે તે છોકરો અભ્યાસ છોડી આશ્વા દિવસ રમ્યાં કરવો હોય તેને સુષારવા અર્થે પ્રથમ તેનો પિતા કહ કે તારે સવારના ૭ થી ૧૦ સુધી તો નહિ જ રમવું. આ વાક્યમાં '૧૦ વાગ્યા પછી રમ, જ' એવા હુકમ સમાતા નથી પણ ૭ થી ૧૦ સુધીના નિષ્પ

मां लाववानो ज समावेश थाय छे. धीमे धीमे ए नियमने वधारवामां आवे छे अने छेवटे छोकरो पोताना काममां मशगुल बने छे. ए प्रमाणे आ जैन सिद्धांतो पण रात्रिदिवस हिंसकवृत्ति अने स्वार्थमां रहेला मनुष्योने माटे प्रथम ' सागारी ' धर्मनो रस्तो बतावे छे अने ए धर्ममां स्थिर थयेलाओ माटे ' अनागारी ' रस्तो बतावेछे.

‘ सागारी ’ धर्म पाळनारा ‘ श्रावक ’ नाम्थी ओळखाय छे अने ‘ अनागारी ’ (अणगार) धर्म पाळनारा ‘ साधु ’ नाम्थी ओळखाय छे सागारी धर्म पाळनारे पोतानी दृष्टि हमेश अनागारी धर्म उपर टेकववी जोड़ण, नहि के चालु स्थितिधी

(૧૪૬) પ્રકરણ ૬—દેવ તથા ધર્મ

સંતોષ પામી અગ્ની રહેતું જોઈએ પાં-
ચ હજારની મુદ્દીપાછા ગદસ્પો પટલેથી
સતોષ પામી બેસી નહિ રહેતાં સાસ્ર મેઝ-
બધા તરફ જ રાટ્ટિ રાલે છે—જો કે સાસ્ર
મેઝરવાનુ યોદાનાજ નસીયમાં હોય છે તેમજ
અનાગારી ધર્મ પળ યોદાનાજ નસીયમાં હોય
છે, તો પણ હમેશ 'આશય ચત્તર જ કરપયો'
(Alma High) ૯ મુદ્દનું લક્ષણ છે ઉત્તમ
પદાર્થનો સોમ દિવસ જ છે

અનાગાર ધર્મ (સાધુ ધર્મ)

સાધુની સપાત્રીશ પ્રકારની યોગ્યતા અથ-
વા ગુણરિપે પાંચ પીઝા પ્રકરણમાં કહે-
વાઈ પર્યું છે તેમની રાટ્ટિ હમેશ આમ્પસાપર

तरफ ज होय छे ए आत्मसाधनेना धर्ममां
 जे नवांनवां तर्खो अंतर्दृष्टिही जेवामां आ-
 वे छे अने तेथी जे अंतरानंदथाय छे ते अ-
 कथनीय छे. युरापियन कावे ' काउपर'नी
 नीचली लीटीओ आ संबंधमां तदन साची
 ज छे:—

“ Religion ! what treasures untold
 “ Reside in that heavenly word !
 “ More precious than silver or gold
 “ Or all this earth can afford. ”

ए आत्मिक धर्मना खजाना खरेखर सो-
 ना-रूपा करतां अगर दुनियांनी हरकोइ
 वस्तु करतां घणाज कीमती छे एवो अनु-
 पमेय, अकथनीय अने स्वतंत्र आनंद जे(मा-
 धु)ने मळतो होय ते पछी दुनियांना व्यव-

(૧૪૮) પ્રકરણ ૬—દેવ તથા ધર્મ

શરત અને તેની વુ સપરિણામી સહેમતોને
કદી પણ કેમ સ્વિકારે ? સસાર અને સસા
રના પુતલ્લા રૂપ પુદ્ગલ્લિક શરીરની સટપટો
તેને કેમ પસંદ પડે ?

સાધુ-ધર્મમાં નીષેના 'પચ મહાવ્રત' * નો
સમાવેશ થાય છે:—

(૧) પ્રાણાતિપાત વિરમણ વ્રત:-એકેન્દ્રિ-
યથી પંચેન્દ્રિય સુષીના સ્વાચર સમગ્ર સસ
નીષેને પોતાના સરસા ગળીને, પોતાના
જેવી જ તેમનામાં આત્મસત્તા છે એમ મા-
નીને, તે સવની દયા પાઠે અર્પણ પોતે

* સ્ત્રીસ્ત્રી ધર્મમાં પણ એવીજ પાંચ મન્યઓ
(Commandments) છે—Thou shalt not
kill Thou shalt not steal &c.

हिंसा करे नाहि, *बीजा पासे करावे न-
हि अने कोइ करे तेथी मनमां राजी था-
य नाहि.

(२) मृपावाद विरमण व्रतः—मृपा अ-
थवा खोटुं बोले नाहि. अही खोटुं बोलवा-
मा मात्र जूठुं बोलवानो ज समावेश थाय
छे एम नाहि; परंतु जे जे वचनो अप्रिय,
अपथ्य अने अतथ्य होय ते सर्वनो समा-
वेश थाय छे. अर्थात् साधुए दरेक वचन
प्रिय, + पथ्य अने तथ्य बोलवुं. प्रिय

* हिंसा ८ कारणोथी थाय छेः—अज्ञान,
संशय, विपर्यास, राग, द्वेष, स्मृतिभ्रंश, योग-
दुःप्रणिधान अने धर्मनो अनादर.

+ वेदमां पण कह्यु छे के, “सत्यम् ब्रूहि,
प्रियम् ब्रूहि.”

પટલે એ સાંચાચાવી કોઈના ખીચને ક્ષેપ
 ન લાય, પદ્મ પટલે એ વચન છેલ્લે સર-
 પાએ દિતકારી નીકરે અને તદ્વ્ય પટલે ય-
 યા તદ્વ્ય અથવા સાધુ એ વચનમાં એ પ્રણે
 નિયમ સચવાતા ન હોય તેવું વચન કોલના
 કરતાં સાધુ મૌન રહેવું વધારે પસંદ કરે

(૧) મદસ્તાદાન ચિરમણ વ્રતઃ—કોઈ
 પણ વસ્તુ કોઈના આપ્યા સિવાય છે નહિ

(૪) મૈથુન ચિરમણ વ્રતઃ—સર્વ મદ્દા
 રે સ્ત્રીસમાગમ લગ્નનો આ વ્રતના રક્ષણ
 એ સમર્થ પુરુષોએ ‘નય લાદ’ અથવા નય
 કિરમા યોજ્યા છે, કે બેચી વિષયમુર્તિના
 ગમ્મગમ્મીઆનો સંપર્ક જ રહે નહિ

(૫) પાંચ વ્રત ચિરમણ વ્રતઃ—ધન-ધર-

ती आदि हरेक प्रकारना परिग्रह के जे आत्माने ममत्वभावथी 'बंधीवान' बनावे छे तेनो सर्वथा साग साधुए करवो पड़े छे.

सागारी धर्म (श्रावकनो धर्म).

सास्वता सुख अथवा मोक्षना पगथी-आ रूप सागारी धर्म वार प्रकारे कह्योछे. परन्तु ते वारेनो समावेश "स्थूल प्राणातिपात विरमण व्रत" मां थइ शके पृथ्वी-मां केटलाक जीवो स्थूल एटले मोटा छे. अने केटलाक सूक्ष्म छे वे इन्द्रिय आदि त्रस जीव ते स्थूल समजवा अने एकेन्द्रिय स्थावर जीव ते सूक्ष्म समजवा. आ वे प्रकारना जीवो पैकी, श्रावक अगर सागा-

(૧૫૨) મકરણ ૬—૪મ તથા ૫મ

રી ધર્મ પાલ્નારો મામ સ્કૂલ જીવની જ
હિસાથી દૂર રહી શકે છે, મુસ્મ જીવો તો
સંસાર વ્યવહારના વરેક કાર્યમાં ઇનાયા
કરે છે, તેનો નિયમ તે છડ શકતો નથી
સોવળ બનતાં છુપી તેની ' યત્ના ' અયથા
સમાજ રાસ્ટ્રધાનું તો તે સસમા રાસ્ટ્ર છે

સ્કૂલ જીવની રસામા પણ અમુક સ-
રતા (Conditions) આવક રાસ્ટ્ર છે પહે-
છી મરઠ ઇ કે, સ્કૂલ જીવને સંકરપ કરીને

(Intentionally) મારથા નદિ; થીમી
મરઠ ઇ કે, નિરપરાધી સ્કૂલ જીવને માર-
થા નદિ; થીમી સરઠ ઇ કે, નિરપેસ દિસા
વરથી નદિ

જા ક આવકે પણ મથથા દિમા ત્યા

गवानी स्थिति ए पहोचवानी उमेद राख-
वी जोइए तोपण ते स्थिति ए आवतां प-
हेलां आटली छूटवाळुं फरमान तेने वता-
व्युं अणसमजु लोको श्रावकोने माथे खो-
टुं आळ चढावे छे के, तेमनो धर्म तो तेमने
न्हावानी मना करे छे; अने तेओ नाना
जीवने वचावनारा अने मोटाने मारनारा
छे अत्रे आपेला खुलासा उपरथी सम-
जाशे के, ए तहोमत केवळ वीनपायादार*
अने द्वेषमय छे

* ' वनराज चावडो ' ए नामना पुस्तकमा
तेना सुप्रसिद्ध कर्त्ताए जैन धर्म माथे गुजरात
नी परतंत्रतानो आरोप मुकयो छे अने देशर-
क्षणार्थे पण श्रावकोने लडता तेमनो धर्म नाम

(૧૧૪) મકરણ ૬—વેન તથા ધર્મ

અહિંસા નામનું આ પહેલું મત પાઠ્યા
સપરાંત, જૂઠ-ચોરી-અધિચાર અને તૃપ્તિ
કરે છે એવો સિદ્ધાંત હાર્યાસ્પદ પ્રસંગ આપી
બીતરી મતાવ્યો છે; તે માત્ર જૈન સિદ્ધાંતોના
રહસ્યથી અજ્ઞાનતાનું જ પરિણામ છે આશ્ચર્યની
વાત છે કે, એ જૈન ધર્મ એવા સ્વામાયિક અને
ન્યાયમુક્ત (rational) ધર્મની સોછડી નિંદા
કરનાર વિદ્વાને જૈન રામાઓ યુદ્ધોમાં કેવા પ-
રાક્રમ કરતા તે માણસા દરકાર કરી નથી શકું
(કે જે એક સાગારી ધમ પાછળારો હું) એમ કહી
શકીશ કે સંસારી પ્રાણી જ જમીનમાંથી સાય
મે છે તે જમીન (માનુષ્ય) ના રક્ષણાર્થે સદા
તૈયાર થાય તો તે અપરાધી સાથે સહે છે, પ
રમાય મહે છે હિંસા કરવાના હેતુથી જ નહિ
પણ હિંમતને જ રક્ષવાના હેતુથી સહે છે અને

ए चारथी निवर्तवा रूप ४ बीजां व्रत पण तेणे पाळवानां छे. आ ' पांच अणुव्रत ' +

तेथी पोताना सागारी धर्मने उल्लववानो अर्था-
तू लीधेला नियमने तोडवानो दोष वहोरतो न-
थी, जो के हिंसानो दोष तो लागे ज परन्तु ए
एक संसारी तरीके उपला संजोगोमा पण जो
ते लडवुं पसंद न करे तो वेहेतर छे के तेणे
साधुपणुं अथवा आगार वगरनो धर्म स्विकार-
वो -प्रकाशक

+ साधु ए पाच व्रतो सर्वथा—काइ पण
आगार सिवाय पाळे छे माटे साधुना ' पच म-
हाव्रत ' कहेवाय छे अने श्रावक ते सर्वांशे पा-
वी शकतो नथी पण अमुक छूट राखवी पडे
छे माटे तेना ' पच अणुव्रत ' कहेवाय छे.

(૧૫૧) પ્રકરણ ૬—દેવ તથા ધર્મ

કહેવાય છે

ए पाँच उपरांत वीजां ७ व्रत आपके पाञ्चानां छे ते दुकरमां नीचे मुमब छे -
दीक्षानी मर्यादा, परिग्रहनी मर्यादा, अ-
नर्थदह मर्यादा निष्पयोमन धत्ता दोषोपी
विरक्ति, सामायिक नामनुं ध्याननुं व्रत,
दीक्षावगासीक व्रत, पोषवव्रत अने अ-
विधि संविभाग व्रत (ए सातनो बिस्तार
अम्प कोइ पुस्तकमां मोइ लेबो)

देव

आ सष्टिनो मेरम्बो माग आजना घोष-
को मोइ शक्या छे तेषी पगो मोटो भाग
इमी तेमनायी अजाप्यो छे 'बीतराग नों-
ध'मां 'चौद राजमोक'नु वणन भाप्यु छे रे

જેમાં સકલ વિશ્વની ભૂગોળ-સ્વગોળ આવી જાય છે એ સર્વ જમીન અને તેમાં રહેલાં પ્રાણી-પદાર્થોમાં જૂદા જૂદા સ્વાસ્થ્ય ગુણો રહ્યા છે એ ગુણો એ તેમની કુદરત છે કુદરતને આદિ નથી, અંત નથી. વ્યાસજીએ પહેરેલી પાઘડીના જો અંત કે આદિ જોવામાં આવે તો કુદરતના આદિ-અંત હાથ લાગે. તેનો કર્તા કોઈ નથી. તે નાશ પામતી નથી પણ સમય સમયમાં તેનાં રૂપાંતર થયાં કરે છે તેથી સમાન્ય મનુષ્યો તેને નાશ પામતો માને છે. પૃથ્વીનો કર્તા કોઈ હોઈ શકે જ નહિ એવી માન્યતાને આધુનિક જમાનાના યુરોપિયન વિદ્વાનો પણ ટેકો આપે છે.

(૧૫૮) પ્રકરણ ૬-દેવ તથા પર્વ

જ્યારે ईश्वर કર્ચા* નથી સારે પછી વ
ની પૂજા-અર્ચા કરવાનુ તો કર્યા જ રહુ ?
અને કુદરત તો ખરૂ છે તેની પૂજા શુ ?

‘દેવ’ના સંબંધમાં ઘણા છોકો મૂઝા
મય છે દેવ શબ્દ ‘દિવ’ ઇટલે પ્રકાશવુ
વ ચપરણી નીકળ્યો છે ‘દેવ’ ઇટલે માત્ર
‘પ્રકાશ’; અથવા જ્ઞાનાદિ આરંભિક સેમથી
પ્રકાશીત આત્મા, જેમણે સ્વમાયથી પ્રકા

* ईश्वરને કર્ચાપણું નથી પણ મિઠાઈતની મા-
વીની માટે જાનો શ્રીમતી પાર્વતીની રૂઝ ‘સમ્ય
ક્ત્વ સૂર્યોદય’ [હિંદી ખાયામાં મોટે મંચ-મૂળ્ય
રૂ. ૥૥ ‘મેન હિતેશ્વર’ ઓકિસમાં મળશે]
દેવતમ્બની પીઝાન માટે વ પુસ્તક સામ તું જ
શા-—વિનાયક ગાયત્રી વ

शमय आत्मा उपरनो मेल दूर करी 'नीजरूप'
माप्त कर्युं छे. एवा एक वे नहि पण असं-
ख्य आत्माओ देव छे तेमने एकपणे मा-
नो अगर अनेकपणे मानो ते सरखुं ज छे;
सर्वने देवपणुं एक (सामान्य) कारणथी
ज आरोपीए छीए

‘वीतरागनोंव’ बोधे छे के, “ तमारा
पग उपर उभा रहो. करशो तेहुं पामशो
अने वावशो तेहुं लगशो. अमे केवी रीते
वाव्युं के जेथी उत्तमोत्तम फल लण्युं, ए
जाणवा कोशीश करो अमने याद करशो
तो अमारां ते कामो पण याद आवशे अ-
ने तेथी कोइ बखत अनुकरण पण करी
शकशो. बाकी तो तमारां कल्याण तमारां

(११) प्रकरण ६-देव तथा भर्म

हाथमां न छे हमारी सधा नपी के कोइने
कांइ आपी बाकीए ”

केसु निप्यसपात कयना केयी बीतरागी
पाठ ! केसो सरस आत्मसम्भव (Self-re-
liance)नो पाठ ! आ आत्मसंश्रयनो पाठ
व्यारे छोको बराबर समझे त्वारे जसामा
जिक अने आत्मिक वृद्धति यझे पारका
पगे दोहबानी आशा राखनारा पाप, प
णु मोडु पाप छे त्वारे, पस्ताबाना प्रसंगो
ज पामे छे ईश्वर आपणा माटे अबतार
छइने आपणी बागि झाम्बी विमानमां बेसा-
ही तइ जाय, एही मान्यतामां केटछा वषा
लोको पीधारा आ अमुल्य मनुष्य देह-
गणु गुमाव छ ।

अज्ञान, क्रोध, मद, मान, माया, लोभ, रति, अरति, निद्रा, शोक, असत्य, चोरी, मत्सर, भय, हिंसा, प्रेम, क्रिडाप्रसंग अने हास्य : ए अढार दोष वगरना देवतुं स्वरुप जाणनाराओ कदी कोइ जातना व्हेममां फसासे नहि कारण के देवने जन्म-मरण छे नहि, करवापणुं छे नहि, रागद्वेषादि छे नहि, रुपरंग छे नहि: मात्र ज्ञानानंद रुप तत्व ए ज देव छे, के ते तत्वने हुं अने तमे (प्रयास करीए तो) पामवाना छीए.

घण्टे भोली श्राविकाओ के जेओ छ-
पाश्रये * हमेश जाय छे, सामायिक x
नित्य करे छे अने धारेला + गुरुनां द-
(Unsuspecting) होवाथी उमदा खवासनो
छे अने व्हेमो (Superstitions) वगरनो हो-
वाथी सुधरेलो (Refined) छे, ए बे गुणो ते-
ने आ न्यायप्रिय जमानानो सर्वमान्य धर्म बना-
ववा समर्थ छे.—मात्र समर्थ लेखको अने उपदे-
शकोनी न्यूनता छे

* उपाश्रय, an asylum

x सम भाव (रागद्वेषरहितपणुं—आत्म-
गुण)मा स्थिर रहेवानुं ४८ मीनीटनुं व्रत(ध्या-
न जेवुं ज)

+ केटलाकवेश लजवनारा साधु स्त्री--पु-

(૧૬૪) પ્રકરણ ૭—મિષ્ટ્યાત્વ

શેન માટે પેલી યદ્ બાપ છે તેમો મુસલમાનના તાબુતની માન્યતા પણ પટલા જમ થયી રાસે છે તેને બિચારીને થી સર આ કાગલનો તાબૂત તેને છોકરો આપ સમર્થ નથી ! ગુરુ તરીકેના માન સાટે સુધુપણુ સોનારા પોતાના ગુરુની પાસેથી તેમો ‘ સમાકિતના બોલ ’ ગોભતી થસ રામ્યસ્થ અને મિષ્ટ્યાત્વના મેદ ધીર હોત તો તાબુત હોતી, માતા-મેલદી, રાજાની થવાની અને ઈંગરાને કદી માન નહિ મોક્ષના દેવને કરવાપણું છે જ ન મ્પોન કહે છે કે “ તમે મને ગુરુ પારો, કિં વિગેરે ’ એક સાબુ ઉપર મેમ અને ચીમા તર મેદગારી થયાનુ આ એક મથલ કારણ છે

अने स्वर्गना देवना हाथमां, मनुष्यना पूर्व
भवनी करणी सिवाय,* कांड देवाना
शक्ति नथी. तो पछी नाइक वखत, पैसो
अने शरीरवळना भोगे तथा शुद्ध सम्यक्त्व-
रत्नना खर्चे शा माटे मिथ्या भ्रमण करवुं?

माटे सम्यक्त्वना शोखीन प्राणीए मि-
थ्यात्वना, नीचे समजावेला २५ भेद बरा-
बर समजीन पोताना आत्माने तेनो 'संघ-
टो'* न थवादेवा सावचेती राखवी जोइए.

* " Man is the architect of his
own fate" and " Nothing can work
me damage but myself, the harm
that I sustain I carry about with
me, and I am never a real sufferer
but by my own fault"—St Bernard

* संघटो—स्पर्श—आमडछेट.

(૧) 'અમિગ્રહીક મિથ્યાત્વ'.

મે મનુષ્યો હઠવાદ કરી, કદાગ્રહ
 છોડે નહિ અને સામો માણસ સ્ત્રી દલીલ
 સ્પષ્ટ સમજાવે તોપણ ' ગધેદાનું પુંછડુ પ-
 કડયુ તે છોડે નહિ ' તેને " અમિગ્રહીક
 મિથ્યાત્વી " કહે છે દૃષ્ટાંત તરીકે 'સોર
 ઘાળિયા 'ની યાત સુમસિદ્ધ છે; તેણે જ-
 ઢેહુ સોડું માથે મુકીને આગઢ ઘાલતાં રૂ
 પું-સોનું-ઘણેરાત વિગેરેના સમુદ્ધ બોયા છ-
 તાં સોડું છોડયું જ નહિ અને નાદક નિ
 ર્માત્મ્ય વીજ સપાટીને દુઃસ્ત્રી ધયા તેમ જ
 કેટલાક માણસને જ્ઞાનની યાત સમજાવી-
 પ ત્યારે કહે કે, શું આટલા દિવસ જ્ઞા-
 ન વગર પડયુ રહ્યું હતું કે? અમે તો અ

मारे 'करता होइए ते करीए अने छासनी दोणी भरीए' एवा विचारा 'अभिग्रहीक मिथ्यात्वी जीवो'ना नसीवमा दहीं-माखण-मलाइ-धी क्यांथी होय ?

(२) अनाभिग्रहीक मिथ्यात्व.

केटलाक भोळा जीवो एवा होय छे के जेओ वितराग देव, तेमणे भापेलो धर्म अने तदनुसार वर्तनार साधुओने मानवा छतां कहे छे के, 'आपणे तो सर्व देवने नमवाना अने सर्व धर्मने मानवाना' एमनामां 'अनाभिग्रहीक मिथ्यात्व' समजवुं.

जे देवोमां 'सुदेव'नां लक्षणो न होय, जेमनो मार्ग दयानो न होय, जेमना आ-

(૧૬૮) પ્રકરણ ૭—વિધ્યાસ્થ

ષાર વિષારમાં પરસ્પરવિરોધ આવતો
 હોય તેમને દેશ તરીકે માનવા—પૂજવાથી શું
 મુદ્દિને આચરણ ન સાગે ? શ્રી ચીતરાગ
 દેશને સ્મરવાનું કોઈ કારણ હોય તો તે
 એ જ છે કે, એ થશે તેમના જ્ઞાન-ગુણનો
 અશ્વ આપણામાં આવે; શાકી તો સૃષ્ટિષ્ઠ
 પદારમાં કોઈ રીતે તેઓ આદા આવેઃ અ-
 ને આપણને મદદ કરે એવું માનવું એ ચી
 તરાગની ચીતરાગતા વપર કસંક ચઢાવવા
 એવું અને સૃષ્ટિનિયમ વિરુદ્ધ છે એમજ,

❖ ‘ નેષરામિદ્ધ ’ લોકો જન ધર્મના આ
 સિદ્ધાંતોમાં પોતાના વિષારોની પ્રતિષ્ઠાયા મોદ
 ણક મનો પુરાણ મલ્લયા માટે બેરદ આનંદ
 વામશે

અસત્તદેવ-અસત્ગુરુને માનવા-પૂજવાથી
પણ તેમના એ અસત્ ગુણો ભક્તમાં પ્રવેશ
કરે એમાં શી નવાઈ ?

આ અજ્ઞાનના વન્ને છેડે ભૂલ કરનારા
સૈંકડો જનો છે. કેટલાક જ્યારે સર્વ દેવ
ઉપર પૂજ્ય દ્રષ્ટિ રાખવા તૈયાર થાય છે
ત્યારે વીજા કેટલાક વળી અસત્તદેવ-અ-
સત્ધર્મ અને અસત્ગુરુને ગાલો ભાંડવામાં,
નિંદવામાં, અપમાન પહોંચાડવામાં જ ધ-
ર્મ માને છે-સમકિતનું લક્ષણ માને છે. આ-
થી વધારે ભયંકર મિથ્યાત્વ વીજું કયું ?
સમ્યક્ત્વનાં પાંચ લક્ષણમાં પહેલું જ લક્ષણ
'ઉપશમ' કહ્યું છે; એમાં અપરાધી ઉપર
પણ સમાદ્રષ્ટિ કહી છે; તો પછી અજ્ઞાન-

मां भूला मटकता प्राणोभो छपर कोप
करवानी तो बाह अ कर्पा रही ? ' पेसा
तपर पाटु ' (लाठ) मारवानी पॉसीसी
जेन सूत्र तो कही स्थिकारतु नपी

एक सौकिक दृष्टांत आनो अण्णो खु
लासो करी शकथे एक माणस वज्रारमां
जवा माटे घेरपी नीकळ्यो रस्तामां तने
५०० माणसो मळ्या अने पोताना पिता
पण मळ्या पिताने 'पितामी' कही नम
स्कार कर्पा पण पेसा पांचसोने बीलकुस
भोलाज्या नहि शु पोताने 'पितामी' नहि
कहेवा माटे ते ५०० माणसो तेने मीना
मी-मदांष के अविषेकी कही शकथे। अ
गर शु तेणे ते पांचसोने पण ' पितामी '

कह्या होत तो ते ढहापण कर्युं कहेवात ?
 पिता तरीकेनुं अभिधान अने सन्मान मा-
 त्र तेना ज माटे छे के जेणे जन्म आप्यो
 होय तेमज जेओ एवा उपकारी नथी ते-
 ओ पण थुंकवा लायक अने 'नीच-दुष्ट'
 आदि गाळो वढे अपमान पहोंचाडवा ला-
 यक तो नथी ज

(३) अभिनिवेपिक मिथ्यात्व.

कोइ मनुष्य वीतराग देवतो धर्म पा-
 मो, सूत्र मणरे अहंकारे चढी जाय अने
 द्रव्य खातर अगर एक वखत पोतानी थ-
 गेली भूल उवाडी न पडवा देवा खातर
 अगर एवा कोइ आशयथी श्री वीतराग

(૨૭૨) પ્રકરણ ૭-મિથ્યાત્વ

દેવતાં વચનો વસ્થાપે-ઉત્સુષ પરુષણાઃ

❖(૧) 'તિસુસો' ના પાઠમાં અને બીજી પ્રાણી
જગાણ 'વેદ્ય' શબ્દ સુસ્તો 'જ્ઞાન' ના અર્થમાં
વપરાયલો છતાં તેનું 'મૂર્તિ'ના અર્થમાં સંજ્ઞા તથા
'નિલેપ'નો તદ્દન અવલોકો અર્થ સંજ્ઞા કેટલક
સ્થાણે વપરાયેલા પૂના પરુષી અને પુષ્ટીમાં પ્રયો
રણમાં (૨) યુરોપિયન પદ્ધતિ હર્મન એકોબીય
આચારાંગ સૂત્રનો અંગ્રેજી તરજુમો કર્યો તેમાં
'એન સ્થાણે માંસ સ્થાણે કસ્તે' એવો અર્થ કર્યો
આ વાનને હટાટમાં ફરક પડ્યો ન કે,પહેલા
હટાટમાં જાણીશુસી અપરાધ (intentional
crime) વધા છે અને બીજા હટાટમાં ગુણ
મા અમાલે અજ્ઞાન છે અંબકારમાં કોઈક
દિવસ દિવક આવશે, વળ પોલ્ક કલ્ક અમવા
વ્યમાં બેઠેલ વીંકી વગરની માંસવાલ્યને પ્રપદ
સૂર્ય વળ શુ કરી શકશે ?

કરે તે મનુષ્ય ‘અભિનિવેષિક મિથ્યાત્વી’ સમજવા. ‘ગોસાળો’ અને ‘જમાલી’ આ વર્ગનાં સુપ્રસિદ્ધ દૃષ્ટાંત છે.

વસ્તના વહેવા સાથે, લગભગ સર્વ ધર્મોનાં શાસ્ત્રોમાં ઘાલમેલ થઈ છે. અને જૈન સૂત્ર પળ કુદરતના કાનુન બહાર નથી તેમાં પળ એમજ વન્યું છે અને તેથી શુદ્ધ (Unmixed) સત્યોજાળવા-મેળવવાનું કામ, જે વસ્તમાં સૂત્રો અક્ષર રૂપમાં નહોતાં મુકાયાં તે વસ્ત કરતાં પળ વધારે મુશ્કેલ થઈ પડ્યું છે.

અભિનિવેષિક મિથ્યાત્વી જીવો વની શકે ત્યાં સુધી તો અમુક શબ્દ કેવાક્યનો અવળો અર્થ જ કરીને પોતાનો મત ચલાવે

છે; પણ ઝ્યાં એવા જે અર્થ થયા અશક્ય
 હાય છે સાં શબ્દ કે શક્ય સ્વારસા કે
 ઘટાદનાનો ધમ છેતાં મરા પણ અશકાતા
 નથી કેટલાક તો કપોલકલ્પિત શાસ્ત્ર
 રચી તેમાં મેંકહો ધરસ સ્વપરની તારીખ
 સ્ત્રી રચનાર તરીકે પુરાણા પ્રમ્પ્યાત પેટીત
 કે મહાત્માનુ નામ સ્ત્રી તેને જમી
 નમાં દાટે છે અને શિષ્યોને કહે છે કે
 સો કે પાંચસો ધરસ સુધી આ ગ્રંથ બહાર
 કાઢશો નહિ પાછાથી એ પુસ્તક મહાત્મા
 નો પ્રમાદી તરીકે માધ આસ્થાથી જ પૂ
 જાય છે

આ બહુલસમારી જનો સ્વેસ્ત્ર સમાધિ
 નો જીવની કયાને પામ છે તેમણે તેમન

नम्र भावे सुबोध करवो अने जो शिखा-
मण आपनारी सुगरीनो माळो वांदराए
तोडी नारुयो एम करवातेओ तत्पर थाय तो
बहेतर छे के चुप रहेवुं अने दुनिया तेम-
नाथी फसाय नहि एटला माटे मात्र-
साचा मार्गना उपदेशने प्रसराववो.

(४) संशयिक मिथ्यात्व.

“वीतरागनो परुपेलो धर्म, परुपनारने
पक्षपातनु कांइ कारण न होवाथी, ठीक
तो जणाय छे; पण सोळ आनी साचो हशे
के केम ? ” एम मनषां शशय राखे अने
निश्चयपर न आवे, निश्चय करवा माटे उद्यम-
शीलज नथाय: एवाने ‘ संशयिक मि-
थ्यात्वी ’ कहेवाय छे

सुप्रनी घणीएक बाबतो छपर विचार करीने सत्यतानी साधी करी होय एषा जनोए कोइ कोइ बात समजधामां न आवे तो संशयमां पड़ी सम्प्रवृत्तने मछीन न करवु, पण विचारशक्ति फोरबधी विचारशक्तिमां असौकिक-अनुपम सच्चा रहेसी छे दुनियांनी मोटी मोटी घोषो विचारशक्ति फोरबयाना प्रतापे ज यह छ याटे हृदयपूर्वक विचार कर्या करबो—तेमां छंदा उतरंनु तोपण मो पूर्वकमना योगे पोतानी शक्ति लगभग नकासी ज यह पढे मो काइ पंडीतजन पासेयी संशयनो तु आमा मेळयबो तेम छां गुलासो न पाय तो पाछी ‘ तुमन मन ज ओणठ परेइय ’

अर्थात् 'तमे जं साचा छो-तमे कह्युं ते सत्य छे', ए श्री 'आचारांगजी' नुं वाक्य बोली ते नहि समजायली वावतने एम ने एम अभराइ (छाजली) उपर मृकी देवी. "ते समजवा जेदला क्षयोपसम नथी; ते ज्ञान मने मळवानो हजी वखत पाक्यो नथी" एम विचारहुं अने ज्यारे एकाएक तरंगथी या मुनीना बोधथी या कोइ बीजी रीते ते वातनो खुलासो मळवानो जोग होय त्यारे अभराइ उपरथी तेने नीचे उतारवी.

अरुणास्त्र अने एवां बीजां चमत्कारी वाणो के जे एक, फेंकवाथी सेंकडो थइ जतां, वगर बळदे चालतां विमान, अभि-

(૧૭૮) ધકરણ ૫—મિધ્યાત્વ

મમ્પુનુ કોઠાપુદ : વિગેરેને આપણે આજ-
સુધી હાથી કહાડતા હતા પણ નમરી થોપો,
રેલ્વે ગાડી અને ઘલુન, સ્કાફરની મ્પૂહ
રચના આદિ આપણે પ્રત્યક્ષ જોઈએ છીએ
સારે આપણી પ્રથમની મૂર્છામી સ્વપ્ન હસવું
આખ્યા ષગરરહેતું નથી નગરની સામ અને
ધીમી ગલીઘીનાં જંતુઓ (Germs) દરદો
ઉત્પન્ન કરે છે, એ સિદ્ધાંત મૈન સૂચમાં છે,
પણ આમના ડાકટરોએ સાબીત કર્યો છે
પહેલાં તેને કોઈ મામ્યે જ માનતું પૃથ્વી દ-
હા મેંત્રી નથી અને સૂર્યની આસપાસ ફ-
રતી પણ નથી, એ સિદ્ધાંત યરપિયન શો
પકોના મતથી વિરુદ્ધ અને મૈન મતને જ
નુસાર છતાં સુદ મૈનોનો જ મોઢો માગ

शंकाशील हतो अने छे. पण छेक आधु-
निक शोधकोए अवलोकन अने प्रयोगोथी
ए वातने सिद्ध करी छे अने ए सिद्धांतनी
तरफेणमां अंग्रेजी पुस्तको पण छपायां छे.
'पृथ्वीनो-प्राणीनो ने बनावोनो कर्त्ता इश्वर
होशो जोइए' एवी मान्यता घणाखरा
धर्मोनी होवाथी अने ते धर्मावलंबीओनो
सहवास जैनीओने घणो होवाथी खुद
जैनो पण 'इश्वर करे ते खरुं,' 'राम राखे
तेम रहेवुं' विगेरे उद्गारो हालतां चाल-
तां काढे छे; पण 'वाइवल' पक्कुं शीख्या
पछी विद्या (Science) ना अभ्यासमां
जोडायला यरपियन विद्वानोए ज* 'वा-

* प्रोफेसर ज्हॉन बुइल्यम् ड्रेपर M D.,
L. L. D

ફક્ત 'ને જુદા પાટી દાસલા દલીલો સહિત સાબીત કર્યું છે કે, પૃથ્વીની આદિ દોઢ થકે જ નહિ અને તેનો કયા સમયે જ નહિ એમ જેમ વિદ્યા (Science) નો અભ્યાસ સ્વીકારો જશે તેમ તેમ જૈન સિદ્ધાંતો વધારે પ્રકાશમાં આવતા જશે આથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે, જૈન ધર્મને જૈનો અને બુદ્ધિવાન સમગ્રી શકે પડેલા મોટે પ્રયત્ન જૈન સૂત્રોનો અભ્યાસ કરીને પછી વિદ્યા (Science) ની જૂદી જૂદી શાસ્ત્રાઓના અભ્યાસ પાછળ કેટલાક ગુણોની આશરે મર્યાદા પડે છે આશ્ચર્યનીય છે શ્રીમંત આગેવાનોએ આવી ગોઠવણ કરવા વચ્ચે સોયો જોડતો નથી

(५) अनाभोग मिथ्यात्व.

जेने धर्म-अधर्मनुं के जीव-अजीवनु कांइ ज भान नथी, एवा वालवत जीवो 'अनाभोगी मिथ्यात्वी' छे ए वर्गमां ऐकेंद्रिय, वे इंद्रिय, ते इंद्रिय, चारैन्द्रिय, असंज्ञी पचेन्द्रिय * अने ते उपरांत अज्ञान मनुष्योः एटलानो समावेश थाय छे

(६) लौकिक देव-धर्म-गुरु गत मिथ्यात्व.

(अ) लोकमां जेने देव मनाय छे एण जेनामां 'देव' ना गुण नथी एवाने मानवा पूजवा ए 'लौकिक देवगत मिथ्यात्व' क-

* जेवा के पोपट, काकाकौआ विगेरे.

(२८२) प्रकरण ७-मिथ्यात्व

हेवाय पोताने समानितो जीव कहेवडावे
अने सग्त प्रसंगे गणपतिनु पूजन तो घुके
नहि, अनिवारे इनुमानने तेस घडावे, अं
बा-भवानी-पीर-पेगबरनी मानवा राखे,
एणुं 'लौकिक मिथ्यात्व' स्वरेस्वर जेनोने
नोचु जोवरावनारु छे जूदा जूदा देशोर्मा
गणपासे, इनुमान, मधुषा, मेरुळी, गुरफ
देश गोगो, आसपास, रामदेव(कानुबा),
बहुधर, भवानी, तुलजा, अंबा, रींगलज,
पीर-पेगबरनी कपरो, मेघमाळी आदि कु-
ळदेवः विगेरेने धर्मदेव तरीके मनाय छे;
परन्तु, भीषोस्वरागतो 'आत्मदर्शय'नो सि-
द्धान्त न आ सर्व देव-देवीओपी दूर
रहोवा फरमावे छे

(બ) એવીજ રીતે લૌકિક પર્વને લાભ થવાની લાલચથી માનવા-પાઠવા એ 'લૌકિક ધર્મ ગત મિથ્યાત્વ' છે. લાઘા પઢવો, ખાઈ વીજ, અક્ષય તૃતીયા, ગણેશચોથ, નાગપંચમી, ઉમછઠ, શીઠીસાતમ, જન્માષ્ટમી (ગોકળ આઠમ), અક્ષયનવમી (રામનવમી), દશેરા, મીમ એકાદશી, વત્સ વારસ, ધનતેરસ, રૂપ ચતુર્દશી (કાલી ચૌદશ), દીવાળી, હોળી, નોરતાં : વિગેરે તિથિઓમાં પૂજા-નિવેદ- બ્રહ્મભોજન આદિ કાર્યો કરવાં તે ' લૌકિક ધર્મગત મિથ્યાત્વી ' નાં કાર્યો છે.

દશેરા માત્ર આનંદનો મેળાવડો છે—
અશ્વોની પરીક્ષાનો અને તેમને હરીફાઈમાં

ઢઢારી તેમ રાસ્રશ માટે નિર્મેલો દિવસ છે; ધનતેરસ ઘરેણાંગાઠાં સાફસુફ કરવાનો અને ધન સંઘાષ્ઠવાનો દિવસ છે, હોળીનો મઢકો માધ દવાપાના નુકષાન કારક મતુઓનો ઢપદ્રવ મટકાવશા માટે છે, દીવાળી ં શાર્ધિક હિસાવ કરવાનો વસત છે : આમ ઘણાસ્રરા તેદેશારો મૂઢ ધો સંસારખ્યવહાર મર્યે નિર્માયસા; ધણ તેમાં ધંપા ધગરના યુક્તિયાજ ઢપદેશકોં ં ધર્મનુ નામ ધુમાહી દીધુ અને ધર મધમાં તેથી ધનધુયાદિ મધ્યો ંદુ સોકોને ઢસાષુ

જેના ધેર ધોદામો હાપ તેમો દધેરા ના દિવસે ધોદદોદ કર ંથી કાંઈ 'હો-કિકધમગત મિધ્યાત્વી' કદેશાય નહિ, ં-

ળ વીજાઓ તે દિવસ જે 'સમીપૂજન' કરે
 છે તે વિગેરે કામો કરે તો અલવત મિ-
 થ્યાત્વ ત્વહં જ. આ ન્યાય ઘણી વાવતો ઉ-
 પર લગાડી શકાય મતલબ કે, સંસાર વ્ય-
 વહારના ઉપયોગ અર્થે જે કરવું (પણ તેમાં
 ધર્મબુદ્ધિ કે પરમત્રમાં તેથી લાભની આશા
 વીલકુલ ન માનવી) તેમાં મિથ્યાત્વ નથી
 પરન્તુ જોશીના કહેવાથી વાંકા ગ્રહને
 સીધા કરવા માટે જાપ જપાવવા, 'ગોર-
 ãીઓ' જમાઢવી, ઘરનારના નામથી 'બ્ર-
 હ્મભોજન' આપવું : એ સર્વ ચોરૂઠું મિથ્યા-
 ત્વ જ છે આહા ! જૈન ધર્મ આ સ્પર્ધામય
 જમાનામાં—રઠવાનાં સાધન કઠળ થતાં
 જાય છે એવા જમાનામાં—કેવો ઉપકારી

(૧૮૬) પ્રકરણ ૭-મિધ્યાત્વ

યદ પદે તવો છે ! છતાં જાણી જોઈને જ
જેઓ આ મલમાં નુકશાન અને પરમલમાં કુ
ગતિ ઘડોરી છે છે તેઓ સરેસર ‘ દુઃસ્વના
દોસ્ત ’ ન હોવા જોઈએ !

(કે) ઘાયા-ઘેરાગી-ભાટ-ગ્રાહણ-હૌ
ક્રિક ગુરુ, ફકીર ઘિગેરેને માનવા-પૂજા,
તે “લૌકિક ગુરુગત મિધ્યાત્વ” કહેવાય

લૌકિક ગુરુ પટલે કે ધર્મ સિંચાયની
ધીમી ધાવતો ધિસંચનાર ગુરુ તે આપણો
વપકારી તો તારો હેનો ઘલસો આપણો એ
આપણું કર્ષણ્ય છે પણ તને ધર્મજુદિથી
ગુરુ ન માનવો તેમજ માતાપિતાનો વિનય
કરવો, તેમની સેવામત્તિ કરવી એ ઘિગેરે
તેમના વપકારના ઘલલામાં કણ્યુ એ પુષ

ની ફરજ છે અને શ્રી જીનદેવે તો ગર્ભમાં પળ માતાને રહેને દુઃખ થાય એમ સમજી શરીર પળ ફેરવ્યું નહોતું અને પાછળથી પળ માતાનો અત્યંત પ્રેમ જોઈ પોતાના વિ-યોગથી તેમને મહાદુઃખ થશે એમ માની તે-ઓના મૃત્યુ સૂધી સંયમ લેવાનું મુલતવી રા-ખ્યું હતું એ વધું છતાં—જૈન માર્ગ એટલો વિનય વોધે છે છતાં—‘માતાપિતાની ભ-ક્તિથી મને મોક્ષ મળશે’ એ માન્યતા જૈ-ન યત્નને માન્ય નથી.

(૭) લોકોત્તર દેવ-ધર્મ-ગુરુગત
મિથ્યાત્વ.

(અ) લોકોત્તર એટલે લોકમાં મતાત્મા

(૧૮૮) પ્રકરણ ૭-મિધ્યાત્વ

(સૌકિક)થી જુદી સરેહના; સોકોત્તર દેવ
પટસે સોકમાં મનાતા, ગુણ વિનાના દેવથી
જુદી સરેહના પણ શ્રી પીતરાગ દેવ પણ
પીતરાગ દેવને વદસે તેમની મૂર્તિને માને-
પૂમે પ ' સોકોત્તર દેવગત મિધ્યાત્વ '

તેમમ 'મારુ અમુક કામ યથે તો હું
દેવની મોટી પૂજા કરાવીશ, છપ્પ પઢાવીશ'
વિગેરે માનતા. રાસે તે 'સોકોત્તર દેવગત
મિધ્યાત્વ' છે તે મહાન્ દેવને દેવતાઈ છ
જની તમા નથી તો આપણા ઢીંગલા છપ્પ
ની થી ગરમ હોય ? અને તે પરમદવાલ્લુ-
સમદષ્ટિ મનુને મન તો માનતા રાસનાર
મનુષ્ય અને માનતા રાસનાર પઢારે છે તે

❖ મારવાદમાં જેને 'સોલગા' કહે છે

फुल : ए दन्ने पर एक सरखो दृष्टि छे. ग-
रीब विचारा ! निराभिग्रही, मालमिलकत तो
थुं पण एक अणु जेटली पण चीज नहि
राखनारा देव पासेथो धन-पुत्र इच्छनारा
केवा भूला भमे छे !

(बै) एवी ज रीते लोकोत्तर धर्म एटले
निरारंभी जैन धर्म लेने संसार बुद्धि ए—
स्वार्थ अर्थे उपयोगमां ले, जेमके श्री ती-
र्थंकर देवनी जन्मादिक पांच कल्याणीक
तिथिओ तथा अष्टमी-चतुर्दशी-पौर्णिमा-
चंदनवाळाना तेलाः इत्यादितपस्या, कष्ट नि-
वारण अर्थे करे, अने लोभ-इच्छा सहित
आयंवीलनी ओळी करे : ए विगेरे करनार
'लोकोत्तर धर्मगत मिथ्यात्वी' कहैवाग

‘ સોસોત્તર ધર્મગત મિથ્યાત્વ ’ નુ પ
 ક નયુ કામ હમણાં હમણાં મૈનોમાં લાસ
 સ યદા લાગ્યું છે પ ‘બોલું પાપ’ યથા
 ને મૂલાલો સ્વરાવે છે જેનો લાસ રગ ન
 કાલો હોય તે તો તરત પકડી શકાય, પ
 જ આ ‘ બોલ્યા પાપે ’ દ્વધર્માભિમાનના
 નામે છોકોને સોટા રસ્તે ઘડાવ્યા માં
 યથા છે હમણાં યોડુ યથા ‘ જૈન લગ્નવિધિ’
 શરૂ થઈ છે તેમાં શુ ક્રિયા થાય છે ? હિં
 સાના વિચારથી પથ દૂર નાસનાર તીર્થ
 કર દેવના નામથી જઙ્ગની આહુતિ અપાય
 છે ! ગળ્યા ગળાય નહિ પટલા અધિકા
 યના અને અપકાયના બીજોનો સંહાર દ
 યામય શાંતિનાપના નામ ઉપર યાય છે !

वरकन्या वे जीवने भविष्यमां सुख आ-
पवा माटे निर्लोभी देव आगळ संख्या व-
गरना जीवोनो भोग अपाय छे ! तेमने सं-
तान अने सांसारिक सिद्धि आपवा माटे
निरारंभी प्रभुने प्रार्थवामां आवे छे ! के-
वी जवरी मोहदशा ! केवो जवरो परस्पर-
विरोध ! तीर्थंकर देव अने तेमना धर्मनुं
आ केवुं जवरुं अपमान ! केवुं कदरुपुं ध-
र्तींग ! धर्माचार्यो कदी लग्नी विधियोजी
शके ज नाहे.

गणेश-गणपति आदि देवोनी पूजा
आपणे छोडवी जोइए, ए रुडा हेतुथी ज
कदाच आ धर्तींग दाखल थयुं होय एम
आपणे स्विकारीए; तोषण 'वकरुं काढतां

(૧૯૨) પ્રકરણ ૭—મિધ્યાત્વ

ઢંટ પેસે ' પણુ કરણું તે શું સુમનું કામ છે?
 એ કરતાં છો વરુન્યાનો દસ્તમીલાપ ક
 રાનો, બનસમુદ સમસ વર અને વન્યા એ
 ક ધીના તરફ નિમકદલાલ રહેવાનાં વ
 ઘન છે (' સત્તપદી ' માં છે તેવું) અને
 પછી કુટુમીઓને કે સ્નેહીઓને પ્રીતિ મો-
 જન આપણું; એવો કાંઈ * રીવાજ કપો
 હોવ છો તેમો વરા 'સુધારક' વહેવાત : એથી
 સાંસારિક ત્યામ નવરાંત મિધ્યાત્વથી વ
 ઘવાનો સામ પળ યાવ

* ચરિત્ર યોજના યોમી આપવી એકાંઈ
 મારું અગ્ર મયોજન મધી ઘણા સુધારકોર વ
 કા મઢી એક વિચાર ઉપર આડુ મરણું
 તે — પ્રાગ્ભ

(क) 'लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्व' संबंधी पण ए ज प्रमाणे समजी लेवुं. जैनमुनी सरस्वो वेश राखे पण ('पंच समिति'- 'त्रण गुप्ति'—'ज्ञान' आदि) गुण रहित होय अने जीनाज्ञाथी विरुद्ध परुपणा करेतां होय, छकायनो कुटो करे—करावे, पोता अर्थ चीज बनावरावे अने खरोदावे गृहस्थ (घरवारी) साथे आलापसलाप करे, 'आ काळमां शुद्ध मार्ग कहीए तो तीर्थनो उच्छेद थाय, माटे चालतुं होय तेम चालवा दो' एवो उपदेश करे : आवी जातना साधुने गुरू करी याने ते 'लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्वा' कहेवाय

दृष्टांतः—श्री " उत्तराध्ययन सूत्र

અધ્યયન ૨૧ માં કેણી સ્વામી-ગૌતમ સ્વામીના સંવાદના અધિકારમાં કહ્યું છે કે, “ પહેલા ત્યાં એવું તીર્થકરના સાધુઓ-ને ‘માનોપેત’ * તથા એક જ વર્ણના અર્થાત્ત સફેદ વસ્ત્ર કસે ” તેમજ બી “ માધારા-ગમી ” માં પૌદ્યમાં અધ્યયનના ધીજા હ રહે છે સ્પષ્ટ કહ્યું છે કે:—

‘જો ધોરજા, જો રંગના,

જો ધોયરજાઈ વસ્ત્રાઈ ધોરજા

અર્થાત્ત, સાધુએ ‘વસ્ત્ર ધોયા નહિ, રંગના નહિ રંગ્યાધોયા વસ્ત્ર પહેરના નહિ’ : છતાં જેઓ ત્યાસ રંગેલાં જ વસ્ત્ર પહેરે છે અને તેમ છતાં વચી પોતાને જૈનમુની તરીકે કહાવે છે, એ-ટલેથી જ નહિ મંત્રોપ પામતાં સફેદ વસ્ત્ર

* અમુક સંજાઈ વહોર્યવરું માન (માપ) થતાયું છે તે ધવાળે

धरनार साधुने कुसाधु कहें छे, तेमनी निं-
दा करे छे, हरेक रीते तेमने रंजाडवामां
आनंद माने छे; एवाने गुरु करी मानवा
ते 'लोकोत्तर गुरुगत मिथ्यात्व' छे. वी-
तराग—राग—रंग बगरना तेना अनुया-
यी साधुने वळी राग—रंग श्या ?

वळी केटलाक जैन साधुना नामनी
'मानता' राखवामां आवे छे, पाटे रुपि-
या मूकाय छे; ए, एक जवरुं 'लोकोत्तर
गुरुगत मिथ्यात्व' छे. आवी मानता स्वि-
कारनारा अने मानतानो उपदेश करनारा
जैन साधुओ मात्र वेशधारी छे तेओ ते
रुपिया ज्ञान खाते वापरे छे अगर बपरावे
छे एवुं बहानुं बतावे छे; पण ज्यां ए रस्तो
ज तदन खोटो त्यां पछी तेना उपयोगनी

(૧૨૧) પ્રકરણ ૭—મિથ્યાત્વ

બાત જ ક્યાં રહી ? ગણિકાનો ધણો કરી
રહેલો પૈસો પ્રજામોજનમાં સરખી એ રીતે
પાપ પોતાની આશા રાસનારી મૂર્ખ સ્ત્રી
જેણુ એ બહાનું છે

(૮) કુપ્રાવચનિક દેવ ધર્મ-ગુસ્તાત મિથ્યાત્વ

લૌકિક દેવ અને કુપ્રાવચનિક દેવમાં
તફાવત એ છે કે લૌકિક દેવને સાં-
સારિક મુશ્વતી આશાએ મનાય છે—પૂજાય
છે; અને કુપ્રાવચનિક દેવને મોક્ષની આશા
એ મનાય છે—પૂજાય છે

હરિ, હર, પ્રજ્ઞા, વિષ્ણુ, મહેશ, રામ

चंद्र, वालाजी, विगेरे देवों के जेना गुण-
कथनमां स्त्री-मोह-क्रोध-विगेरे अवल दर-
ज्जो भोगवे छे तेओने जे लोकों माने छे तेमना-
मां 'कुप्रावचनिक देवगत मिथ्यात्व' समजवुं-
अलवत ते माननारोंओ तो कांइ आलो-
कना सुख अर्थे तेमने मानता नथी 'पण
मोक्ष अर्थे माने छे; परंतु तेओनी पसंदगी
खोटी छे ते देवों पोते ज मोक्ष पास्या न-
थी तो मोक्ष बीजाने पमादवा केवी रीते
समर्थ होय ?

तेमज होम, जाप, यज्ञ, सूर्यने बली-
दान, पूजा, दोशा पोंखवी विगेरे जे क्रि-
याओं धर्म बुद्धि ए करे छे ते पण 'कुप्रा-
वचनिक धर्मगत मिथ्यात्व' समजवुं

(૧૨૮) પ્રકરણ ૭—મિથ્યાત્વ

અને ઈસી જ રીતે સન્યાસી, જોગી, રાષ્ટ્ર, પરમહંસ, રામજોરી, સ્વામી નાગવજના સાધુ, દાદુપંથી, વાદરી, જગમ, અતીથ, રામાનુયાયી, મામુબદ : આદિને ધમગુરુ કરી માનવા છે ' કુમારવનિક ગુરુગત ' મિથ્યાત્વ સમજવું

❧ 'લૌકિક મિથ્યાત્વ' આલોકના છુલ્લ અર્થે મૂળા મમજાનું કામ છે—અને 'કુમારવનિક મિથ્યાત્વ' એ મોલ માટે મૂળા મમજાનું કામ છે

(૧) રીતરાને જે વધું તે કરતાં ઓછુ વધુ તે મિથ્યાત્વ નરમું મેમકે, શ્રી રીતરાને વક મીપના અમેમ્પ્યાત મદેશ વધાઉતો 'ઉવદામુશ'માં માત નિદપનો અધિવાર વા

ल्यो छे, जेमांना तीसगुप्त आचार्यना मतानुयायीओए एक ज चर्मप्रदेशने जीवमान्यो-परुष्यो;ते‘ओछी परुपणा’ कहेवाय.

(१०) वीतरागे कहयुं ते करतां अधिक परुषे ते दशमुं ‘अधिक परुपणा मिथ्यात्व’. भगवंते श्री ‘ठाणांगसूत्र’ मां जीव अजीव एम वे रासी परुपी छे छतां श्री‘उववाइ-सूत्र’मांना ७ निन्हवमांना रोइगुप्ते ‘नो-जीव-नोअजीव’ ए नामनी त्रीजी रासी परुपी ते‘अधिक परुपणा’ कहेवाय.

(११) वीतरागे कहयुं तेथीविपरीत (वि रुद्ध)परुपवुं ते अभीआरमुं‘विपरीत परुपणा मिथ्यात्व’ दृष्टांतः—आपाढाचार्य दे-वलाक जवा छतां शिष्यो उपरना मोहने

(૨૦) પ્રકરણ ૭-મિષ્યાત્વ

છીપે પોતાના મૃત શરીરમાં પ્રવેશ કરીને શિષ્યોને અમ્યાસ કરાવવો જારી રાખ્યો કામ સંપૂર્ણ થયા પછી તેઓ શિષ્યોને પ્રાચીન આપી પોતાના ઠેકાણે ગયા ત્યારથી તે શિષ્યો જ્ઞેમ સ્વાદ ગયા ક સર્વ મુનીઓના શરીરમાં દેવ આવીને રહેતા હશે મોટે તે-ઓજ કોઈ પણ મુનીને શિક્ષા-નમશ-ચિ-નય કરવાનું માંદી વામ્બુ અને બીજામાને પણ પૃથી ન પરુપણા કરી

(૧૨) નીચને અનીચ સર્દહે તે મિષ્યાત્વ

(૧૩) અઝીવને જીવ સર્દહે તે મિષ્યાત્વ

(૧૪) દયાધમન અપર્મ સર્દહે તે મિષ્યાત્વ

(૧૫) દિસાપર્મને ષમ સર્દહે તે મિષ્યાત્વ

(૧૬) ૨૭ગુણ સહિત વ્રતતા સાધુને અ

ज्ञानथी अथवा मताग्रहीपणाथीअसाधु कहे ते मिथ्यात्व.

(१७) २७ गुणरहित साधु होय तेने साधु कहे ते मिथ्यात्व

(१८) कर्म खपाववानो जे मार्ग, (ज्ञान दर्शन-चारित्र-तप रुपी) तेने उन्मार्ग अथवा कष्ट कहे ते मिथ्यात्व.

(१९) उन्मार्गने मार्ग कहे ते मिथ्यात्व.

(२०) अष्टकर्मथी मुक्ताणा एवा श्री ऋषभदेव, श्री रामचंद्रजी आदि पाछा संसारमां अवतार ले छे, एवु सर्देहे ते मिथ्यात्व.

(२१) कर्मथी नथी मुक्ताणा एवाब्रह्मा-विष्णु-महेश आदि: तेने मुक्ति गया सर्देहे ते मिथ्यात्व

(२२) 'अभिनय मिथ्यात्व' साधु, साध्वी, श्रावक श्राविकानो अभिनय करे-कृतघ्नीपणुं करे-निंदा करे-छीद्र नोयां करे ते ('कुलबालुमा' साधुनी पेटे)

(२३) 'आसातना मिथ्यात्व' अरिहंत सिद्ध-आचार्य-उपाध्याय-माधु-साध्वी-श्रावक-श्राविका-समकिंती देव देवी-श्रमणी वाचणी देनार इसादि धर्माजीवनी २३ पैकी काइ पण प्रकारची आसातना करे ते

(२४) 'अक्रिया मिथ्यात्व' शुष्क वेदांतोनी माफक करे के, "आत्मा तो परमात्मा' घाटे क्रिया करवानी मरुत नथी", एणुं करे ते

(२५). 'अज्ञान मिथ्यात्व.' उंधुं जाणे-
 देखे-परुपे अने कहे के, "ज्ञान भणे थुं
 थाय ? जे जाणे ते ताणे; अजाणने पाप न
 लागे * १" [पण समजे नहि के अजाणे
 झेर खाय ते पण मरे छे जाणीने झेर खा-
 नारो, पण मरे छे खरो तथापि जो ते व-
 खतसर पस्ताय अने दवा करे तो बचवा
 संभव छे.]

* कायदो पण अज्ञानतानु बहानुं स्विका-
 रतो नथो

(૨૬) મકરણ ૮—ઓતાના મકાર

મોઢી નાદિ તો મોઢીની નક્કલ તુલ્ય રૂપ
પકરે છે

એવીમ રીતે ઘોઢ મકારના ઓતાઓ
ના મનમાં એક જ યાત્રા જુદા જુદા અર્થમાં
પ્રગમે છે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય થવા મેરું ન
થી; તેમજ તેથી મૂઢ યાત્રા કાંઈ જુઠી થતી નથી

(૧) ધિસ-વનવત્—પષ્પર ઉપર, મા
રેમાં મારે ગણાતો ‘પુષ્કર સર્વત્રફ’ મેષુ મુ
સલ પારા સાત અહોરાત્રિ પડે તો પષ
પષ્પર પસલે નદિ એ રણતિ કેટલાક ઓ
તાઓને ઉત્તમોત્તમ ગુરુ મઢ્યા છતાં તેઓ
શીશ્વકુલ ધૂસતા નથી (ક્યારે કાન્તી
મૂલિ સમાન કેટલાક બીયો ઘોઢા વરસા-
ર અથવા ઉપદેશન પષ શ્રદ્ધ પ્રદાન કરી

(२) कुंभ वत् :-कोइ कुंभ अथवा घ-
 ढो तलेथी काणो, कोइ पडखेथी काणो,
 कोइ कांठा रहित अने कोइ संपूर्ण होय
 छे. तलेथी काणो घडो ज्यां सूधी आडो
 हाथ राखीए अगर जमीन साथे बराबर
 चोटेलो राखीए त्यां सूधी तेमां पाणी रही
 शके छे, अने आधार दूर यतां तरत ज
 पाणी बही जाय छे तेमज केटलाक श्रो-
 तामां, उपदेशक पास होय त्यां सूधी असर
 रहे छे षण उपदेशक जूदा पडया केतेनी
 साथे ज घोवाइ जाय छे. पडखे काणा घडा-
 मां थोडुंक पाणी रहे छे अने कांठा रही-
 त घडामां तेथी बधारे पाणी रही शके छे.
 परन्तु पुरेपुरुं जळ तो अखंड घडामांजरही

પ્રકરણ ૮ સું

શ્રોતાના પ્રકાર

❖❖❖❖❖ ❖ 'ધી' ❖❖❖❖❖ તરાગ નોંધ ' અથવા નિષ્પ્લ
❖❖❖❖❖ ❖ પાત સસ્યોનું કપન ઉપદેશ-
કો મારફત અને છદ્દીમા તથા છાપસાનાં
મારફત સંસ્થાએ મનુષ્યો પાસે રહુ થયા
છતાં દુનિયાનો આટલો મોટો માગ રમી
અજ્ઞાન કેમ છે અને એ 'ધીતરાગ નોંધ'ના
જ સંપર્ષમાં સ્વેચ્છાસ્વેચ્છી કેમ પાછી રહી છે,
એ એક સ્વાભાવિક પ્રશ્ન છે તેમજ એ પ્રશ્ન
કોઈ સર્વજ્ઞાની દેવની દૃષ્ટિ બહાર નહતો
પ્રશ્ન હત્યમ થયા પદમાં જ તેઓથીએ શ્રી

‘નંદીસૂત્ર’માં તેનો ખુલાસો કરી રાખ્યો છે.

ए सूत्रમાં एक गाथा છે, જેમાં चौद
प्रकारना श्रोता गणाव्या છે આ गाथा
एम् सूचवे છે કે, विविध स्वभावना प्रा-
णीओ पोतानां कृतकर्म अनुसार मळेली
बुद्धिना प्रतापे एक ज वस्तुने जूदा जूदा
रूपमां जुए છે અને समजे છે. स्वाती न-
क्षत्रमां पहेलું वरसादनું विंदु अमुक छीप-
मां पडत्राथो महामूली मोतीनुं रूप धारण
करे છે, ज्यारे ते ज वरसादनां बीजां टी-
पा समुद्रमां पडी खारु पाणी वनी जाय
છે; वळी ते ज वरसाद कादवमां पडी का-
दवमय पण वनी जाय છે; तेमज वळी ते
ज वरसादनां टीपां वनस्पति उपर पडी

(૨૬) મકરણ ૮-શ્રોતાના મકાર

મોતી નારિ તો મોતીની નક્કલ મુલ્ય રૂપ
પકડે છે

પ્રીત રીતે ઘોડ મકારના શ્રોતાઓ
ના મનમાં એક જ શાવ જુદા જુદા અર્થમાં
મગમ છે એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય યશ મેષુ ન
થી, તેમજ તેથી મૂઝ શાવ કાંઈ શૂઠી થતી નથી

(૧) શિલ-ઘનવત્:-પષ્પર ઉપર, મા-
રેમાં મારે ગણાતો 'પુષ્કર સર્વત્રફ' મેષ મુ
સલ્લ શારા માત્ર મહોરાશિ પડે તો પણ
પષ્પર પલ્લડે નરિ એ દૃષ્ટિ કેટલાક શ્રો
તાઓને વચ્ચમોત્તમ ગુરુ મલ્લડા છતાં તેઓ
શીલકુલ સૂક્ષ્મતા નથી (જ્યારે કાલી
મુખિ સમાન કેટલાક બીજો પોદા વરસા-
દ અથવા ઉપદેશને પણ સદ્ પ્રશ્ન કરી
છે છે)

(२) कुंभ वत् :-कोइ कुंभ अथवा घ-
 ढो तलेथी काणो, कोइ पडखेथी काणो,
 कोइ कांठा रहित अने कोइ संपूर्ण होय
 छे तलेथी काणो घडो ज्यां सूधी आडो
 हाथ राखीए अगर जमीन साथे बराबर
 चोटेलो राखीए त्यां सूधी तेमां पाणी रही
 शके छे, अने आधार दूर यतां तरत ज
 पाणी बही जाय छे तेमज केटलाक श्रो-
 तामां, उपदेशक पासे होय त्यां सूधी असर
 रहे छे षण उपदेशक जूदा पढया केतेनी
 साथे ज धोवाइ जाय छे.पडखे काणा घडा-
 मां थोड्ढंक पाणी रहे छे अने कांठा रही-
 त घडामां तेथी वधारे पाणी रही शके छे
 परन्तु पुरेपुरं जळ तो अखंड घडामांजरही

(૨૦૮) મકરણ ૮-શ્રોતાના મકાર

શકે છે તેમમ ઘડી તે જઙ્ઙ અવાજ પણ
કરતું નથી, છલકાતું પણ નથી પરીજ
રીતે કેટલાક ઓછા પૂર્ણ વપદેશ પ્રદાન
કરે છે; સંપૂર્ણ ઘડાની અંદરના સર્વ પુદ્-
ગલો એમ જાણી શિત્ત્ર બને છે તેમ તેના
શ્રોતાના અંતરમાં રમેરમે વપદેશ લાગી
જાય છે અને તેઓ છલકાઈ જતા નથી;
પાંચજ કરતા નથી; પરન્તુ વીનાની ઠૂપા
મટાઢે છે, નિર્મજ્જ કરે છે અને જ્ઞાન્તિ આવે છે

ઘડી પણ ઘડાના ઘણા મકાર છે કો-
ઈ ઘડે અંદરથી સુવાસોત (સુગંધીદાર)
દ્રવ્યથી લીપેલો અથવા બનેલો હોય તો
તેની અંદરનું જઙ્ઙ પણ સુગંધીદાર બનશે;
અને જો અંદરથી દુર્ગંધી પદાર્થથી લીપે
લો કે બનેલો હશે તો જઙ્ઙ પણ તરુંમ ઘડાનું

વઢી, કાચો કુંભ હશે તો સઢજ ફાંસી પ-
હશે અર્થાત્ ફુટી જશે અને પરિપક્વ હશે તો
સારો ચાલશે. એ જ પ્રમાણે શ્રોતાના સ્વસ્ત્રાવ
સંબંધમા સમજવું

(૩) ચારણી વત્ :—ચારણીમાં પાળી

નાસ્વીએ તો તેમાના સખ્યાવંધ છોદ્રો વાટે
તે નીકળી જાય છે તેમજ મોહ, મત્સર, પ્ર-
માદ આદિ છોદ્રો વાળા શ્રોતાઓના હૃદયમા
રેહાતો સર્વ ઉપદેશ એ છોદ્રો વાટે તત્ક્ષણ
વહી જાય છે

(૪) સુગ્રહીના માળા વત્ :—વિચી-

ક્ષણ પ્રકારના ઘર અથવા માળા વાધવા માટે
પ્રખ્યાત થયેલી સુગ્રહી અથવા સુઘરીના મા-
લામાં ઘોવિગેરે ગાળો શકાય છે; અર્થાત્ ચોરૂણ
ઘો તેમાથી વહી જાય છે અને તૂળ, કાઠ

કધરો આદિ જાનાને તે વચ્ચે રાસે છે તે
 શીમ રોતે પણ વળ શ્રોતાઓ છે કે જેઓ
 સપદેશનો સ્ત્રમ માગ મહો મવા દે છે અને
 તેનો કધરો જ ગ્રહણ કરે છે

(૫) હસ વત્ —સુગ્રહાના માઝાર્યા
 વચ્ચે પ્રકારનુ કામ હમ કરેછે મિશ્ર કરેલા
 ટપ-પાનામાથી દુધ મ તે સૂદું પાટા પોણે
 સમમ સ્ત્રમ શ્રોતાઓ સપદેશકના સ્થિતિમાં
 રહેલું તત્ત્વ સ્વેચ્છા સાથે મ પાતાનું કર્ષણ્ય
 છે એમ માન છે

(૬) મદિપી વત્ —મદિપી વટસે મેંસ
 ડ્યારે પાળા પાણી તઢામમાં જાય છે સારે
 પદેશમાં મો મસ્તક સર્ગિદા અને પગ મદે
 પાળી દોઢી માસે છે, વળી મઢમૂઢ કરછે
 સ્વાર પળી તે મ મઢ પોણ છે પોતે મિર્મઢ

पाणी पी शके नहि अने बीजाने पीवाना
पाणीने पण निर्मल रहेवा दे नहि एबीज
रीते केटलाक जीवो खरा उपदेशने डोळी
नाखे छे अने ते डोळेलु पोते ग्रहण करे छे
अने बीजाने पण तेमज करवा कहे छे, घ-
णीए मस्तानी भेंसोए सूत्रोना शुद्ध जळने
ग्रथो रुपी सींगडांथी डोळी कादवमीश्र कर्युंछे.

(७) बकरी वत्:—भेंसथी उलटा स्व-
भावनी बकरी कीनारे उभो उभी निर्मल
जळ पीए छे तेमज ते बीजाने पीवाना पा-
णीने डोळी पण नाखती नथी मस्तानी भें-
सो तोफानने लीये घणा जनोनुं लक्ष खेंचे
अने आ निरपराधी, गरीबडी, सीधे रस्ते
जनारी बकरीओ काइ धामधूम न करती हो-
वाथी जनसमाजनी दृष्टि खेंची शके नहि

અમાં કાંઈ આશ્ચર્ય એવું નથી સજ્જના તા
 યુદ્ધ જલ્લન પીવાનો સ્વપ્ન કરનારી ચકરી
 માની પ્રવ્રસા પટછી વધી કરે છે કે 'અદ્ભુત
 વહી કે મૈત્ર' એવી એક કહાણી યદ્ પડી છે

(૮) મશક વત્ -મસગ્ગ અથવા મસો
 -મુલા બના અગેર ઉપર બેસે છે તેનું રુષીર
 પીંછે છે, તેમ કેટલાક ધોતાઓ હપદશક
 નજ દેહવા પાડે છે અને નુકશાન પહોંચાડે છે

અથવા મશક પૃથ્વે પાણી ભરવાની
 ધામદાની મસગ તેમાં વચન અગર પાણી
 ભરવાથી હમદામ થાય છે પણ રુષી પદવા
 થી તના પદવાં વસી જાય છે તેમજ કેટ
 લાક માતાઓ જ્ઞાનથી ફુમી જાય છે; પણ
 જરા મ્વતું સાચાથી સાચીત્વમ યદ્ જાય છે

(९) जळो वत्:—जळो जेना शरीर उपर चोटे छे तेनुं मुढदाल लोही पी जाय छे अने तेथी लोहीनो विकार दूर थाय छे तेमज, केटलाक श्रोताओ प्रथम तो उपदेशकने शंकाओ पूछीने घणी तकलीफ आपे छे खरा, परन्तु आखरे ज्ञाननो सदुपयोग करी तकलीफने सफल करे छे.

(१०) विडाल वत्:—बोलाहीनो स्वभाव छे के, सींका उपर दूधनुं भाजन होय तो ते ज्ञाजनने ज्ञाय उपर नाखी दूध ढोळीने पछी ते चाटे छे; अर्थात् ते पूरुं दूध पी शकती नथी पण अंशज मात्र तेना ज्ञागमां आवे छे तेम केटलाक श्रोताओ उपदेशक पासेथी सीधी रीते पूरुं ज्ञान मेळवे नहि, कारण के पूछवा जवाथी पोतानुं मान ओल्लुं

અમાં કાંઈ આશ્ચર્ય મેંજુ નથી સજ્જના તા
 યુદ્ધ જાળને પીંચાનો સ્વપ્ન કરનારી ચકરી
 આની પ્રવસા પટછી ચપી કરેછ ક 'મજ્જસ
 પટી કે મેંમ' એવી એક કહાણી યદ્ પટીછ

(૮) મજ્જક મત્ -મસગ્ગ મયલા મસો
 -જુલા મના મરાર ઉપર મેસે છે તેનુ રુધીર
 પીંપ છે, તેમ કેટલાક મોતાઓ ઉપદેશક
 નમ્મ કલ્લા પાડેછે અને નુકષાન પહોંચાડેછે

અથવા મજ્જક પટસે પાળી મરણની
 ચામડાની મસગ્ગ તેમાં પવન મગર પાળી
 મરણથી કમલોલ થાય છે પણ રુધી પદ્ધતિ-
 થી તનાં પદ્ધતિ ચસી જાય છે તેમજ કટ
 કાલ મોતાઓ જ્ઞાનથી કુસી જાયછ, પણ
 મરા મરું સાધારી સાચીસમ યદ્ જાય છે.

(९) जळो वत्ः—जळो जेना शरीर उपर चोटे छे तेनुं मुढदाल लोही पी जाय छे अने तेथी लोहीनो विकार दूर थाय छे तेमज, केटलाक श्रोताओ प्रथम तो उपदेशकने शंकाओ पूछीने घणी तकलीफ आपे छे खरा, परन्तु आखरे ज्ञाननो सदुपयोग करी तकलीफने सफल करे छे

(१०) विडाल वत्ः—बीलाडीनो स्वभाव छे के, सींका उपर दूधनुं भाजन होय तो ते ज्ञाजनने ज्ञोय उपर नाखो दूध ढोळीने पछी ते चाटे छे; अर्थात् ते पूरुं दूध पी शकती नथी पण अंश ज मात्र तेना ज्ञागमां आवे छे. तेम केटलाक श्रोताओ उपदेशक पासैथी सीधी रीते पूरुं ज्ञान मेळवे नहि, कारण के पूछवा जवाथी पोतानुं मान ओल्लुं

याय, पण बो जान अपाता उपदेशमायी किं
चित् ग्रहण कर अन एवा घुटणीमा जानयी
जानी बन

(११) सेला वत् —सेलो मथवा
नोळीओ मथम माताने पायी पछी वगळो
मह रमी रमीने दूष पचाव अने फरीषी पावे
अने पचावे; ए ममाण रुचतु रुचतु दूष पीए
अने पुष्ट याय ते एटछे मूषी के मबरा सर्पनु
पण मान गाळ तेम म, कटसाक मनुष्यो म
कि मुजब थोडे थोड उपदेश ग्रहण करी ते
उपर मनन अन निदिध्यासननी कसरत छे
अने पछी आगळ उपदेश ग्रहण करे एम बि
शेष ने विशेष ज्ञान पाका पाये मेळवता जाय
अन छेवट ज्ञानमा एटछा मजबुत याय के
मिध्यास्त्री मुसंगोनु माम मकावे

(१२) गो वत् :—एक राजा ए कोइ ब्राह्मण कुटुम्बने एक गाय दोइ पीवा आपी. परन्तु ते ब्राह्मण आळसु अने वेदरकार होवाथी ते गायनी सार संभाळ तेणे अगर तेना कुटुवे राखी नहि. कुटुम्बनो दरेक माणस एम समजतो के, दूध नीकळ्शे ते आखुं घर पीशे तो मारे तेने चारो नीरवो विगेरे श्रम शा माटे उठाववो जोइए ? एम कोइए पोताना माथे जोखम राखुं नहि. छेवटे ए गाय प्राणरहीत थइ अत्रे राजा ए तीर्थकर तथा आचार्य; गाय ते साधु तथा शास्त्रो, अने ब्राह्मण कुटुम्ब ते जनमंडळ. भव्य प्राणीओना हितार्थे, ज्ञानरूपी दूध आपनारी गाय अथवा साधुओ अने सूत्रो मळवा छता, तेमनो वयावच्च-विनय नक्ति वरावर न

યથાર્થી જ્ઞાનની આશક પણ કરી યદ્ માયછ

(૧૬) જેરી ષત્ :—ખેરીલાલો મા
જસ પોતાના માસીકના હુકમ મુજબ હરેરા
પમાદે છ અર્થાત્ માસીકનો હુકમ ખેરી
દ્વારા અગત્યને માદેર કરે છે, તેમ કેટલાક
ખોતામાં સ્પદેશકનો બોધ શ્રવણ કરીને
પછી તે જ પ્રમાણે ચીમાને બોધે છે

(૧૪) આશીર ષત્ —ખરશાહ ગા-
યની સેવા જનકિ કરે છ-નખરાબે છે-સુવરાબે
છે અને પદસામાં સને ગાય દૂધ આપે છે,
કે બે મદે તે હાથપુટ ધાયછ તબી મ રીતે કે
ટલાક શ્રોતાઓ, જ્ઞાન આપનારા સ્વામી
તથા સસારી સ્પદેશકો તેમજ પુસ્તકોનો
વિનય કરે છે પટ્ટે કે, સ્વામી સ્પ
દેશકને આદારાદિ આપે તથા વિનય થાલે

કરે; સંસારી ઉપદેશકને માનપાન તથા જો-
 ઇતી મદદ આપે અને જે પુસ્તકથી પોતાને
 જ્ઞાન મળે તે પુસ્તકનો વહોળો પ્રસાર કરે
 આ પ્રમાણે પોતે ઉપદેશકનો વિનય કરે
 અને વદલામા તેમની પાસેથી જ્ઞાન મેળવી
 આત્મીક પૌષ્ટિ પામે

* * * ભરવાડની સ્થિતિ સર્વ કરતાં
 સુખી ગણાય છે કવિવર શેક્સપિયર એ
 સ્થિતિને ઘણા જ ચઢકતા રંગમાં ચીતરે છે
 અને સ્વર્ગની પ્રતિજ્ઞાયા માને છે

પ્રકરણ ૯ મુ

સમ્યક્સ્વની સ્થિરતા

જાનો મલ્લયો મુશ્કેલ છે અને
મલ્લયા પછી સાધ્યવો પણ
મુશ્કેલ છે સમક્ષિત પામ્યું
દુર્લભ છે અને પામ્યા પછી
સાધ્યો રાસ્ય પણ દુર્લભ છે

(૧) કોઈ જીવ સમક્ષિત પામ્યા પછી
કર્મ હૃદયથી ઘટાદિ કારણથી પડે, તે પ
રજાની સ્થિતિમાં ધરૂં (છેક જમીન પર પ
ડતાં પહેલાં) ની સ્થિતિ: તેને “સાસ્વાદાન”
કહે છે એ સમક્ષિત એક મહત્તાં હલકુટ

पाच वार फरशी मिथ्यात्वमां पडे ए समकित
वालो जीव अर्ध पुद्गल परिभ्रमण करे पण
अंते तो मोक्ष नगर पहुँचे.

(२) अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया,
लोभ तथा समकित मोहनीय, मिथ्यात्व
मोहनीय अने मिश्र मोहनीय; ए सातने समा-
ववा कमर बाधे एने 'उपशम समकित'
कहे छे. एवं समकित पाच वार फरशे; अर्ध
पुद्गल परिभ्रमण करावी अते तो मोक्ष न-
गर पहुँचाडे

(३) उपरनी ७ प्रकृतिमांनी केटली-
क प्रकृतिने बळेला काष्टना कोलसा सरखी
करवाथी "क्षयोपसम समकित" प-
माय छे. ते समकित एक भवमां उत्कृष्ट अ-
संख्य आवे. बीजा अने त्रीजा

સમક્ષિત આર્થને જાય છે અને એ સમક્ષિત યાજ્ઞા જીવ આશ્વરે માત્ર પામે છે

(૪) સપરની ૭ પ્રકૃતિન મૂળમાં જ વહન કરે તેને ‘ક્રાયક સમક્ષિત’ કહે છે ધોયા-પાંચમા નક્ષત્રના સમક્ષિત યાજ્ઞા જીવને એક જાવમાં એક જ વાર । સમક્ષિત આવે છે અને તે કાયમ રહે છે જ માળી ચત્કૃષ્ટ ત્રીજે મમે મોક્ષ જાય છે

(૫) ‘સાયક સમક્ષિત’ ની પ્રાપ્તિ માટે પુરુષાર્થ કરે તેના આગલા સમયે જે વેદ તે ‘વેદક સમક્ષિત’ તેની સ્થિતિ એક સમયની છે

સમક્ષિત રત્નનો જાણવળી માટે જાણા પુરુષે ૧૦ પ્રકારની સોલસ વર્તમાની જોઈએ:-

(१) 'पासथ्या' एटले आचारमां

ढीला एवा पुरुषनी सोवत न करवी

(२) "उसन्ना" एटले मात्र क्रियानो

आहंवर राखनारा अने ज्ञान-दर्शनना अ-

जाण : एवा पुरुषनी सोवत न करवी

(३) "कुशील" एटले जेनो आचार

शुद्ध नथी तेवा पुरुषनी सोवत न करवी

(४) "संसत्ता" एटले जे साधु, गृहस्थ

साथे घणो परिचय राखतो होय तेनी सो-

वत न करवी

(५) "अपछदा" अथवा स्वच्छंदी

लोकोनो सोवत वर्जवो.

(६) 'निन्हव' एटले सात नय पैकी

एक ज नयने बळगी रही पक्षग्राही बने

(जमाळी माफक) तेवा नरनी सोवत न करवी.

(૭) ‘કઢાગ્રહી’ ઇટલ સ્વમતિ અનુસાર સૂમનો અથ કરી કોઈનું કોઈનું ન માનવું પણ પૂછવું પકડી રાખે અને ધીમા રીતે પણ સઘર્મા કમ્પેશ કરાવે તેવા નરની સોબત ન કરવી

(૮) ‘નિતિયા’ ઇટલે જે સાધુ કારણ વિના નિત્ય એક સ્થાને રહે તેની સોબત ન કરવી

(૯) ‘અન્યમાર્ગી’ જૈનથી અન્ય ય તન માનનારા સાથે વિષ્ણેષ સહજામ ન કરવો

(૧૦) ‘ધમણગા’ ઇટલે ધર્મ પામીન વર્મી ગયેલા અર્થાત્ ધર્મભ્રષ્ટ ધર્મસા પપા અને ‘ધર્મસકર’ પુરુષોની સોબત ન કરવી

ધિયન્ન રત્નન સાધ્યનાર ‘નવ વાદ’ માફક, ‘સમકિત’ રત્નનુ રક્ષણ કરનાર

आ 'दश किल्ला' समजवा. ए किल्ला ज्यां
सूधी अणिशुद्ध हशे त्यां सूधी कोइनी मग-
दूर नथी के समकितो प्राणीना समकित
रत्नने लेश मात्र इजा करी शके

मोक्ष नगरीए लइ जती सम्यक्त्वनी
मडके जतां नय-निक्षेपनी भूलभूलामणीमां
जो कोइ माणस घुंचाइ जाय तो तेणे मात्र
'दया' नामना भ्रूव तारा तरफ दृष्टिटेकववी
अने ए दीशा तरफ ज चालयां करवुं एथी
वेहेलो मोडो पण ते इच्छित स्थळे (to the
goal) पहुँचशे. पण जो तेटली दृष्टि पण
न राखे तो धूताराओ तेने आडा रस्ते दोरी
तेनुं सर्वस्व लूटी लइ गतप्राण करी तेने जं-
गलना गीध अने कागडानो भक्ष वनावशे.

॥ संपूर्ण ॥

त्रय उत्तम सगवहो

(१) शुद्धरात्री अंग्रेजी के शास्त्री टार
पमा हरकोइ पुस्तक छपावधु होय तेमो
अमारी मारफत छपावधु हो सस्तु शुद्ध
अमे मनहर काम करी भाषनामा भाषना
(जैन पुस्तको छापना माटे गरम पाणी तै
पार छापीने वपराय छे)

(२) कोइ पत्र पुस्तक अगर मारुनो जैन
कोममा बहोमो ठठाव कपयथा इच्छा होय
तेणे "जैन हितेशु" पत्रमा जाहेर खबर छ
पावधी भाष बनाइ थोडा (पत्रछाप पूछो)

(३) जैन तेमअ हरकोइ धर्मना पुस्तको
केछवणी आतामे छगता पुस्तको वाचाना
पुस्तको धिगेरे तमाम ग्रंथकारोना पुस्तको
अमारी ऑफिस उपर ऑरडर माकछपाधी
ठाकीवे बी पी धी खामा करपामा भाषणे

पत्रव्यवहार:—जेनअर "जैनहितेशु"
सारंगपुर ठळीभानी पास—अमदाबाद

खरीदो ते पहिलां खात्री करजो!

कारण क, छीपे छीपे मोती नथी पाकतां,

सरोवरे सरोवरे कमल नथी नीपजतां

घेर घेर सीता नथी होती

सर्व पत्रोमां कांइ 'जैनहितेच्छु' मासिकनी
लहेजत नथी होती तेनां कारण खुलां छे —

(१) लखाण माटे कुदरती शोख जोइए

(२) बहोलुं वांचन अने अनुभव जोइए

(३) लखाण पाछल जीदगी अपण करवी जोइए

तो ज उत्तम लखाण थइ शके छे

“जैन हितेच्छु” मासिकमां धर्म, व्यवहार,

तत्त्वज्ञान अने सुधारा सर्वधी जे जे लेखो

छपाय छे तेने विद्वानां एक्के अवाजे वखाणे

छे, तथा गुजरात-कच्छ-काठियावाड-मार-

वाड-पंजाब-दक्षिण-रगुन अने आफ्रिका

सूधीना जैनो ज नहि पण केटलाक पारसी

अने अन्य वर्गना गृहस्थो पण तेना ग्राहक

थया छे; तेनुं कारण शोधबु होय तो तमे

पोते ज ते मासिक वांची खात्री करो.

सवा रुपियो शु शु काम करे छे ?

(१) 'जैन हितेय्यु' मासिक पत्रनु छवा
अम रु १) तथा पोष्ट कर्ष रु ०। मन्त्री
रु १। मा मन्त्रीभाइर साथे पोथानु नाम
ठाम सन्नी मोकछनारने १०-२ पूएनु को
तर्ह महि पण ३६ पूएनु—सुदर कागड अमे
मनहर छापयानु—रखीलु—सुख्यावध उपयो
गी निययोपी मरपूर मासिक मध छु.

(२) महिने ३६ यम कोह बजते वधारे
पाना गधता बरस छराभम ४५०-६०० पाना
मछया वपरात बन्नी उत्तम भेटो पण मज
छे बाम साछ माटे ४ अमुन्य भेटा ठरापी
छे जमो घणा माडा प्राहक यश तेमने
(यता घर रहेशे ठो) भेट मन्त्री शकरो महि

(३) मासिक अमे भेटो मारफन प्राह
अमे पोथामे धर्म अमे व्यवहारनु दुनु भान
मध छ अमे सध तथा वातिना सडा कर
थाय छे कहो पाथो मोरो छाम पीओ कया ?
मन्त्रीभाइर साथे माम अछदी माकछो

खुश खबर ! खुश खबर !!

“जैनहितेच्छु”

अठवाडिक पत्र.

थोडा वखतमां शरू करवानु छे तेमां जैन शास्त्र, जैन सुधारा, जैन कथाओ, उपरांत देश तथा वेपारने लगती बावतो पण छपाशे मूल्य वरसे रु ३) पोष्टेज माफ ग्राहकोनां नाम नोंधवा मांड्यां छे ताकीदे नाम नोंधावो

अगाउथो ग्राहक थनारने ‘जैनतत्त्व-सग्रह’ नामनु रु १) नी कीमतनु

दळदार पुस्तक भेट मळशे ठेकाणु — ‘जैनहितेच्छु’ ऑफिस

सागरपुर-अमदावाद.

‘जैनहितेच्छु’ मासिक तथा अठवाडिक वन्ने साथे रु ३॥ मां मळशे पोष्टमाफ

मारवाडी और पंजाबी जैन भाइयोंके लिए खुश खबर !

‘जैन हितोष्णु’ मासिक पत्रमें जब तो कि
तनक खेस गुजरातीमें और कितनेक शा
स्त्रीमें छप जात है इस लिए आप छोक
भी इसका प्राहक बन सकता हो उमेद है
कि पंजाब माछवा मारवाड मादि देशके
प्रत्येक सुब जैन भाइ इस मासिकके प्राहक
बनके बचसेवन देंगे ५०० प्राहक हो जा
नेसे हम सारा मासिक शास्त्रीमें छपनेकी
मो कोशीश करेंगे.

जी मेनेजर—“जैन हितोष्णु” —महमदाबाद

मारवाड पंजाब और दक्षिणमें

‘जैन हितोष्णु’ पत्रके

प्राहक बनानेके लिये प्रयत्न करता है
कमीशन मच्छा मीसेगा

मेनेजरका पचासैं छीसो

જૈનહિતેચ્છુ ઑફિસ તરફથી રચાયલાં પુસ્તકો
તૈયાર છે !

(૧) સતી દમયંતી અને તેની વાતમાંથી
લેવાની શિખામણો:—(આવૃત્તિ વીજી) આવુ
ઉપદેશી અને રસીક પુસ્તક વીજું ભાગ્યે જ
છપાયું હશે. છુદ સરકારી કેલવળી યાતા-
ના ઉપરી અધિકારી સાહેબે તેમજ ગાયક-
વાડ સરકારે તેને મંજુર કર્યું છે. શબ્દ જ્ઞાન,
સ્મરણ શક્તિ તેમજ વિચાર શક્તિ ધીલે
પણી તેમાં ગોઠવણ છે. દમયંતીની સુદર છબી
જર્મન કારીગર પાસે બનાવેલી તેમાં મુકી છે.
કિમત ૦-૬-૦; પાકુ પુટું ૦-૮-૦.

(૨) મધુમક્ષિકા — એમાં સસાર વ્યવહાર
તથા નીતિના વિષયો ઉપર રમુજી પત્રો
(Letters) પ્રખ્યાત અંગ્રેજી લેખક પેડિસ-
નની પદ્ધતિથી લખાયા છે. છુદ સરકારી
ગેઝેટે તેને માટે ઉત્તમ મત આપ્યો છે ૦-૪-૦

(૩) હિતશિક્ષા:— સર્વ ધમના પુગલા મ
 હિત ધમ અને વ્યવહારના મજ્જી વાથ તેમાં
 આ વો છે ગાયકથાથી જલ્લજ્જી પાતાપ
 મંજુર કરવાથી થીજી આશુતિ છપાય છે
 (પહેલી આશુતિની ૫૦૦૦ પ્રતો એક જ મા
 નમાં જપા ગદ્દ હતી) કિમત ૦-૪-૦, પરો
 પકારાર્થે ૧ પ્રતનો રૂ. ૧૪

(૪) જાત મત—મત પટલે જી ! મત
 આદરવાની શી જરૂર છે ! મત કેમ આદ
 રવા ! મત કેમ નીમાવવા તમા કુંચીમો
 સાથે સયાસા પૂણું સુદર પુખ્તક કિમત
 ૦-૨ ૦ પરાકારાર્થે ૧૦ પ્રતના રૂ ૮)

(૫) પ્રાત્નસ્મરણ—સવારમાં પાઠ કરવા
 માટે (મહામર સ્તોત્રના ૬ સ્ત્રાક અણુપુર્ણ
 સાધવંદ્યા, પારમામના ઉપદેશ વિગરે સહિત)
 ૦ ૦-૬, પરોપકારાર્થે ૧૦૦ પ્રતના રૂ ૨૪

(૬) મિરાવલીકા સૂત્ર સાર ૦ ૧ ૦

(૭) મંતગદ્દશાંગ મૂત્રસાર ૦ ૨-૦

(૮) સદુપદશમાઠા —(આશુતિ થીજી)
 સત્ય ચિયલ જરૂર સત્સંગ ધર્મપરીમાં

લે જવાનુ માથુ આદિ ૧૨ નીતિના વિષયો
 ઉપર ૧૨ રસીલી વાર્તાઓ છે કુદુવ વચ્ચે
 વાચવા લાયક આવુ પુસ્તક વીજુ ભાગ્યે જ
 મળશે ૦ ૮-૦ સર્વ લોકોને ઘણુ પસંદ પડયુ છે

(૯) “શ્રાવકની આલોચના” — ઘર્ણીજ શુ-
 દ્ધ અને સસ્તી પ્રત કિમત માત્ર ૦-૨-૦

(૧૦) ‘સમ્યક્ત્વ’ અથવા ‘ધર્મનો દરવાજો’
 ૦-૬-૦ સામટી ૧૦ પ્રતના રૂ ૨૥

 આમાંનાં પહેલાં નવ પુસ્તકો ગુ-
 જરાતીમાં છે, પળ કોઈ ગૃહસ્થ સામટી સ-
 ય્યાવંધ પ્રતોનો ઓર્ડર આપશે તો શાસ્ત્રીમાં
 છાપી આપાશુ

 કોઈ પુસ્તક ઉધાર મોકલતા
 નથી, ૦॥ આનાની ટીકીટ વાઢ્યા સિવાય
 કોઈ પળ વાવતનો જવાબ નહિ મળે
 પત્તો — મેનેજર, “જૈનહિતેચ્છુ” — અમદાવાદ.

*** શ્રાવક રામચંદજી કૃત ૧૮૫૭૦
 વરસનું જૈન પચાંગ કિમત રૂ ૧);

ઉપરાંત ‘જૈન સહ્યાયમાળા’, ‘જૈનતત્ત્વશોધક
 ત્રય’ વિગેરે પુસ્તકો અમારી પાસેથી મળશે.

હુપાય છે

(૧) "હુમ્યક્ત્ય સુર્યોદય (દિવો માપામા) — પંજાબવાહી વિપુલી માર્ગીજા ધી પાર્વતીજી સર્તીઓપદમણી મધુ રજેલુ પુસ્તક હુ મારી મારફત હુપાયછ તેમાં ઝગતના કલે રૂબર છે' ય મને બીજા કેટલાક મતનુ કડી અચ્છો રાત મ્યામપૂર્વક કર્યું છે કિમત રૂ. ૧-૦

(૨) "ધર્મસત્વ સંગ્રહ" (દિવો માપામા) — વિદ્યાવિદ્યાસી મુનીશર ધીમસાહજ સુવિજ્ઞાન કૃત મા પુસ્તકમાં ૧૦ વિધિ ધર્મ સપર હુપાય પછી વિશેષત કર્યું છે. રમિદ્રયદમનની પાવી તમા અચ્છી જતાયી છ કિમત રૂ ૧.)

(૩) "અપવિજય ચરિત્ર" (શાસ્ત્રી છીદિ મા) — વિદ્યાન પૂજ્ય ધીમસપ્રજ્ઞજી કૃત મ પસ ઘણો જ રહીક છે કિમત રૂ ૪ ૦

(૪) "ઐન કોષ" — માઝ સૂચી કોષ ની જનાયેલો યવા કર્તા — ઐન દિતરપુ પત્ર માસિક કિમત રૂ ૧) નીચેના શિરનામે અસર નામ નીપાયા —

ઐન દિતરપુ" મીંકિસ-મુરંગપુર-અમદાવાદ

